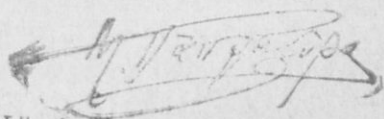

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
838

69. ΠΔΒ
Κυριακού (Μ.)
Μ. ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ — Μ. ΠΑΠΑΜΑΥΡΟΥ

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Β' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ 1.

ΤΙΜΗ ΔΡ. 6.50

ΑΡΙΘ. ΠΡΑΞ.

693

9-9-24

Ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν 10% ἐπὶ πλέον.

ΑΡΙΘ. ΠΡΑΞ. 690 (22-8-24)

~~Περιορισμένη ἐν τῷ διδακτικῷ σκοπῷ~~

αριθ. 1029 τοῦ 1924

Ἀθῆναι 1924

Ἐκδοτικὸς Οἶκος Δ. καὶ Π. Δημητράκου

Ὁδὸς Σταδίων 56

002
κλζ
Στ2Α
838

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχουν τὶς ὑπογραφὰς τῶν συγγραφέων.

Ι. Ὁ Γεωργός.

Εἶναι ἓνα λαμπρὸ πρωὶ τοῦ φθινόπωρου.
Ὁ ἥλιος λάμπει.

Στὸν οὐρανὸ δὲ φαίνεται κανένα συννε-
φάκι. Φυσᾷ ἑλαφρὸ βοριαδάκι.

Ἡ μικρὴ πόλη, χτισμένη στὴ ρίζα τοῦ
βουνοῦ, ἀστράφτει στὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Τὰ
σπιτάκια τῆς εἶναι κάτασπρα.

Ὅλην τὴ νύχτα ἔβρεχε. Καὶ τὰ κερα-
μίδια τῶν σπιτιῶν, φρεσκοπλυμένα, εἶναι
κόκκινα κόκκινα. Μέσα στοὺς δρόμους φαί-
νονται ἀκόμῃ ἐδῶ κι ἐκεῖ νερά, καὶ στὶς ἄ-
κριες τρέχουν μικρὰ ποταμάκια.

Πρὼι πρὼι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι χαρούμενοι
πᾶνε στὴ δουλειά τους.

Ὁ κὺρ Δημήτρης στέκεται στὴν πόρτα
τοῦ μικροῦ σπιτιοῦ του· κοιτάζει με ἀγάπη
τὴ βρεγμένη καὶ μαλακὴ γῆ τοῦ περιβολιοῦ
του καὶ λέει μὲ τὸ νοῦ του:

« Ἦρθε καιρὸς νὰ σπείρωμε τὰ χειμω-
νιάτικα λαχανικά μας. Μὲ τέτοια βροχὴ ὁ
σπόρος θὰ πιάσῃ καὶ ἡ γῆ θὰ δώσῃ πλού-
σιο καρπὸ.

» Αὐτὸ παρακαλοῦμε κι ἐμεῖς. Τὰ παι-
διὰ μεγαλώνουν καὶ χρειάζονται καὶ παρα-
πάνω ἔξοδα.

» Γυναῖκα, φωνάζει στὴν κυρὰ Φρόσω,
σήμερα θὰ σκάψωμε τὸ περιβόλι. Θὰ μὲ
βοηθήσῃς καὶ σὺ καὶ ἡ Μαρία ».

— « Θὰ βοηθήσω κι ἐγώ » εἶπε μιὰ παι-
διάτικη χαρούμενη φωνὴ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ
σπίτι. Καὶ μεμιᾶς πετάχτηκε ἀπὸ τὴν πόρ-
τα, μὲ τὰ μάτια ζωηρὰ καὶ τὰ μάγουλα
κόκκινα, ἓνα ὠραῖο καὶ καθαρὸ ἀγοράκι, μὲ
καλοχτενισμένα τὰ καστανὰ του μαλλιά.

Ἦταν ὁ Γιώργος, ὁ γιὸς τοῦ κυρ Δη-
μήτρη, ἑφτά ὀχτὼ χρονῶν, καμάρι τοῦ σπι-
τιοῦ του.

Δὲν ἦταν μονάχα ὑπάκουος καὶ πρόθυ-
μος νὰ βοηθήσῃ τὸν πατέρα του καὶ προ-
πάντων τὴ μητέρα του στὶς μικροδουλειῖες
τοῦ σπιτιοῦ. Ἦταν γεμάτος ἀγάπη γιὰ τοὺς
δικούς του καὶ γιὰ ὅλα τὰ ὠραῖα πράμα-
τα. Τὰ πουλιά, τὰ λουλούδια, τὰ παιγνίδια,
τίς ἡμέρες πού εἶναι καλὸσύνῃ καὶ ὅλα τὰ

ὁμορφαίνει ὁ ἥλιος. Ἀπὸ μικρὸ παιδί τοῦ ἄρεσε νὰ περνᾷ τὶς ὥρες τοῦ μέσα στὸ περιβόλι τους.

Ὁ Γιώργος πλησίασε τὸν πατέρα του καὶ εἶπε :

« Θὰ βοηθήσω κι ἐγώ, πατέρα, μὲ τὸ μικρό μου τσαπί. Χτὲς τὸ διώρθωσα. Τοῦ ἔβαλα μιὰ πρόκα ἀπὸ πάνω καὶ δὲ φεύγει πιά! »

— « Μάλιστα. Θὰ βοηθήσης καὶ σύ » εἶπε ὁ πατέρας του. « Σήμερα εἶναι ἡ τελευταία μέρα πὺ εἶσαι ἐλεύθερος. Ὅ,τι ἔχεις νὰ κάμης, νὰ τὸ κάμης σήμερα. Ἀπὸ αὐριο ἔχει σχολεῖο ».

Τὰ λόγια αὐτὰ ξάφνισαν τὸ Γιώργο. Στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή καὶ δὲ μιλοῦσε. Τὸ σχολεῖο τὸ εἶχε ξεχάσει. Δυὸ μῆνες τώρα ὅλες οἱ μέρες ἦταν δικές του, καταδικές του, καὶ ἐπαιζε ὅσο ἤθελε.

Θ' ἄφηνε λοιπὸν τὰ τρεχάματα, τὰ σκαρφαλώματα στὰ δέντρα, καὶ θὰ πῆγαινε πάλι νὰ κλειστῇ μέσα στὸ σχολεῖο;

Αὐτὰ συλλογιζόταν, ὅταν ἄρχισε νὰ βοηθῇ τὸν πατέρα του μὲ τὸ μικρό του τσαπί. Ξερίζωνε τ' ἀγριόχορτα καὶ καθάριζε τὴ γῆ. Σήκωνε ψηλὰ τὸ τσαπί του καὶ τὸ κα-

τέβαζε με όρμη στή γή, καί τὸ τσαπί σήκωνε μεγάλους βώλους χῶμα.

Καί σιγά σιγά, ἐκεῖ πού δούλευε, θυμόταν καί τὸ σχολεῖο. Θυμόταν τ' ἄλλα τὰ παιδάκια, θυμόταν τὰ παιγνίδια, πού ἔπαιζαν μαζί. Θυμόταν τὶς ἱστορίες, πού διάβάζαν στὸ βιβλίο τους καί τὴν καλὴ κυρία, πού τοὺς ἔλεγε τόσα ὠραία παραμύθια. Καί ἄρχισε τώρα νὰ βρῖσκη πῶς δὲν ἦταν ἄσχημα καί στὸ σχολεῖο, καί μάλιστα στὸ διάλειμμα.

2. Στὸ σχολεῖο.

Ὁ κύρ Δημήτρης καί ὁ Γεῶργος ξεκίνησαν τὴν ἄλλη μέρα γιὰ τὸ σχολεῖο.

Ὁ Γεῶργος ἔχει στὴν πλάτη του τὴ σάκα του, καί στὸ χέρι του κρατεῖ τὸ ἔνδειχτικό του.

Περπατεῖ πεταχτὸς καί χαρούμενος. Νὰ ἡ πόρτα τοῦ σχολείου.

Ὅταν μπῆκαν στὴν αὐλὴ, ἔρριξε ὁ Γεῶργος μιὰ ματιὰ γύρω του. Ὅλα τοῦ ἦταν γνωστά.

Νὰ ἡ γωνία πού ἔκαναν σπιτάκια μὲ πέτρες καί ξυλαράκια.

‘Ο Γιώργος έχει στήν πλάτη του τή σάκα του, καί στό χέρι του κρατεί τò ένδειχτικό του (σ. 6).

Νὰ καὶ τὸ σκαλοπάτι πού πηδοῦσαν τὰ παιδιά.

Νὰ καὶ ὁ πάγκος, πού ἔμπλεξε μιὰ μέρα κι ἔσκισε τὴν ποδιά του.

Τὸ καθετὶ τοῦ θυμίζει καὶ μιὰ ἱστορία. Ὅλα τὰ ξαναβλέπει μὲ χαρά.

« Καλῶς τὸν κύρ Δημήτρη » εἶπε ἡ δασκάλισσα, ἡ κυρία Σοφία, ὅταν τοὺς εἶδε, καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ χέρι της νὰ τὸν χαιρετήσῃ. Ἐπειτα χάιδεψε τὸ Γιῶργο.

« Ἐσὺ μεγάλωσες, Γιῶργο. Θὰ εἶσαι τώρα καὶ στὴ δεύτερη τάξη. Μοῦ ἔφερες τὸ ἐνδειχτικό σου »;

Ὁ Γιῶργος ξετύλιξε τὸ ἐνδειχτικό του καὶ τῆς τὸ ἔδωσε. Ἡ κυρία τὸν ἔγραψε σὲ ἓνα μεγάλο βιβλίο.

« Κυρία δασκάλα, νὰ μοῦ τὸν προσέχῃς τὸ Γιῶργο » εἶπε ὁ κύρ Δημήτρης. « Πρέπει νὰ μάθῃ καλὰ γράμματα. Γι' αὐτὸ κοπιᾶζομε κι ἐμεῖς ὅλη τὴν ἡμέρα, γιὰ νὰ γίνουν τὰ παιδιά μας καλύτερα ἀπὸ μᾶς ».

— « Ἐννοια σου, κύρ Δημήτρη, εἶπε ἡ δασκάλισσα. Καὶ τὸ Γιῶργο, καὶ τ' ἄλλα παιδάκια τὰ ἔχω σὰ δικὰ μου παιδιά ».

Ἀμα ὁ Γιῶργος κατέβηκε στὴν αὐλὴ, τὸν

τριγύρισαν τ' ἄλλα παιδιά. Ὁ Νίκος, ἡ Ἀννίτσα, ἡ Ἐλενίτσα, ὁ Κώστας καὶ ἄλλα.

Μιλοῦσαν ὅλα μαζί καὶ τὸ καθένα ἔλεγε ποῦ ἦταν καὶ πῶς πέρασε τὸ καλοκαίρι.

« Ἐγὼ ἤμουν στὴ θάλασσα, ἔλεγε ὁ Κώστας, καὶ μιὰ μέρα πῆγα μὲ τὸν πατέρα μου στὸ ψάρεμα καὶ πιάσαμε πολλὰ ψάρια ».

— « Κι ἐμεῖς πῆγαμε στὸ βουνό » ἔλεγε ὁ Νίκος. « Καὶ νὰ δῆς κοπάδια ποὺ περνοῦσαν, καὶ κάτι μεγάλα σκυλιά! »

— « Κι ἐγὼ πῆγα στοῦ θείου μου τὸ χωριό. Πηγαίναμε κάθε μέρα στ' ἀμπέλια καὶ τρώγαμε σταφύλια. Εἶχε καὶ σῦκα καὶ ροδάκινα » ἔλεγε ὁ Γιώργος.

3. Ἡ Φωτοῦλα.

Τὰ παιδιά μέσα στὴν τάξη περιμένουν τὴ δασκάλισσα γιὰ ν' ἀρχίσῃ τὸ μάθημα. Ἀπὸ τὰ παράθυρα μπαίνει ὁ ἥλιος καὶ γεμίζει τὴν αἴθουσα, λὲς χαίρεται κι αὐτὸς ποὺ καλημερίζει πάλι τὰ παιδιά μέσα στὸ σχολεῖο. Τὰ θρανία, φρεσκοδαμμένα, λάμπουν. Λάμπουν καὶ τὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν.

Ἡ πόρτα ἀνοίγει καὶ μπαίνει μέσα ἡ κυρία Σοφία. Εἶναι νέα, ξανθή, κι ὅλο γελά.

Κρατᾷ ἀπὸ τὸ χέρι ἓνα κοριτσάκι, πὺ τὰ παιδία πρώτη φορά τὸ βλέπουν. Εἶναι ἓνα κοριτσάκι παχουλό, ροδοκόκκινο, μὲ μαῦρα μαλλιά καὶ μὲ κάτι μαῦρα ἑξυπνα μάτια. πὺ κοιτοζουν ὅλη τὴν τάξη ὁλοῖσα καὶ θαρρετά.

Μονομιᾶς παύει ὁ θόρυβος. Τὰ μάτια ὁ-

λων τῶν παιδιῶν στρέφονται περίεργα στή νέα μαθήτρια.

Ἡ Φωτούλα δὲ σάστισε, πὺ ἐγινε ἔτσι ἔξαφνα σιωπὴ στήν τάξη. Κοίταζε τώρα ἓνα ἓνα τὰ παιδιά τοῦ πρώτου θρανίου.

« Σᾶς ἔφερα μίᾱ νέα συμμαθήτρια » λέει ἡ δασκάλισσα. « Τὴ λένε Φωτούλα.

» Εἶναι καλὸ κοριτσάκι. Ἔρχεται πρώτη φορὰ στὸ σχολεῖο καὶ δὲ μᾶς γνωρίζει ἀκόμη. Νὰ φανῆτε καλοὶ κι εὐγενικοὶ μαζί της.

» Πρέπει νὰ παίζετε μαζί της γιὰ νὰ μᾶς γνωρίση καὶ νὰ συνηθίσῃ στὸ σχολεῖο μας ».

Ἡ Φωτούλα κάθεται ἀνάμεσα στήν Ἀννίτσα καὶ τὸ Γιώργο, πὺ τῆς ἔκαμαν θέση στὸ θρανίο μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση.

Αὐτὴ τὴν ὥρα τὰ παιδιά ζωγράφιζαν. Ὁ Γιώργος τῆς ἔδωσε ἓνα μολύδι κι ἡ Ἀννίτσα ἓνα χαρτί, καὶ ζωγράφισε κι ἡ Φωτούλα ἓνα σπιτάκι.

Στὸ διάλειμμα ὁ Γιώργος τῆς ἔδωσε καὶ ἀπ' τὸ κουλούρι του.

4. Τὰ καινούρια βιβλία.

Ἡ κυρία Σοφία ἔφερε μαζί της ἓνα δέμα βιβλία.

«Εἶναι τὰ καινούρια σας βιβλία» εἶπε στὰ παιδιά.

— «Ἄα» ἀκούστηκε μέσα στὴν τάξη.

Ἡ δασκάλισσα ἄρχισε νὰ λύνη τὸ δέμα. Τὰ παιδιά μὲ ὀρθάνοιχτα μάτια κοίταζαν τὰ βιβλία.

Μερικὰ ἄπλωναν καὶ τὰ χέρια τους.

Ἡ δασκάλισσα ἄρχισε νὰ τὰ μοιράζη.

«Καὶ μένα, καὶ μένα» φώναζαν τὰ παιδιά.

Τὸ κάθε παιδὶ πῆρε τὸ βιβλίο του. Τί χαρὰ ἦταν ἐκείνη!

Τὸ βιβλίο αὐτὸ ἦταν πιὸ χοντρὸ ἀπ' τὸ περσινό.

«Αὐτὸ ἔχει πιὸ πολλὲς ἱστορίες καὶ πιὸ πολλὲς ζωγραφιές» φώναξαν μερικὰ παιδιά.

Τὸ γύριζαν ἀπ' ἐδῶ, τὸ γύριζαν ἀπ' ἐκεῖ. Τὸ ἄνοιγαν κι ἔβλεπαν τίς εἰκόνες.

Μερικὰ παιδιά βιάζονταν νὰ κόψουν τὰ φύλλα μὲ τὰ χέρια τους.

«Όχι μὲ τὰ χέρια» εἶπε ἡ δασκά-
λισσα.

Μ' ἓνα μαχαιράκι ἔκοψε ἡ ἴδια τὸ πρῶ-
το φύλλο καὶ ἄρχισε τὸ μάθημα.

Β. Τὸ σπίτι τῆς Φωτούλας.

Κάπου κάπου τὸ μεσημέρι περνᾷ ἀπὸ
τὸ σχολεῖο ὁ πατέρας τῆς Φωτούλας. Τὴν
παίρνει καὶ πηγαίνουν στὸ σπίτι. Ὁ πατέ-
ρας τῆς Φωτούλας εἶναι γιατρός.

Τὸ σπίτι τους εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα
στὴ μικρὴ πόλη. Εἶναι χτισμένο ἀπάνω
στὴν πλατεῖα.

Εἶναι ἄσπρο καὶ τὰ παράθυρα πράσινα.
Πρὸς τὸ μέρος τῆς πλατείας ἔχει δυὸ με-
γάλα μπαλκόνια, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά
πίσω μιὰ μεγάλη ταρατσα. Ἀπὸ κεῖ βλέ-
πεις ὅλα τὰ βουνὰ τριγύρω, τὸν ἥλιο ἅμα
βασιλεύει καὶ ὅλη τὴν πόλη.

Πίσω ἀπὸ τὸ σπίτι εἶναι ἓνα μεγάλο
περιβόλι μὲ πολλὰ δέντρα καὶ λουλούδια.

Τὸ περιβόλι γύρω γύρω ἔχει κάγκελα.
Ἡ ἐξώπορτα εἶναι σιδερένια καὶ τόσο πλα-
τιά, πὺ μπορεῖ καὶ ἀμάξι νὰ περάσῃ.

Τὸ σπίτι μέσα ἔχει πολλὰ δωμάτια. Ὅλα ἔχουν ὠραῖα ἔπιπλα. Ἡ Φωτούλα μὲ τ' ἀδερφάκια της ἔχουν ξεχωριστὴ κάμαρα, ποὺ παίζουν.

Αὕτῃ δὲν ἔχει πολλὰ ἔπιπλα, γιὰ νὰ ἔχουν τὰ παιδιὰ τόπο γιὰ τὰ παιγνίδια τους.

Ὁ Γιώργος δὲν ἔχει πάει ἀκόμη στὸ σπίτι τῆς Φωτούλας.

6. Οἱ κοῦκλες τῆς Φωτούλας.

Καθισμένη χάμω, πάνω στο χαλί, ντύνει ἡ Φωτούλα τὶς κοῦκλες της.

Εἶναι ὅλες στὴ σειρά. Ἡ Ρήνα, ἡ Πόπη, ὁ Γιάννης, ἡ Μπεμπέκα.

Σήμερα πρέπει ὅλες νὰ εἶναι ὠραῖα ντυμένες καὶ νὰ εἶναι ὁμορφες. Σήμερα εἶναι μεγάλη γιορτὴ. Εἶναι τὰ βαφτίσια τῆς Μπεμπέκας, ποὺ κοιτάζει ἐκεῖ στὴν ἄκρη μὲ μεγάλα μάτια καὶ σὰ σαστισμένη. Ὅλες τὶς κοῦκλες της τὶς ἀγαπᾷ τὸ ἴδιο ἡ Φωτούλα, γιὰτὶ ὅλες εἶναι παιδιὰ της. Μὰ πιὸ πολὺ ἀγαπᾷ τὴν Μπεμπέκα, μὲ τὰ μεγάλα σαστισμένα μάτια, γιὰτὶ εἶναι μικρὴ, πολὺ μι-

κρή ή καημένη, και δέν ξέρει ακόμη νά πῇ οὔτε μαμά οὔτε μπαμπά.

Ἡ Φωτούλα ἔχει μπροστά της διάφορα κουτιά, γεμάτα μέ φανταχτερά και πολύχρωμα κομμάτια ἀπό φορέματα. Ἀπό βέλα, ἀπό κορδέλες, ἀπό δαντέλες. Ἡ Φωτούλα ντύνει μιὰ μιὰ τίς κοῦκλες της και τίς στολίζει ὅσο μπορεί καλύτερα.

Νά, ή Ρήνα και ή Πόπη εἶναι κιόλας ἑτοιμες. Τώρα εἶναι ή σειρά τοῦ Γιάννη.

«Και σύ, κύρ Γιάννη» λέει στὸν κοῦκλο, ἕναν κοκκινόμαυρο παλιάτσο, «νά χοροπηδάς μέ μυαλό κι ὄχι νά μου ξεβιδωθῇς πάλι, σάν τὴν ἄλλη φορά. Τὰ καλὰ παιδιὰ δέν κάνουν σάν τρελά, οὔτε ξεφωνίζουν ἔτσι. Ἀλλιῶτικα ή μητέρα σου σε βάζει ὀρθιο στὴ γωνιά, τιμωρία, και μάλιστα δέ σοῦ δίνει και γλυκό. Αὐτὸ νά τὸ ξέρης».

Τοῦ κουμπώνει τὰ ροῦχα του, πού εἶναι μισοκουμπωμένα, διορθώνει τὸ γιακά του, και τοῦ βάζει κι ἕνα μικρὸ γαρίφαλο στὸ στήθος του.

«Και τώρα νά δοκιμάσωμε και τὴ φωνή σου» λέει. Τὸν πατᾶ μιὰ στὸ στήθος, και ὁ κύρ Γιάννης ἀρχίζει τὸ τραγούδι του.

* *

Καὶ τώρα εἶναι ἡ σειρά τῆς Μπεμπέ-
κας τῆς.

Ἕνα τριανταφυλλένιο προσωπάκι. Δυὸ
μαῦρα λαμπερά ματάκια, σὰν ἀστέρια. Κα-
τσαρά μαλλιά. Ἄσπρο πουκαμισάκι.

Κανένα ἀγγελάκι θὰ τῆς τὸ ἔφερε τὸ
παιδάκι αὐτό. Ἕνα πρῶι τὸ βρῆκε στὸ
προσκέφαλό της.

Σήμερα θὰ τὸ βαφτίσουν. Θὰ τὸ ποῦν
Τριανταφυλλιά. Ὄνομα καὶ πρᾶμα.

Τὰ ρουχαλάκια του εἶναι ἑτοιμα. Καὶ τί
δὲν τοῦ ἔρραψε! Ἄσπρο μπατιστένιο τσι-
πουνάκι, τριανταφυλλὶ φουστανάκι, πανωφο-
ράκι κόκκινο.

Τώρα ὅμως δὲ θὰ τὸ ντύσῃ. Θὰ τὸ τυ-
λίξῃ μόνο σ' ἓνα γαλάζιο μεταξωτὸ ροῦχο.

«Χρυσό μου κοριτσάκι, τοῦ λέει, δὲ
θὰ κλαῖς, ἅμα θὰ σὲ βουτήξωμε στὴν κολυμ-
πήθρα. Τὸ νερὸ δὲ θὰ καίῃ, τ' ἀκοῦς;»

Καὶ τὸ φιλεῖ στὰ ὠραῖα του κόκκινα μά-
γουλα.

* * *

Ὅλα εἶναι ἑτοιμα. Ἡ σαπουνιέρα ποὺ θὰ
εἶναι ἡ κολυμπήθρα, τὸ κανάτι καὶ οἱ μαρ-

τυριές, καὶ μικρὰ λουλουδάκια δεμένα μὲ μιὰ κορδελίτσα.

Τώρα ἀνοίγει ἡ Φωτούλα τὴν πόρτα καὶ φωνάζει τ' ἄλλα παιδιά. Φτάνει καὶ ὁ Γιώργος.

Εἶναι καλεσμένος ἀπὸ τὴ Φωτούλα, γιατί αὐτὸς μάλιστα θὰ γίνη νουνὸς τῆς Μπεμπέκας.

7. Στὸν περίπατο.

Ἐνα ἀπόγεμα τὰ παιδιά βγῆκαν περίπατο μὲ τὴ δασκάλισσα.

Ἄμα ἄφησαν πίσω τους τὴν πόλη καὶ βρέθηκαν στὴν ἐξοχή, τὰ παιδιά ἀνάσαναν βαθιὰ στὸν καθαρὸ ἀέρα.

Ὁ ἥλιος φώτιζε ὅλα γύρω.

Τὰ παιδιά περπατοῦσαν ζωηρά. Ἐτρεχαν καὶ πηδοῦσαν σὰν κατσικάκια.

Ὁ ἀέρας γέμιζε ἀπὸ τίς φωνές τους.

Ἐφτασαν σ' ἓνα μεγάλο λιβάδι. Ἐκεῖ σταμάτησαν γιὰ νὰ παίξουν.

« Ποιὸς παίζει σκλαβάκια » φώναξε ὁ Γιώργος.

Μ. Κλεάνθους—Μ. Παπαμαύρου, Τὰ παιδιά

— «Έγώ, έγώ » φώναξαν πολλά παιδιά.

Ήμα βαρέθηκαν τὰ παιδιά τὸ παιγνίδι αὐτό, ἄρχισαν νὰ παίζουν τ' ἀμάξια. Μὰ ἐδῶ μάλωσαν. Τὰ κορίτσια ἤθελαν νὰ εἶναι οἱ ἀμαξάδες, τ' ἀγόρια ἤθελαν κι αὐτὰ νὰ εἶναι ἀμαξάδες. Ἡ Φωτούλα ἔλεγε πὼς δὲν ἤθελε νὰ εἶναι ὁλοένα τὸ ἄλογο. Ἦθελε νὰ γίνη λίγο κι ἀμαξάς. Ἡ δασκάλισσα εἶπε πὼς αὐτὸ πρέπει νὰ γίνεται μὲ τὴ σειρά.

Ἔγιναν πέντε ἀμάξια καὶ μπῆκαν στὴ γραμμή. Σὲ κάθε ἀμάξι δυὸ ἄλογα κι ὕστερα ὁ ἀμαξάς, ποὺ κρατοῦσε μὲ τὸ ἓνα χέρι τὰ χαλινάρια καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὸ καμιτσίκι. Ἀπὸ πίσω ἦταν τέσσερα παιδιά ποὺ ἔκαναν τὴν ἀμαξα.

Ἡ δασκάλισσα χτύπησε τὰ χέρια καὶ ὅλα ξεκίνησαν.

Ἐτρεχαν μ' ὅλη τους τὴ δύναμη. «Χόπ χόπ χόπλα!» φώναξαν τὰ παιδιά, καὶ κάθε ἀμάξι ἤθελε νὰ περάσῃ τὸ ἄλλο. Κι ἦταν ἐλαφρά, χωρὶς ἐπιβάτες, χωρὶς ρόδες καὶ ξύλα καὶ σίδερα τ' ἀμάξια αὐτά. Καὶ πετοῦσαν.

Μὰ ἔξαφνα ἀκούστηκαν φωνές. Τὸ δεύτερο ἀμάξι εἶχε πέσει πάνω στὸ πρῶτο. Φοβερὴ σύγκρουση. Δυὸ παιδιά βρέθηκαν ἄ-

νάσκελα στὴ γῆ, κι ἀπάνω σ' αὐτὰ ἔπεσαν
ὅλα τ' ἀμάξια, καθὼς ἤρχονταν μὲ ὀρμή, καὶ
ἔγιναν τὰ παιδιὰ ἕνας σωρός. Τὰ ροῦχα
τους ἔγιναν χάλια. Ὁ Γιῶργος εἶχε γδάρει
ἐλαφρὰ τὴ μύτη του. Ὅλα τὰ παιδιὰ γε-
λοῦσαν. Γελοῦσε κι ἡ δασκάλισσα. Ὅταν
σηκώθηκαν, ξανάρχισαν τὸ παιγνίδι μὲ
περισσότερη ὄρεξη.

8. Τὰ χελιδόνια.

Δόνια, χελιδόνια,
ῶρα σας καλὴ σας,
κι ὁ Θεὸς μαζί σας.
Ἄιστε, φευγάτε,
πάλι ἐδῶ γυρνᾶτε,
μὴ μας λησμονᾶτε.

9. "Αμα τὰ παιδιὰ φεύγουν ἀπὸ τὸ σχολεῖο.

Σκολονοῦν τὰ παιδιὰ τὸ ἀπόγεμα. Ἡ γειτονιά γεμίζει φωνές.

Μόλις βγαίνουν ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα τοῦ σχολείου, χωρίζονται σὲ πολλὰ συντροφιάς καὶ καθεμιά ξεκινᾷ ἀπ' ἄλλο δρόμο.

Ἀπὸ τὸν ἴδιο δρόμο πηγαίνει ὁ Γιώργος, ἡ Ἐλενίτσα, ὁ Σπύρος, ὁ Κώστας καὶ ἡ Φωτούλα. Περιπατοῦν ἀργὰ ἀργὰ καὶ κουβεντιάζουν.

Ἐκεῖ ποῦ πηγαίνουν, βλέπουν ἀπὸ μακριὰ ἀνθρώπους πολλούς, μαζεμένους στὴ μέση τοῦ δρόμου.

« Πᾶμε γρήγορα, νὰ δυῦμε τί γίνεται » εἶπε ὁ Κώστας.

Τὰ παιδιὰ χώθηκαν ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ βρέθηκαν στὴν πρώτη σειρά.

Δυὸ κάρα εἶχαν χτυπήσει τὸ ἓνα πάνω στ' ἄλλο. Τὸ ἓνα ἦταν φορτωμένο πέτρες καὶ τὸ ἄλλο βαρέλια. Τοῦ ἑνὸς ἀμαξιοῦ εἶχε στραβώσει ἡ μιὰ ρόδα καὶ τοῦ ἄλλου ἦταν σπασμένος ὁ ζυγός.

Ἐχουν ξεζέψει τὸ ἓνα ἄλογο, καὶ τὸ κρατᾷ τώρα ὁ ἀμαξᾶς ἀπὸ τὸ χαλινάρι.

Οἱ ἀμαξᾶδες βρίζονται καὶ δίνει ὁ ἓνας τὸ ἄδικο τοῦ ἄλλου. Ἕνας χωροφύλακας πλησιάζει, καὶ αὐτοὶ παύουν νὰ μαλώνουν, γιατί φοβοῦνται μήπως τοὺς πάρῃ στὴν ἀστυνομία.

« Πᾶμε, πᾶμε, παιδιὰ, ἀπ' ἐδῶ » εἶπε ἡ Φωτούλα. Κι ἔφυγαν.

«Όχι, κάτι μυρίζει» λέει ό Σπύρος έξαφνα καί γυρίζει τή μύτη του έδῶ κι έκεῖ».

— «Καλά λές. Έδῶ στό φούρνο κάτι θά ψήνουν Πάμε νά δοῦμε» εἶπε ό Γιώργος.

Ό φούρνος εἶναι άνοιχτός, καί ό φούρναρης στέκεται μπροστά μέ άσπρη σκούφια κι άσπρη ποδιά.

Μέ ένα μεγάλο ξύλινο φτυάρι βγάζει άπό τό φούρνο ταψιά μέ κουλουράκια καί παξιμαδάκια. Νά κι ένα ταψάκι μ' έναν όμορφο μπακλαβά.

Τά παιδιά λιγώθηκαν. Ό Σπύρος δέ μιλεῖ, μά τά μάτια του εἶναι καρφωμένα σάν πιρουνία πάνω στόν μπακλαβά. Ό Γιώργος ξεροκαταπίνει καί ό Κωστάκης άνεβοκατεβάζει τά πόδια του.

Τούς παίρνει εἴδηση καί ό φούρναρης.

«Έέρω τώρα πῶς λιχουδεύεστε, μά τί νά σās κάμω ! Ό μπακλαβάς εἶναι ξένος».

— «Καλά εἶναι καί τά κουλουράκια» λέει ό Σπύρος.

— «Ναί, μά πληρώνονται μέ δεκάρες» άπαντᾷ ό φούρναρης.

— «Άμ άν εἴχαμε έμεῖς δεκάρες θά τά εἴχαμε φαγωμένα» ξαναλέει ό Σπύρος.

Ό φούρναρης χαμογέλασε.

Τάχα τούς έδωσε άπό ένα κουλουράκι ;

Τώρα περνοῦν τά παιδιά μπρός άπό ένα σιδεράδικο. Η πόρτα εἶναι όρθάνοιχτη. Στή μέση καίει ή φωτιά καί πετοῦν σπίθες.

«Ένα παιδί φυσᾷ άδιάκοπα τή φωτιά μέ τό φουσέρο

καὶ ὁ μάστορας, μὲ τὸ σφυρὶ στὸ χέρι, χτυπᾷ τὸ κόκκινο σίδερο πάνω στ' ἄμῳνι. Τὸ πρόσωπό του κοκκινίζει σὰν τὸ ἀνάμμενο σίδερο κι αὐτό. Εἶναι μὲ τὸ πουκάμισο κι ἔχει σηκωμένα τὰ μανίκια του ὡς τοὺς ἀγκῶνες. Τὰ χέρια του εἶναι γοντρά καὶ δυνατά. "Αμα κρούσῃ τὸ σίδερο τὸ βάζει πάλι στὴ φωτιά γιὰ νὰ ξανακοκκινίσῃ, καὶ πάλι τὸ χτυπᾷ, πότε ἀπ' ἐδῶ καὶ πότε ἀπ' ἐκεῖ. Μὲ αὐτὸ κάνει κλειδιά, σιδερένιες πόρτες, κἀγκελα, κρεβάτια καὶ ὅ,τι ἄλλο σιδερένιο χρειάζονται οἱ ἄνθρωποι.

«'Αντίο, ἀντίο» λέει ἡ Φωτούλα καὶ τραβᾷ πρὸς τὸ σπίτι της.

— «'Αντίο» λέει καὶ ἡ Ἑλενίτσα, καὶ μπαίνει σὲ ἓνα στενὸ δρομάκι.

Τ' ἀγόρια ἐξακολουθοῦν τὸ δρόμο τους. Κοιτάζουιν τί κάνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ σ' ἄλλα μαγαζιά. "Αμα πῆγε ὁ Γιώργος στὸ σπίτι του εἶχε νυχτώσει.

«Καλῶς τον» εἶπε ἡ μητέρα του μόλις τὸν εἶδε. «Τώρα ἔρχονται τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖο;»

Ὁ Γιώργος δὲ μίλησε παρὰ γλίστρησε μέσα στὴν κάμαρα. Πῆρε τὸ τετράδιο του καὶ ἄρχισε νὰ γράφῃ.

10. Κυριακή.

Κυριακή. Ὁ πατέρας δὲ δουλεύει. Τὰ παιδιὰ δὲν ἔχουν σχολεῖο. Πρῶι πρῶι ἀκούονται οἱ καμπάνες ποὺ χτυποῦν μακριά, πολὺ γλυκά. Οἱ ἄνθρωποι πλύνονται, χτενίζονται καὶ φοροῦν τὰ καλὰ τους ρούχα.

Ἐτοιμάζεται κι ἡ μητέρα, ὅλοι θὰ πᾶνε στὴν ἐκκλησία.

Ἡ Φωτούλα εἶναι ἑτοιμὴ νὰ πάη κι αὐτὴ στὴν ἐκκλησία. Φορεῖ τὸ καλὸ της φουστάνι μ' ἓνα κάτασπρο γιανὰ καὶ τὸ καλὸ της καπέλο. Τὰ μαῦρα της μαλλιά εἶναι καλοχτενισμένα καὶ ριγμένα στὴν πλάτη της.

Ἡ ἐκκλησία εἶναι γεμάτη κόσμος. Χρυσάφια καὶ φῶτα λάμπουν κητὰ τὸ ἱερό. Ἐνα μάτι ἀνοιχτό, μεγάλο, κοιτάζει τὴ Φωτούλα κι ὅλο τὸν κόσμο, μέσα ἀπὸ ἓνα μεγάλο τρίγωνο, ποὺ εἶναι ἀπὸ πάνω ἀπὸ τοὺς ἀγίους μὲ τ' ἄσπρα μακριὰ γένεια καὶ τοὺς ἀγγέλους μὲ τὰ σπαθιά. Ἐνα χρυσὸ περιστέρι μ' ἀνοιχτὰ τὰ φτερά στέκει ἀπὸ πάνω ἀπὸ ἓνα κόκκινο καντήλι.

Ὁ ἥλιος περνᾷ ἀπὸ τὰ χρωματιστὰ τζάμια τῆς ἐκκλησίας καὶ γεμίζει μέσα τὸν ἀέρα μὲ χρώματα καὶ βάφει τὰ πρόσωπα, ἄλλα γαλάζια, ἄλλα κίτρινα κι ἄλλα κόκκινα. Κάτι χρώματα, ποὺ εἶναι καθὼς ὅταν βασιλεύῃ ὁ ἥλιος.

Ἡ ἐκκλησία εἶναι γεμάτη φλόγες. Καῖνε κεριὰ καὶ πολυέλαιοι ἀπάνω καὶ κάτω. Ἡ φωνὴ τοῦ ψάλτη ἀκούεται δυνατὴ ὡς τὴν πόρτα, κι ἡ Φωτούλα ξεχωρίζει μέσα στὶς φωνές τῶν ψαλτάδων τὴ φωνὴ τοῦ Γιώργου ποὺ κρατεῖ τὸν ἴσο. Ὅλη ἡ ἐκκλησία μοσκομυρίζει λιβάνι.

Ἡ μητέρα τῆς Φωτούλας ἀγοράζει κεριὰ καὶ τ' ἀνάβει στὸ μανουάλι. Ἀσπάζονται κι οἱ δυὸ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας. Ἡ Φωτούλα φιλεῖ τὸ μικρὸ

Χριστό, πού τὸν βαστᾷ ἡ Παναγία στὴν ἀγκαλιά της, κι ὕστερα στέκονται σ' ἓνα στασίδι, κοντὰ στὸν ἀριστερὸ ψάλτη.

Σὲ λίγο ἡ Φωτούλα βλέπει τὸ Γιῶργο νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸ χορὸ καὶ νὰ μπαίνει στὸ ἱερό. Ἐπειτα ἀνοίγει ἡ ἀριστερὴ πόρτα τοῦ ἱεροῦ καὶ βγαίνουν τὰ ἐξαπτέρυγα. Τὰ κρατοῦν τρία ἀγόρια ντυμένα παπαδάκια. Στὴ μέση εἶναι ὁ Γιῶργος καὶ κρατεῖ τὸ σταυρό.

Οἱ ἄνθρωποι παραμερίζουν γιὰ νὰ κάμουν τόπο. Ὅσοι εἶναι στὰ στασίδια κατεβαίνουν κι αὐτοὶ καὶ ὅλοι σκύβουν τὸ κεφάλι.

Ἄργα ἄργα προχωροῦν τὰ παιδιὰ μὲ τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ πίσω τους ἔρχονται οἱ παπάδες. Ὁ ἓνας μπροστὰ βαστᾷ τὸ εὐαγγέλιο στὸ χέρι καὶ ὁ δεύτερος τὸ θυμιατό.

Φτάνουν στὴ μέση τῆς ἐκκλησίας, εὐλογοῦν τοὺς χριστιανοὺς κι ὕστερα μπαίνουν ἀπὸ τὴν ὡραία πύλη πάλι στὸ ἱερό.

Τὰ παιδιὰ μὲ τὰ ἐξαπτέρυγα μένουν ἔξω.

Ἡ λειτουργία τελείωσε.

Οἱ ἄνθρωποι βγαίνουν στὴν αὐλή. Καλημερίζονται ἀναμεταξύ τους καὶ ἀρχίζουν τὴν κουβέντα.

Ἡ Φωτούλα μὲ τὴ μητέρα της σταματοῦν σὲ μιὰ ἄκρη.

Ἡ μητέρα της ἀνοίγει τὸ πορτοφόλι γιὰ νὰ δώσῃ ἐλεημοσύνη σὲ μιὰ φτωχή.

Νά, βγαίνει καὶ ὁ Γιῶργος. Στὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας τὸν περιμένει ἡ μητέρα του.

Τὰ παιδιὰ χαιρετήθηκαν

«Μπράβο, Γιῶργο» εἶπε ἡ μητέρα τῆς Φωτούλας, «καλὰ τὰ κατάφερες σήμερα».

Ὁ Γιῶργος κατέβασε τὸ κεφάλι.

Αὐτὴν τῇ στιγμῇ πλησίασε καὶ ἡ μητέρα τοῦ Γιῶργου.

«Καλημέρα, κυρά μου» τῆς λέει ἡ μητέρα τῆς Φωτούλας. «Βλέπω πὼς τὰ παιδιὰ μας εἶναι ἀγαπημένα ἀναμεταξύ τους. Ἡ Φωτούλα πολλές φορές μιλεῖ στὸ σπίτι γιὰ τὸ Γιῶργο».

— «Ναί, ὁ Θεὸς νὰ μᾶς τάχῃ γερά. Κι ἐγὼ τῇ Φωτούλα ἀπὸ τὸ Γιῶργο τὴν ξέρω».

— «Ἔ, τώρα, μιὰ πρὶν γνωριστήκαμε, δὲν ἔρχεστε ἀπὸ τὸ σπίτι νὰ πάρωμε ἕναν καφέ; Ἄς ἔρθῃ καὶ ὁ Γιῶργος νὰ παίξῃ λίγο μὲ τὰ παιδιὰ».

Ἐεκίνησαν. Τὰ παιδιὰ πῆγαιναν ἐμπρὸς καὶ κουβέντιαζαν. Ὅλα γύρω τους ἦταν καθαρὰ καὶ ὠραῖα. Οἱ ἄνθρωποι, τὰ ροῦχα τους, οἱ αὐλές, οἱ δρόμοι. Ἀκόμη καὶ ὁ ἥλιος εἶχε σκόλη. Κι αὐτὸς εἶχε τὸ πιὸ χαρούμενο, τὸ πιὸ λαμπερό του φῶς. Ἦταν ἥλιος κυριακάτικος.

Στὸ σπίτι τῆς Φωτούλας ὅλα ἄστραφταν. Ταχτοποιημένα καὶ γυαλισμένα καὶ καθαρὰ. Ἀπάνω στὸ τραπέζι μάλιστα ἦταν κι ἓνα βάζο μὲ ὠραῖα λουλού-

δια. Σὲ μιὰ πολυθρόνα, κοντὰ στὸ παράθυρο, ἦταν καθισμένη καὶ ἡ γιαγιά τῆς Φωτούλας.

«Καλημέρα, γιαγιά, λέει ἡ Φωτούλα, ἦρθε μαζί μας ὁ Γιώργος μὲ τὴ μητέρα του».

— «Καλημέρα σας. Καθίστε, κυρά μου» εἶπε ἡ γιαγιά, κι ἔδειξε στὴ μητέρα τοῦ Γιώργου μιὰ θέση δίπλα της. Ἐπειτα εἶπε στὸ Γιώργο :

«Γιὰ ἔλα πιὸ κοντά, Γιώργο, νὰ σὲ δῶ καλά, ποὺ ἡ Φωτούλα μας τόσο σ' ἀγαπᾷ».

Ὁ Γιώργος πήγε κοντὰ στὴ γιαγιά καὶ τῆς φίλησε τὸ χέρι. Τὸν ἐφίλησε κι ἐκείνη στὸ μέτωπο.

Ἐφεραν τὸν καφὲ μὲ τὰ κουλουράκια. Ὁ Γιώργος κι ἡ Φωτούλα πῆραν ἀπὸ ἓνα κι ἔτρεξαν στὴν κάμαρα τῶν παιδιῶν.

Ἐκεῖ ἦταν καὶ τ' ἄλλα ἀδερφάκια τῆς Φωτούλας, δυὸ ἀγοράκια χαριτωμένα. Ὁ Τάκης κι ὁ Μίμης. Ὁ Τάκης ἕξι χρονῶν καὶ ὁ Μίμης δύο. Καὶ τὰ δύο μὲ σγουρά μαλλάκια.

11. Ἐτοιμασίες γιὰ τὸ χειμῶνα.

Ὁ Γιώργος γυρίζει πεинаσμένος ἀπὸ τὸ σχολεῖο, καὶ συλλογίζεται : Νὰ εἶχαμε κανένα καλὸ φαγί!

Μὰ μόλις ἔφτασε στὸ σπίτι του, τὸ βρῆκε ἄνω κάτω. Ὅλα τὰ πράγματα εἶναι στὴν αὐλή. Δὲν ἔχει ἀπὸ ποῦ νὰ περάσῃ. Ἐδῶ καρέκλες, ἐκεῖ κρεβάτια, παραπέρα μπαούλα. Σὲ μιὰν ἄκρη νὰ σου κι ὁ κάλὸς τους ὁ καθρέφτης.

Τὰ παράθυρα καὶ οἱ πόρτες εἶναι ὀρθάνοιχτες.

Ἡ μητέρα τοῦ Γιώργου κι ἡ ἀδερφή του, ἡ Μάρικα, δουλεύουν ἀπὸ τὸ πρωί. Σφουγγάρισαν τὶς κάμαρες κι ἔπλυναν καὶ τὰ παράθυρα. Ἀμα στεγνώσουν, θὰ συγυρίσουν τὸ σπῆτι γιὰ τὸ χειμῶνα.

Θὰ στρώσουν τὰ χαλιά καὶ θὰ βγάλουν ἀπὸ τὸ μπαούλο τὶς μάλλινες κουβέρτες γιὰ τὰ κρεβάτια. Ἡ κυρὰ Φρόσω πρέπει νὰ ἐτοιμάσῃ καὶ ζεστὰ ρούχα γιὰ τὸν ἄντρα της καὶ τὰ παιδιά της. Ὁ Γιώργος, πρέπει νὰ εἶναι ζεστὰ ντυμένος τὸ πρωὶ ποὺ πηγαίνει στὸ σχολεῖο· τὸ ἴδιο καὶ ὁ κύρ Δημήτρης, σὰν πηγαίνει στὴν ἀγορὰ νὰ πουλήσῃ τὰ λαχανικά του.

«Μητέρα, πεινώ» φώναξε ὁ Γιώργος. «Νὰ φᾶμε».

— «Ναί, παιδί μου, μὰ τὸ φαγὶ δὲν εἶναι ἀκόμη ἔτοιμο. Σήμερα ἔχομε, βλέπεις, δουλειὰ καὶ τὸ βάλουμε ἀργὰ στὴ φωτιά. Ἐπειτα, μὴν καρτερεῖς νὰ τὰ βρῇς ὅλα ἔτοιμα· βόηθα καὶ σύ. Στρῶσε τὸ τραπέζι. Σήμερα θὰ φᾶμε στὸ μαγειρεῖο».

Ὁ Γιώργος στρώνει τὸ τραπέζι. Στὸν καθένα βάζει τὸ πιάτο του, τὸ ποτήρι, τὴν πετσέτα καὶ τὰ μαχαιροπίρουνά του, καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται.

Ὅταν ἔγινε τὸ φαγὶ κάθισαν ὅλοι κι ἔφαγαν.

Ὁ κύρ Δημήτρης φτάνει μὲ τὸ ἀμάξι του, φορτωμένο μικρὰ κομμένα ξύλα καὶ κάρβουνα. Τὰ σέρνει τὸ ἄλογό του, ὁ Μαῦρος. Ἀνοίξε τὴ μεγάλη ξύλινη ἐξώπορτα καὶ μπῆκε τὸ ἀμάξι μέσα στὴν αὐλὴ.

« Γιωργό, έλα νά βοηθήσης νά κατεβασωμε τὰ ξύλα » φώναξε.

‘Ο κύρ Δημήτρης έδινε τὰ ξύλα στὸ Γιωργό, κι ἐκεῖνος τὰ κουβαλοῦσε καὶ τὰ στοίβιζε στὴν αὐλή.

“Αμα ξεφορτώθηκαν ὅλα, τοῦ εἶπε ὁ πατέρας του:

« Πές τῆς μητέρας σου νά ἐτοιμάσῃ τὴν ἀποθήκη, καὶ ἡ Μαρία νά ἔρθῃ νά βοηθήσῃ, νά κατεβάσωμε τὰ κάρβουνα ».

‘Η κυρὰ Φρόσω πῆγε στὴν ἀποθήκη. “Ανοιξε τὴν πόρτα. Ἀριστερὰ ἦταν ἓνα μικρὸ κελάρι μὲ τὶς τροφές γιὰ τὸ χειμῶνα. Πατάτες πολλές, φασόλια ξερά, ρεβίθια καὶ κρεμμύδια κρεμασμένα σὲ πλεξοῦδες. Δεξιά ἦταν ἓνα ἄλλο μικρὸ μέρος. ‘Η κυρὰ Φρόσω παραμέρισε δυὸ πιθάκια κι ἄνοιξε τόπο γιὰ τὰ κάρβουνα.

Στὴν αὐλὴ ἡ Μαρία στάθηκε δίπλα στὰ ἀμάξι, κρτώνοντας μὲ τὰ χέρια τῆς ἀνοιχτὸ τὸ σακί, κι ὁ πατέρας τῆς ἔρριχνε μ’ ἓνα φτυάρι μέσα τὰ κάρβουνα Χρρρ ! χύνονταν τὰ κάρβουνα καὶ σηκώνόταν μαύρη σκονη.

Τὸ σακί γέμισε. ‘Ο κύρ Δημήτρης τὸ ἔπιασε δεξιά κι ἡ Μαρία ἀριστερά, καὶ τὸ κουβάλησαν στὴν ἀποθήκη. Κι ὕστερα καὶ δεῦτερο σακί καὶ τρίτο, ὥσπου κουβαλήθηκαν ὅλα τὰ κάρβουνα.

Κοντὰ τους στεκόταν καὶ ὁ Γιωργός. “Απὸ τὴ σκόνῃ εἶχε γίνει ὀλόμαυρος. ‘Η Λιλίκι, τὸ μικρότερο ἀδερφάκι του, τὸν περίπαιζε.

« Τί ὁμορφος πού εἶσαι τώρα ! ἴδιος ἰράπης » τοῦ φώναζε.

Ὁ Γιώργος τὴν κυνήγησε γιὰ νὰ τὴ χαϊδέψῃ.
Ἡ Λιλίκα κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὰ ξύλα.

«Ἄ, δὲ μοῦ γλιτώνεις» τῆς λέει ὁ Γιώργος,
καὶ μὲ μιὰ τὴν ἄρπαξε καὶ τῆς μαύρισε τὴ μύτη.

— «Ἔτσι, τώρα ἔχω καὶ σύντροφο» τῆς εἶπε ✓
καὶ ἔσκασαν στὰ γέλια.

12. Οἱ καλοὶ συνεργάτες

1

Τὰ παιδιά παίζουν στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου. Θέλουν νὰ χτίσουν μιὰ πόλη, καὶ πρῶτα πρῶτα τὴν πλατεῖα μὲ τὴν ἐκκλησία καὶ τὸ μεγάλο δρόμο. Στὴν πλατεῖα θὰ εἶναι ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ βρύση. Δὲ θὰ λείπουν οὔτε τὸ καμπαναριὸ οὔτε τὰ δέντρα.

Στὸ μεγάλο δρόμο θὰ βάλουν τὰ μεγάλα μαγαζιά. Ἔτσι εἶπαν ὅλα τὰ παιδιά.

Μάζεψαν πέτρες καὶ ξύλα καὶ ἄρχισαν νὰ ἐργάζονται μὲ ὀρεξή.

Μὰ ἡ δουλειὰ δὲν προχωρεῖ. Κάθε ποιδὶ θέλει ἀπ' ὅλα νὰ κάμῃ καὶ δὲ γίνεται τίποτα. Τὸ ἓνα παιδί γίνεται ἐμπόδιο στὸ ἄλλο, μόνο φασαρία μεγάλη.

«Ἄ, ἔτσι ποὺ πᾶμε δὲ θὰ γίνῃ τίποτε» λέει ὁ Γιώργος. «Πρέπει νὰ χωριστοῦμε. Ἄλλοι θὰ κάνουν τὴν ἐκκλησίαν κι ἄλλοι τὰ μαγαζιά».

— «Καλὰ λέει ὁ Γιώργος» εἶπε ἡ Φωτούλα.

Τὰ παιδιά δέχτηκαν καὶ μοιράστηκαν σὲ δύο.

«Πρέπει πρῶτα νὰ βροῦμε ἀρκετὸ ὕλικό. Οἱ πέ-

τρεις καὶ τὰ ξύλα ποὺ ἔχομε δὲ θὰ φτάσουν οὔτε γιὰ τὴν ἐκκλησίᾳ» ξαναεῖπε ὁ Γιῶργος.

— «Θὰ φέρωμε τὰ ξύλα» εἶπαν μερικὰ παιδιὰ.

— «Καὶ μεῖς θὰ φέρωμε τὶς πέτρες» εἶπαν ἄλλα.

— «Καὶ μεῖς θὰ κάμωμε τὴ λάσπη» εἶπαν πάλι ἄλλα.

— «Θὰ χρειαστοῦμε καὶ σανίδια. Μὰ μποροῦμε γιὰ σανίδια νὰ βάλωμε χοντρὸ χαρτὶ ἢ καρτόνι» ξαναεῖπε ὁ Γιῶργος.

Τὰ παιδιὰ σκορπίστηκαν στὴν αὐλὴ καὶ στὸ δρόμο γιὰ νὰ βροῦν τὰ υλικά.

Μόνος του ἔμεινε ὁ Γιῶργος. Σὰν καλὸς μηχανικὸς χαράζει τὸ σχέδιο. Μ' ἓνα ξυλαράκι σημαδεύει πάνω στὴ γῇ ποῦ θὰ γίνη ἡ ἐκκλησίᾳ καὶ ποῦ τὰ μαγαζιά.

2

Σὰν τὰ μυρμήγκια, ποὺ γυρίζουν φορτωμένα στὴ φωλιά τους, ἔτσι καὶ τὰ παιδιὰ γυρίζουν μὲ γεμάτα χέρια.

«Μὴν τὰ ρίχνετε ὅλα μαζί. Χωριστὰ τὶς πέτρες, χωριστὰ τὰ ξύλα» φωνάζει ὁ Γιῶργος.

— «Ἐδῶ τὶς πρασινάδες» φωνάζει κι ἡ Φωτούλα.

Καὶ ἡ λάσπη εἶναι ἔτοιμη. Ἡ δουλειὰ ἀρχίζει.

Ὁ Γιῶργος ὥρισε ποιοὶ θὰ σιάξουν καὶ θὰ στρώσουν τὸ δρόμο, ποιοὶ θὰ κάμουν τὰ πεζοδρόμια, ποιά κορίτσια θὰ φυτέψουν τὰ δέντρα.

Ἐπειτα πῆγε στὴν πλατεῖα κι ἐκεῖ εἶπε στὸν καθένα τί δουλειὰ θὰ κάμη.

Τώρα όλοι δουλεύουν με μεγάλη τάξη... (σ. 32)

Τὸ σχέδιο τοῦ περιβολιοῦ θὰ τὸ κάμη ἡ Φωτούλα καὶ θὰ διευθύνῃ καὶ τ' ἄλλα τὰ κορίτσια ποὺ θὰ φυτέψουν.

Τώρα ὅλοι δουλεύουν μὲ μεγάλη τάξη. Τὰ τσαπιά τους εἶναι ξύλα καὶ σκουριασμένα καρφιά· τὸ φτυάρι ἓνα παλιὸ κουτάλι· τὸ σφυρί τους εἶναι ἓνα παλιὸ κλειδί. Μὰ τὸ καλύτερο ἐργαλεῖο τους εἶναι τὰ χέρια τους.

«Πέτρες ἐδῶ!... Λάσπη ἐδῶ!» φωνάζουν οἱ μαστόροι.

— «Ἀμέσως, ἔφτασαν» φωνάζουν οἱ ἐργάτες.

— «Μπρός, παιδιά» λέει ὁ Γιῶργος καὶ τρέχει πότε ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ.

Νά, ὁ δρόμος ἔγινε. Κοντεύει νὰ τελειώσῃ κι ἡ ἐκκλησία.

Τὰ κορίτσια δουλεύουν ἀκόμη στὸ περιβόλι τῆς πλατείας. Ἄλλο κουβαλεῖ νερὸ κι ἄλλο φυτεύει.

3

Ὅλα εἶναι ἔτοιμα. Τὰ μαγαζιά νοικιάστηκαν κιόλας.

Ὁ κύριος μηχανικὸς κάνει τώρα τὴν ἐπιθεώρηση ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ μεγάλο δρόμο.

Τὰ ὠραῖα καταστήματα εἶναι χτισμένα τὸ ἓνα κοντὰ στὸ ἄλλο. Οἱ πόρτες τους εἶναι ἀνοιχτὲς κα μὲσα φαίνονται τὰ ἐμπορεύματα, ἀραδιασμένα κι ἔτοιμα γιὰ πούλημα.

«Ὅλα καλὰ φτιασμένα» λέει καὶ κουνεῖ τὸ κεφάλι του.

— «Τὰ φανάρια μόνο λείπουν, κύριε ἀρχιμηχανικέ».

— «Γι' αὐτὸ θὰ μιλήσω μὲ τὸ δήμαρχο».

Ὁ κύριος μηχανικὸς στήθηκε μπροστὰ σ' ἓνα μαγαζί.

«Βλέπω πὼς ἄρχισες καὶ πευλᾷς. Τί καλὰ ἔχεις;» ρώτησε.

— «Πάστες, μπακλαβάδες, καταΐφι καὶ λογιῶν λογιῶν γλυκὰ γιὰ γερὰ καὶ κούφια δόντια, κύριε μηχανικέ».

— «Ἄ, εἶσαι ζαχαροπλάστης! Πῶς σὲ λένε;»

— «Σπύρος Πικρόπουλος, ζαχαροπλάστης πρώτης».

— «Μὰ βάλε, καημένε, καὶ τὴν ἐπιγραφή σου, νὰ σὲ βλέπη ὁ κόσμος».

— «Δὲν τὴ βάζω, κύριε ἀρχιμηχανικέ, γιατί οἱ πελάτες θὰ φεύγουν τότε μακριά».

Ἔτσι προχωροῦσε ἐπιθεωρώντας τὸ κάθε μαγαζί. Γερὰ χτισμένα ὅλα. Μὰ καὶ τί δὲν πουλοῦν μέσα! Παπούτσια, πειγνίδια, κορδόνια, χαλκομανίες, τετράδια, ἀλογάκια καὶ ἄλλα.

Ἐφτασε στὴν ἐκκλησίᾳ. Τί ὠραία ποὺ ἦταν χτισμένη καὶ στολισμένη! Τὰ παράθυρα ἦταν ἀπὸ χρωματιστὸ χαρτὶ καὶ στὸν τοῖχο ἦταν κρεμασμένα χάρτινα ἀγγελάκια.

Τὸ καμπαναριὸ ἦταν πιὸ ψηλὸ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίᾳ καὶ στὴν κορφή του εἶχε ἓνα σταυρό.

Μὰ ὁ κύριος μηχανικὸς εἶδε πὼς ἔλειπε ἡ καμπάνα. Ἐτρεξε πάνω στὸ σχολεῖο, ξεκρέμασε ἀπ' τὸ καρφὶ τὸ κουδούνι καὶ κρατώντας το στὰ χέρια κατέβαινε φωνάζοντας: νὰ ἡ καμπάνα, νὰ ἡ καμπάνα!

Πλησίασε στὴν ἐκκλησίᾳ καὶ δοκίμασε νὰ κρεμάσῃ τὸ κουδούνι μέσα στὸ καμπαναριό· μὰ δὲ χωροῦσε.

«Ἐ, δὲν πειράζει» εἶπαν τὰ παιδιὰ. «Τὸ κρεμοῦμε ἀπ' ἔξω».

Καὶ μ' ἓνα σπάγγο κρέμασαν τὴν καμπάνα ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ καμπαναριό.

Ὅμως τοῦ Γιώργου δὲν τοῦ ἔφτανε αὐτό· ἤθελε νὰ σημάνῃ τὸν ἑσπερινό. Ἔδεσε τὸ γλωσσίδι τοῦ κουδουνιοῦ μ' ἓνα λεπτὸ σπαγγάκι κι ἄρχισε νὰ τὸ τραβᾷ δεξιὰ κι ἀριστερά, ὥπως εἶχε δεῖ νὰ κάνουν στὴ μεγάλη ἐκκλησίᾳ.

Ἐξαφνα κρρρ.... τὸ καμπαναριό σωριάζεται κάτω καὶ μαζί του ὅλη ἡ ἐκκλησίᾳ.

13. Ἡ καταιγίδα.

Εἶναι ἀπόγεμα. Ἐξω φυσᾷ [δυνατὸς ἄνεμος. Στὸν οὐρανὸ εἶναι πολλὰ μαῦρα σύννεφα, ποὺ ὀλοένα πληθαίνουν· κι ὅσο πληθαίνουν τὰ σύννεφα, τόσο λιγοστεύει τὸ φῶς τῆς μέρας.

Τὰ παιδάκια κάνουν μάθημα στὴν τάξη, μὰ ὁ νοῦς τους δὲν εἶναι στὸ μάθημα οὔτε στὰ λόγια τῆς δασκάλισσας. Ἀκοῦν τὸ βοητὸ τοῦ ἀνέμου, ποὺ φυσᾷ ἔξω μανιασμένος.

Τρίζουν τὰ παράθυρα, τρίζουν καὶ οἱ πόρτες.

Βοῦου, ἀκούεται. Λὲς κι ὅλο τὸ σχολεῖο θὰ πέσῃ.

Καὶ τὰ δέντρα λυγίζουν πότε ἔδῳ καὶ πότε ἐκεῖ.

Σάν κυνηγημένα τὰ πουλιά ζητοῦν νὰ βροῦν κά-
που νὰ κρυφτοῦν.

Ὁ οὐρανὸς ἔγινε κατάμαυρος. Λὲς καὶ νύχτωσε.
Τὰ παιδιὰ ἀρχίζουν νὰ φοβοῦνται.

Δυὸ τρία κοριτσάκια σφίγγονται τὸ ἓνα κοντὰ
στὸ ἄλλο τρομαγμένα.

Πολλὰ παιδιὰ σηκώνονται στὸ πόδι· κι ἡ δασκά-
λισσα κατέβηκε ἀπὸ τὴν ἔδρα της καὶ πλησίασε στὸ
παράθυρο. Γιὰ μιὰ στιγμή ὁ ἄνεμος σὰ νὰ ἔπαψε νὰ
φυσᾷ, σάν ἄνθρωπος ποὺ κρατεῖ τὴν ἀναπνοή του. Γί-
νεται ἡσυχία, μὰ σκοτεινιάζει πιὸ πολὺ.

Ἐξαφνα, μονομιᾶς, φωτίζεται ἡ τάξη. Τὰ παιδιὰ
κλείνουν τὰ μάτια· κι ὅταν τ' ἀνοίγουν, βλέπουν στὸν
οὐρανὸ μιὰ σπασμένη γραμμὴ ἀπὸ φῶς, ποὺ χάνεται
στὴ στιγμή. Ἐνα δυνατὸ κράκ, ἀκούεται, κι ὕστερα
βροντᾷ ὁ οὐρανός, σὰ νὰ κυλᾷ πάνω σὲ πέτρινο πεζο-
δρόμιο βαρὺ ἀμάξι. Ἐπειτα ἄρχισε δυνατὴ βροχή.
Μερικὰ παιδιὰ διασκεδάζουν μὲ τὴν καταιγίδα.

Οἱ ἀστραπὲς γίνονται συχνότερες. Οἱ βροντὲς ἐξα-
κολουθοῦν. Ὁ ἀέρας βουίζει ἀτελείωτα. Οἱ δρόμοι
ἐγιναν ποτάμια.

Μὰ ὅσο περνᾷ ἡ ὥρα, οἱ ἀστραπὲς κι οἱ βροντὲς
γίνονται πιὸ ἀδύνατες· ἀρχίζουν νὰ φεύγουν καὶ τὰ
σύννεφα.

Ἡ βροχὴ λιγοστεύει. Τὰ παιδιὰ πλησιάζουν τώρα
στὰ παράθυρα καὶ μαλώνουν ποῖο νὰ πρεϊτοδῇ ἔξω.

Ἐξω στοὺς δρόμους σάν ποτάμι τρέχει ἀκόμη τὸ
νερό.

Δυὸ τρεῖς διαβάτες, ποὺ εἶχαν καταφύγει κάτω
ἀπ' τὴ στέγη τοῦ μπαλκονιοῦ τοῦ ἀντικρινοῦ σπιτιοῦ,

Ξεκινούν νά πάνε στά σπίτια τους, μὰ χώνονται μέε
στά νερά.

Ἡ ὥρα περνᾷ. Τὸ κουδούνι χτυπᾷ γιὰ νά σκο-
λάσουν τὰ παιδιὰ. Ἡ δασκάλισσα ἀνοίγει τὴν πόρτα.

Ὅσα παιδιὰ ἔχουν ὀμπρέλες φεύγουν. Τ' ἄλλα
καρτεροῦν νά περάσῃ ὀλότελα ἢ βροχή. Πολλοὶ πατέ-
ρες ἔρχονται μὲ ὀμπρέλες νά πάρουν τὰ παιδιὰ τους.

Νά, τώρα ἔρχεται καὶ ὁ πατέρας τῆς Φωτούλας
μὲ μιὰ μεγάλη ὀμπρέλα. «Γιῶργο, ἔλα καὶ σὺ μαζι
μας» τοῦ λέει.

Τὰ δυὸ παιδιὰ ξεκίνησαν κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια ὀμ-
πρέλα.

Τάκ, τάκ, στάζει ἡ βροχή πάνω στὴν ὀμπρέλα,
καὶ ἀπὸ τὴν ἄκρη της πέφτει τὸ νερὸ κόμπο κόμπο
στὸν κοῦκο τοῦ Γιῶργου καὶ στὸ καπέλο τῆς Φωτού-
λας. Σφίγγουν τὴ σάκα τους τὰ παιδιὰ καὶ στριμώ-
χονται κοντὰ στὸ γιατρό. Εἶναι πολὺ εὐχαριστη-
μένα. Ὁ Γιῶργος κοιτάζει τὴ Φωτούλα καὶ χαμο-
γελοῦν καὶ οἱ δυό.

Κοντοστέκονται ἐδῶ κι ἐκεῖ. Πηδοῦν πότε πότε
γιὰ νά μὴ χωθοῦν στά νερά.

Τὰ χρώματα τῶν τοίχων τῶν σπιτιῶν ἔχουν ζω-
ηρέψει ἀπὸ τὸ νερό. Κάτι σπίτια, ποὺ φαίνονταν ἄ-
σπρα πρίν, εἶναι τώρα σὰν πράσινα καὶ σὰν τριαν-
ταφυλλιά καὶ σὰν κίτρινα. Κρῖμα ὅμως, πολλὰ κερα-
μίδια εἶναι χαλασμένα, καὶ τὸ νερὸ στάζει ἀπὸ κάτω.
Ἔτσι στὸ χαγιατί τοῦ Γιῶργου τὸ νερὸ ἔσταξε πολὺ,
ἔτσι ποὺ πλημμύρισε τὴν παλιὰ μισογκρεμισμένη

Τὰ δύο παιδιά ξεκίνησαν κάτω από τὴν ἴδια ὀμπρέλλα (σ. 36).

φωλιά τῶν χελιδονιῶν καὶ τὴν ἀπογρέμισε. "Ἦθελα
νὰ ξέρω ποῦ θὰ καθίσουν, ὅταν θὰ ξαναγυρίσουν αὐ-
τὰ τὰ πουλιά!

14. "Ενα παραμῦθι.

Τῆς Φωτούλας τῆς ἀρέσει πολὺ νὰ τῆς λένε παρα-
μῦθια· γιὰ ἀρχοντόπουλα, γιὰ νεράιδες ποὺ παίρνουν
τὴ μιλιὰ τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ δράκους ποὺ σιλαβώ-
νουν τὶς ὀμορφες κοπέλες, γιὰ μάγισσες ποὺ καῖνε
ἓνα φτερὸ μυρμηγκιοῦ καὶ γίνεται παλάτι. Γιὰ τέ-
τοια πράματα, παρὰ ξένα καὶ μακρινά, πολὺ μακρινά
πράματα, ποὺ δὲν ἔγιναν κι οὔτε θὰ γίνουν ποτέ.

Κι ἔτσι ἡ Φωτούλα ταχτικὰ παρακαλοῦσε τὴ για-
γιά της, καὶ μάλιστα πρὶν κοιμηθῇ, νὰ τῆς λὲη καμιά
τέτοια ἱστορία ποὺ ἤξερε ἓνα σωρό. Καὶ πολλὰ φο-
ρὲς ἡ Φωτούλα, γέρνοντας στὰ γόνατα τῆς γιαγιάς
της, ἀποκοιμιόταν κιόλας ἐκεῖ ποὺ ἔλεγε ἡ γιαγιά για-
γιά καὶ τὴν ἐχάιδευε.

"Ενα βράδυ ἄρχισε πάλι ἡ γιαγιά:

Κόκκινη κλωστή κλωσμένη
στὴν ἀνέμη τυλιγμένη.
Δώστης κλότσο νὰ γυρίσῃ
παραμῦθι ν' ἀρχινίσῃ.

Καλησπέρα τοῦ παραμυθιοῦ. Καλησπέρα τῆς
ἀφεντιάς σας.

Ἀπόψε, εἶπε ἡ γιγιά, θά ποῦμε τὸ παραμῦθι τοῦ ἀδερφοῦ, πού γλίτωσε τὴν ἀδερφή του ἀπὸ τὸ δράκο.

Μιά φορά κι ἓναν καιρὸ ἦταν ἓνας ἄρχοντας. Αὐτὸς ὁ ἄρχοντας εἶχε τρεῖς γιουὺς καὶ μιὰ θυγατέρα, πού τὴν ἔλεγαν Βγενούλα. Ἦταν ἡ πιὸ ὁμορφὴ τῆς χώρας. Ἀμα γελοῦσε ἔπεφταν τριαντάφυλλα ἀπ' τὸ στόμα της, καὶ σὰν ἔκλαιγε ἀντὶς γιὰ δάκρυα κυλοῦσαν ἀπ' τὰ μάτια της μαργαριτάρια. "Ὅλος ὁ κόσμος τὴν ἀγαποῦσε πολὺ. Μὰ πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους τὴν ἀγαποῦσε ὁ μικρότερος ἀδερφός της.

Τόσο φημίστηκε ἡ ὁμορφιά καὶ ἡ καλοσύνη τῆς Βγενούλας, πού ἓνας μεγάλος δράκος βάλθηκε νὰ τὴν ἄρπάξῃ. Κάθε μέρα λοιπὸν πῆγαινε στὸ περιβόλι τοῦ ἀρχοντικοῦ καὶ τὴν παραφύλαγε. Ἡ Βγενούλα τὸ εἶχε καταλάβει καὶ σκιαζόταν νὰ κατεβῇ μόνη της στὸ περιβόλι.

Μιά ωραία μέρα, πού ὁ ἥλιος ἔλαμπε κι ὅλα τὰ λουλούδια ἦταν ἀνθισμένα καὶ μοσκοβολοῦσαν, τὴν πῆρε ὁ μικρός της ἀδερφός καὶ πῆγαν στὸ περιβόλι νὰ περπατήσουν λίγο.

Ἐκεῖ πού κουβέντιαζαν, ἔξαφνα βγῆκε ὁ δράκος, τὴν ἄρπαξε, τὴ σήκωσε στὸν ἀέρα κι ἔφυγε. Τὴν πῆγε στὸ κάστρο του, πάνω σ' ἓνα βουνό, τόσο ψηλό, πού καὶ πουλὶ δὲν μποροῦσε νὰ φτάσῃ στὴν κορφή του.

Σὰν πῆρε ὁ δράκος τὴ Βγενούλα, ὁ πατέρας της, ὁ ἄρχοντας, ἔντυσε στὰ μαῦρα ὅλο τὸ ἀρχοντικό του. "Ὅλες τὶς πόρτες κι ὅλα τὰ παράθυρα τὰ σκέπασε μὲ μαῦρες κουρτίνες, κι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μέσα στ' ἄρ-

χοντικό φόρεσαν μαῦρα. Ἀκόμη καὶ τὰ φύλλα τῶν δέντρων στὸ περιβόλι κιτρίνισαν. Τὰ λουλούδια μαρά-
θηκαν καὶ τὰ πουλιά δὲν κελαηδοῦσαν πιά. Μόνο
κλάματα καὶ φωνὲς ἄκουες μέσα στὸ ἀρχοντικό.

Τότε ὁ μικρότερος ἀδερφὸς πῆγε στὸν πατέρα του
τὸν ἄρχοντα καὶ τοῦ εἶπε :

«Πατέρα, θὰ πάω νὰ φέρω τὴ Βγενούλα μας
πίσω. Ἡ θὰ τὴν ἐλευθερώσω ἢ θὰ χυθῶ κι ἐγώ».

Ὁ πατέρας του τοῦ λέει :

«Ποῦ θὰ πᾶς, παιδί μου, μόνος σου; Μεῖνε
κοντά μου, νὰ μὴ χάσω καὶ σένα». Μὰ αὐτὸς δὲν
ἄκουε καὶ ἤθελε νὰ πάη νὰ τὴ βρῇ.

Τὴν αὐγὴ, ποὺ ξημέρωσε ὁ Θεὸς τὴν ἡμέρα, κί-
νησε ἀπὸ τ' ἀρχοντικό. Πήγαινε, πήγαινε, ὥσπου
ἔφτασε στὴ ρίζα ἐνὸς βουνοῦ. Ἡ κορφή τοῦ βουνοῦ
αὐτοῦ ἦταν τόσο ψηλὴ, ποὺ χανόταν μέσα στὰ σύν-
νεφα. Ἦταν καὶ τόσο ὄρθιο τὸ βουνό, ποὺ λὲς τὸ
εἶχαν κόψει μὲ μαχαίρι.

«Ἐδῶ πάνω, εἶπε μὲ τὸ νοῦ του, θὰ εἶναι τοῦ
δράκου τὸ κάστρο. Ἐδῶ πάνω θὰ εἶναι ἡ ἀδερφή
μου. Μὰ πῶς ν' ἀνεβῶ αὐτὸ τὸ θεόρατο βουνό;»

Γύρισε γύρω του κι εἶδε, μὰ τί νὰ δῇ! Παντοῦ
ἐρημιά. Κάθισε σὲ μιὰ πέτρα καὶ ἄρχισε νὰ κλαίη.

Ἐκεῖ ποὺ ἔκλαιγε, εἶδε δυὸ φίδια νὰ παλεύουν.
Τὸ ἓνα ἦταν ἄσπρο καὶ τ' ἄλλο μαῦρο. Τὸ ἄσπρο ἦταν
λίγο πιὸ μικρὸ ἀπ' τὸ μαῦρο. Τὸ μαῦρο εἶχε σηκώ-
μενο τὸ κεφάλι του κι ἦταν ἑτοιμο νὰ πνίξῃ τὸ ἄ-
σπρο φίδι.

Σὰν τὰ εἶδε τὸ ἀρχοντόπουλο, ἔτρεξε κοντά τους, σήκωσε τὸ ραβδί του κι ἔδωσε μιὰ στὸ κεφάλι τοῦ μαύρου φιδιοῦ καὶ τὸ σκότωσε. Τότε τὸ ἄσπρο φίδι τοῦ λέει :

« Τί καλὸ θέλεις ἀπὸ μένα, ποῦ μοῦ γλίτωσες τὴ ζωή ; »

— « Δὲ θέλω τίποτε ἄλλο, τοῦ λέει τὸ ἀρχοντόπουλο, μόνο νὰ μ' ἀνεβάσῃς στὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ ».

— « Δέσου ἀπὸ τὴν οὐρά μου » τοῦ λέει τὸ φίδι.

Καὶ τὸ ἀρχοντόπουλο δέθηκε ἀπ' τὴν οὐρά τοῦ φιδιοῦ, καὶ κεῖνο τὸ ἀνέβασε στὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ. Ὕστερα τὸ ἄφησε κι ἔφυγε. Ἄμα ἔμεινε μόνο του τὸ ἀρχοντόπουλο, κοιτάζει δῶ, κοιτάζει ἐκεῖ, μὰ μήτε σπίτι βλέπει μήτε τίποτε. Ὅλα γύρω του ἦσαν σκεπασμένα μ' ἓνα πυκνὸ σύννεφο. Μὰ ἐκεῖνο δὲ δειλίασε, μόνο ὥρμησε μέσα στὸ σύννεφο. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἐβλεπε ποῦ πατοῦσε. Περπατοῦσε, περπατοῦσε χωρὶς νὰ ξέρῃ ποῦ πῆγαινε.

Ὕστερα ἀπὸ πολλὴ ὥρα ἄρχισε τὸ σύννεφο νὰ ξεδιαλύνῃ. Τότε εἶδε μέσα σ' ἓνα λιβάδι ἓνα κοπάδι πρόβατα κι ἓνα βοσκό. Τρέχει στὸ βοσκὸ καὶ τοῦ λέει :

« Τίνος εἶναι τὰ πρόβατα ; »

— « Τοῦ ἀφέντη μου τοῦ δράκου » τοῦ λέει ἐκεῖνος.

— « Μὲ παίρνεις δοῦλο σου ; » τοῦ λέει τὸ ἀρχοντόπουλο.

— « Σὲ παίρνω » τοῦ λέει.

Τὸ ἀρχοντόπουλο ντύθηκε βοσκός. Κάθε βδομάδα τὸ ἔστελνε ὁ βοσκὸς στὸ κάστρου τοῦ δράκου

κι ἔπαιρνε ψωμί. Αὐτὸ τὸ κάστρο ἦταν ἓνα μεγάλο κάστρο μὲ σαράντα κάμαρες.

Ἐβδομάδες πέρασαν καὶ δὲν μπόρεσε ν' ἀνταμώσει τὴν ἀδερφή του.

Μιὰ μέρα ποὺ ὁ δράκος ἔλειπε, μπῆκε μέσα στὸ κάστρο καὶ τὸ γύρισε. Ἐβλεπε σ' ὅλες τὶς κάμαρες ἀπ' τὴν κλειδαρότρυπα. Ὅλες οἱ κάμαρες εἶχαν σιδερένιες πόρτες· στὴν τελευταία εἶδε τὴ Βγενούλα.

Ἦταν καθισμένη σὲ μιὰ πολυθρόνα καὶ κεντοῦσε. Φοροῦσε ὁλόχρυσά ροῦχα, μὰ τὰ μάτια της φαίνονταν κόκκινα ἀπὸ τὰ κλάματα.

Μόλις τὴν εἶδε, ἔβαλε τὸ στόμα του στὴν κλειδαρότρυπα καὶ τῆς μίλησε :

— « Βγενούλα, εἶμαι ἐγώ, ὁ ἀδερφός σου, κι ἦρθα νὰ σὲ γλιτώσω. Ὁ δράκος δὲν εἶναι ἐδῶ ».

Ἡ Βγενούλα νόμιζε πὼς ἔβλεπε ὄνειρο. Τοῦ εἶπε ὁμοίως :

« Σήκωσε τὴν πλάκα ποὺ παταῖς καὶ κατέβα σαράντα σκαλιὰ χωρὶς νὰ γυρίσης νὰ δῆς πίσω. Ἐκεῖ ποὺ θὰ φτάσης θὰ βρῆς ἓνα χρυσὸ κουτί. Ἀνοίξε το καὶ πάρε τὸ χρυσὸ κλειδί ποὺ εἶναι μέσα. καὶ ἀνέβα πάλι χωρὶς νὰ δῆς πίσω σου. Ἐκκλείδωσε τὴν πόρτα κι ἔμπα. »

Κατὰ πὼς τὸν ἐρμήνεψε ἡ Βγενούλα ἔκαμε ὁ ἀδερφός της.

Σὰν ἀνοίξε τὴν πόρτα, χύθηκε ὁ ἓνας στὴν ἀγκα-

λιά τοῦ ἄλλου καὶ γελοῦσαν κι ἔκλαιαν ἀπ' τῇ χαρᾷ τους. Ὑστερα τῆς εἶπε πῶς ἀνέβηκε στοὺς βουνό.

«Ἦρθες, τοῦ εἶπε ἐκείνη, μὰ εἶναι ἀδύνατο νὰ γλιτώσωμε ἀπὸ τοῦ δράκου τὰ χέρια. Θὰ χαθοῦμε καὶ οἱ δύο μας».

—«Μὴ φοβᾶσαι» τῆς λέει ἐκεῖνος. «Θὰ σ' ἐλευθερώσω, μόνο ἄκουσέ με. Τὸ βράδυ ποὺ θάρθῃ ὁ δράκος, ρῶτα τον ποῦθε κρέμεται ἡ δύναμή του καὶ δ,τι σοῦ πῇ, αὐριο ἔρχομαι καὶ μοῦ λές».

Ἐπειτα κλείδωσε, κατέβηκε κι ἔβαλε πάλι τὸ κλειδὶ στοὺς χρυσὸ κουτὶ κι ἔφυγε.

Τὸ βράδυ, σὰν ἦρθε ὁ δράκος, τὸν ἐρώτησε ἡ Βγενοῦλα ποῦθε κρέμεται ἡ δύναμή του. Κι ὁ δράκος τῆς μολόγησε πῶς στοὺς κεφάλι του ἔχει τρεῖς χρυσὲς τρίχες καὶ μ' αὐτὲς ἀνοίγει μιὰ κάμαρα, καὶ μέσα στὴν κάμαρα εἶναι τρία περιστέρια. Σὰν ψοφήσῃ τὸ ἓνα περιστέρι, ἀρρωσταίνει ὁ δράκος· σὰν ψοφήσῃ καὶ τὸ δεύτερο ὁ δράκος γίνεται χειρότερα. Κι ἅμα ψοφήσῃ καὶ τὸ τρίτο περιστέρι, πεθαίνει ὁ δράκος.

Τὴν ἄλλη μέρα ποὺ ἦρθε ὁ ἀδερφός της, τοῦ τὰ μολόγησε ἡ Βγενοῦλα. Ἐκεῖνος τῆς λέει: «Τὸ βράδυ, ποὺ θὰ χτενίζῃς τὸν δράκο, νὰ τὸν ἀφήσῃς ν' ἀποκοιμηθῇ, κι ἔπειτα νὰ πάρῃς ἓνα ψαλιδάκι καὶ νὰ κόψῃς τίς χρυσὲς τρίχες. Ἐπειτα δεῖξε μου τρεῖς φορές φῶς στοὺς παράθυρο καὶ ἐγὼ ἔρχομαι.

Τὸ βράδυ ἡ Βγενοῦλα χτενίζε τὸν δράκο ὥσπου ἀποκοιμήθηκε. Ἐπειτα πῆρε ἓνα μικρὸ ψαλιδάκι καὶ τοῦ ἔκοψε τίς χρυσὲς τρίχες. Ὑστερα πῆγε στοὺς παρά-

θυρο κι ἔδειξε τρεῖς φορές φῶς. Ἀμέσως ἔφτασε κι ὁ ἀδερφός της. Πῆρε τίς τρεῖς χρυσές τρίχες, ἄνοιξε τὴν κάμαρα ποὺ ἦταν τὰ περιστέρια, καὶ τὰ σκότωσε καὶ τὰ τρία. Τὴν ἴδια ὥρα ξεψύχησε κι ὁ δράκος.

Καὶ τότε ἄνοιξαν ὅλες τίς κάμαρες μὲ τὴ σειρά. Στὴν πρώτη κάμαρα ἦταν μιὰ πεντάμορφη ἀρχοντοπούλα, ντυμένη στὰ μαργαριτάρια, καὶ τὴν ξεσκλάβωσαν. Ἔπειτα πῆγαν στὴ δεύτερη κάμαρα. Ἐκεῖ ἦταν μιὰ ἄλλη ἀρχοντοπούλα καὶ πλυνόταν σὲ μιὰ χρυσὴ λεκάνη κι ἔχυνε νερὸ μ' ἓνα χρυσὸ μπρίκι. Τὴν ξεσκλάβωσαν κι αὐτὴ. Ἔπειτα πῆγαν στὴν τρίτη κάμαρα. Ἐκεῖ εἶδαν μιὰ ἀσημένια γούρνα, ποὺ μέσα κολυμποῦσαν χρυσὰ ψαράκια καὶ μαζὶ τοὺς ἔπαιζε μιὰ πολὺ ὠραία κοπέλα. Τὴν ξέσπασαν κι αὐτὴ. Ἔτσι μὲ τὴ σειρά ἄνοιξαν καὶ τὰ σαράντα κάμαρες καὶ ξεσκλάβωσαν καὶ τίς σαράντα κοπέλες.

Ἦστερα πῆγαν καὶ στοὺς σταβλους. Ἐκεῖ εἶδαν τρία ἄλογα μὲ χρυσὰ φτερά. Ἐνα γρίβα, ἓνα κόκκινο κι ἓνα πράσινο. Τὰ ξεσκλάβωσαν κι αὐτά.

«Τί καλὸ νὰ σᾶς κάμωμε, τοὺς λένε τ' ἄλογα ποὺ μᾶς ἀνοίξετε τὴν πόρτα;»

— «Νὰ μᾶς βγάλετε ἀπὸ τοῦτο τὸ βουνό» τοὺς ἔνε ἐκεῖνοι.

— «Μετὰ χαρᾶς σας» λένε τ' ἄλογα. «Πισοτῆτε ἀπ' τὰ φτερά μας καὶ μεῖς θὰ σᾶς κατεβάσωμε στὸν κάμπο».

Καλὰ τὸ εἶπαν, καλὰ τὸ ἔκαναν.

Ἀμα ἡ Βγενούλα κι ὁ ἀδερφός της ἔφτασαν στὸ σπίτιτοῦ πατέρα της, ἔγιναν γλέντια καὶ χορὲς καὶ

ξεφάντωσες πολλές. Καὶ πέρασαν ἐκεῖνοι καλὰ καὶ ἡμεῖς καλύτερα.

15. Οἱ παραμονές.

Πλησιάζουν οἱ γιορτές. Σὲ δέκα μέρες θὰ εἶναι Χριστούγεννα.

"Ολοι βρίσκονται σὲ ἀδιάκοπη ἐργασία, καὶ στὰ σπίτια καὶ στὰ μαγαζιά.

Στὰ σπίτια πολλές μητέρες ἐτοιμάζουν καινούρια ροῦχα γιὰ τὰ παιδιὰ τους.

"Αλλες κάνουν τὰ παλιά καινούρια. Αὐτὴ εἶναι ἡ τέχνη τῆς μητέρας." Ἐπειτα θὰ ἐτοιμάσουν τὸ σπίτι, θὰ τὸ καθαρίσουν καὶ θὰ τὸ συγυρίσουν γιορτιάτικα.

Στὰ καταστήματα ἡ δουλειὰ ἔγινε διπλή.

Οἱ καταστηματάρχες βιάζονται νὰ ἐτοιμάσουν τὰ μαγαζιά τους γιὰ τὶς γιορτές.

"Αλλοι ἐτοιμάζουν ὅσο τὸ δυνατό περισσότερα ἐμπορεύματα γιὰ πούλημα. "Αλλοι ταχτοποιοῦν ἐκεῖνο ποῦ ἔχουν καὶ στολίζουν τὶς προθήκες τους.

"Ολα πρέπει νὰ φαίνωνται, ὅλα νὰ τὰ βλέπη ὁ κόσμος ποῦ θὰ βγῇ νὰ ψωνίσῃ αὐτὲς τὶς μέρες.

Αὐτὲς τὶς μέρες περιμένουν καὶ οἱ καταστηματάρχες νὰ κάμουν ζήδεψη.

Μὰ κι οἱ τεχνῖτες ἔχουν διπλὴ δουλειά. Οἱ παραγωγελίες εἶναι πολλές, καὶ στὸν παπουτσή καὶ στὸ ράφτη καὶ στὸ μαραγκό, καὶ σ' ὅλους τοὺς ἄλλους τεχνῖτες. Τῇ δουλειᾷ δὲν τὴν προφταίνουν καὶ πληρώνουν καὶ γιὰ βοηθοὺς. Καὶ πολλές φορές ἀναγκάζονται νὰ

κάμουν καὶ νυχτέρι γιὰ νὰ προφτάσουν τὰ ροῦχα, τὰ παπούτσια καὶ τὶς ἄλλες παραγγελίες τῶν ἀνθρώπων.

Ὅλοι θέλουν νὰ τὰ ἔχουν ἑτοιμα τὴν παραμονή, καὶ κανένας δὲ λογαριάζει ἐκείνους ποὺ μέρα καὶ νύχτα σκυφτοὶ τὰ δουλεύουν.

Μὰ κι αὐτοὶ δὲν παραπονιῦνται. Ὁ κόπος ξεχνιέται, ἅμα καλοπληρώνεται.

Ὅλος ὁ κόσμος περιμένει τὰ Χριστούγεννα, τὶς ἅγιες αὐτὲς μέρες.

Μὰ πὶὸ πολὺ ἀπ' ὅλους περιμένουν τὰ μικρὰ παιδιά, γιὰτὶ ἓνα παιδάκι γεννιέται αὐτὲς τὶς μέρες.

16. Ὁ μικρὸς κουλουρτζής.

Εἶναι διάλειμμα. Τὰ παιδιά εἶναι στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου. Ἄλλα τρέχουν, ἄλλα περπατοῦν, ἄλλα στέκονται.

Ἡ ἐξώπορτα τῆς αὐλῆς εἶναι μισάνοιχτη.

Ἀπ' ἐξω περνᾷ ἓνας μικρὸς κουλουρτζής μ' ἓνα ἄγοράκι μικρότερο ἀπ' αὐτόν. Ἀκοῦν τὶς φωνὲς τῶν παιδιῶν καὶ σταματοῦν.

«Κουλούρια ζεστά! τῆς ὥρας κουλούρια!» φωνάζει ὁ μικρὸς ὁ κουλουρτζής».

Τὰ παιδιά τοῦ σχολείου βγῆκαν στὸ δρόμο ν' ἀγοράσουν.

«Ὅχι ἐξω. Φέρετέ τα μέσα» φωνάζει ἡ δασκάλισσα.

Τὰ δυὸ παιδιά μπῆκαν στὴν αὐλὴ. Τὰ παιδιά τοῦ σχολείου τὰ περιτριγύρισαν. Ἄλλα ἀγόραζαν, ἄλλα

κοίταζαν. Τὸ μικρὸ ἀγοράκι ἔστρεφε τὰ ματάκια του σ' ὅλες τὶς γωνιὰς καὶ κοίταζε μὲ περιέργεια ὅλα τὰ πράγματα καὶ τὰ παιδιά. Καὶ τὰ δυὸ χαμογελοῦν, καὶ χαίρονται πὺ βρέθηκαν ἀνάμεσα στὰ παιδιά τοῦ σχολείου.

« Ἀπὸ ποῦ εἴστε ; » τὰ ρωτᾷ ἡ δασκάλισσα.

— « Ἀπὸ τῆς Σμύρνης τὰ μέρη » λέει ὁ μεγαλύ-
τερος ».

— « Ἄ, εἴστε πρόσφυγες ; »

— « Ἀμέ ! »

— « Τί δουλειὰ κάνει ὁ πατέρας σου ; »

— « Τὸν πατέρα μου τὸν πῆραν οἱ Τούρκοι καὶ
χάθηκε ».

— « Μάνα ἔχεις ; »

— « Ἀμέ ! »

— « Δουλεύει ; »

— « Πλέκει φανέλες καὶ τὶς πουλεῖ ».

— « Εἴστε πολλὰ παιδιά ; αὐτὸ εἶναι ἀδερφάκι
σου ; »

— « Εἴμαστε τέσσερα, ἐγὼ εἶμαι τὸ πιὸ μεγάλο ».

— « Ξέρεις γράμματα ; »

— « Ἀμέ ! Στὴν πατρίδα μου πήγαίνα σχολεῖο.
Τώρα πουλῶ κουλούρια ».

Τὸ κουδοῦνι χτυπᾷ. Τὰ παιδιά τρέχουν γρήγορα
στὴν τάξη.

Ὁ μικρὸς κουλουρτζῆς καὶ τ' ἀδερφάκι του μέ-
νουν κρυφωμένοι στὴ θέση τους, καὶ βλέπουν τὰ
παιδιά, ὥσπου ἔφυγε καὶ τὸ τελευταῖο.

Πόσο θὰ ἤθελαν κι ἐκεῖνα νὰ εἶναι σάν τ' ἄλλα
παιδάκια !

17. Μέσα στην τάξη.

«Όταν μπήκαν στην τάξη, τους είπε ἡ δασκάλισσα:
«Εἶδατε ὅλοι σας τὰ δυὸ παιδάκια] κάτω στην
αὐλή;

» Σὰν αὐτὰ τὰ παιδιά εἶναι κι ἄλλα πάρα πολλά,
πού εἶναι ἀναγκασμένα νὰ δουλεύουν, γιὰ νὰ βοηθή-
σουν τὴ μητέρα τους.

» Θὰ ἤθελαν βέβαια καὶ τὰ προσφυγάκια αὐτὰ νὰ
πᾶνε σχολεῖο, νὰ μάθουν γράμματα σὰν ἐσῶς. Μὰ
ἡ ἀνάγκη νὰ δουλέψουν εἶναι μεγαλύτερη.

» Συλλογιστῆτε τώρα, παιδιά μου, αὐτὰ τὰ παιδιά
μεθαύριο στὶς γιορτές.

» Ἐσεῖς θὰ εἰστε στὸν τόπο σας, στὸ σπιτάκι σας,
κοντὰ στὴ μητέρα σας καὶ στὸν πατέρα σας. Ἐκεῖνα,
διωγμένα ἀπ' τὰ σπίτια τους, χωρὶς πατέρα, καὶ πολ-
λὲς φορὲς χωρὶς μητέρα. Γυρνά, φτωχά.

» Ἐσεῖς θὰ ἔχετε τὰ γλυκά σας καὶ τὰ παιγνίδια
σας. Ἐκεῖνα δὲ θάχουν τίποτε ἀπ' αὐτά.

» Καὶ ὁ Θεὸς ξέρει, ἂν ὅλα θὰ χορτάσουν καὶ ψωμί.

» Ἐσεῖς χαρούμενα, ἐκεῖνα θλιμμένα.

» Τὰ καημένα! Γιὰ συλλογιστῆτε τὰ. Πόσο τὰ
λυποῦμαι!

Μιλοῦσε μὲ τόσο γλυκιὰ καὶ θλιβερὴ φωνὴ ἡ
δασκάλισσα, πού τὰ λόγια της ἔπεφταν στὴν καρδιά
τῶν παιδιῶν.

Δὲ μιλοῦσαν· συλλογίζονταν τὰ φτωχὰ καὶ ὀρ-
φανά αὐτὰ παιδιά.

«Νὰ τὰ βοηθήσωμε, κυρία» εἶπαν πρόθυμα μερι-
κὰ παιδιά.

—«Καλὰ λέτε, μὰ μὲ τί τρόπο» ἀποκρίθηκε ἡ δασκάλισσα.

—«Νὰ τὰ φέρωμε ἐδῶ πέρα, κυρία, στὴν τάξη, νὰ εἶναι μαζί μας».

—«Καὶ ποῦ τὰ χωρεῖ ἐδῶ ; Κι ἔπειτα δὲ φτάνει αὐτό» ἀπάντησε ἡ δασκάλισσα.

—«Νὰ τοὺς δώσωμε χρήματα» εἶπε ἓνα παιδάκι.

—«Νὰ τοὺς ἀγοράσωμε παιγνίδια» εἶπε ἓνα ἄλλο.

—«Καὶ γλυκά, κυρία» εἶπε ἓνα τρίτο.

—«Ὅλα αὐτὰ καλὰ. Μὰ ποῦ θὰ βροῦμε τὰ χρήματα ; Ἐσεῖς, τὰ παιδιά, δὲν ἔχετε χρήματα, ἐγὼ δὲν εἶμαι πλούσια, καὶ τὰ φτωχὰ προσφυγάκια εἶναι πολλὰ στὴν Ἑλλάδα».

—«Κυρία, νὰ βοηθήσωμε ἐμεῖς μόνο τὰ προσφυγάκια ποὺ εἶναι ἐδῶ».

—«Καὶ βέβαια, μὰ καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔχομε χρήματα».

—«Κυρία, νὰ δώσουν οἱ γονεῖς μας κι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι».

—«Οἱ γονεῖς σας μποροῦν νὰ δώσουν βέβαια, εἶπε πάλι ἡ δασκάλισσα, μὰ αὐτὸ εἶναι ἄλλο. Ἐμεῖς ὅμως πρέπει νὰ δοῦμε πῶς ἐμεῖς, ἡ τάξη μας, θὰ μπόρῃσωμε νὰ μαζέψωμε χρήματα. Γιὰ συλλογιστῆτε το αὐτό, κι αὔριο, παιδιά μου, μοῦ λέτε».

18. Τὰ παιδιά συλλογίζονται.

Ἡ Φωτούλα τὸ βράδυ ρώτησε τὴ μητέρα της.

«Ποῦ τὰ βρῖσκετε ἐσεῖς, μητέρα, τὰ χρήματα ποὺ δίνετε στοὺς φτωχοὺς ;»

Μ. Κλεάνθους-Μ. Παπαμαύρου, Τὰ παιδιά

4

—«Γιατί ρωτᾷς» ἀπάντησε ἡ μητέρα της.

—«Θέλομε κι ἐμεῖς νὰ βοηθήσωμε τὰ προσφυγάκια, καὶ δὲν ξέρομε μὲ τί τρόπο νὰ βροῦμε χρήματα».

—«Μὰ ὑπάρχουν πολλοὶ τρόποι» εἶπε ἡ μητέρα τῆς Φωτούλας. «Ἄμα συλλογιστῆτε θὰ βρῆτε τὸν καλύτερον».

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ τὰ παιδιὰ συζητοῦσαν μέσα στὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου μὲ ποιὸν τρόπο θὰ μάζευαν χρήματα.

«Ἐγὼ νομίζω, εἶπε ἡ Φωτούλα, πὼς ὁ καλύτερος τρόπος εἶναι νὰ κάμωμε μία γιορτὴ, ὅπως κάνουν καὶ οἱ κυρίες. Ἐγὼ ξέρω ἀπὸ τὴ μητέρα μου, ποὺ εἶναι στὸ σύλλογο τῶν κυριῶν ποὺ φροντίζουν γιὰ τοὺς φτωχοὺς, πὼς κάνουν γιορτὲς γιὰ νὰ μαζέψουν χρήματα. Καὶ ἐμεῖς θὰ μπορούσαμε νὰ κάμωμε κάτι τέτοιο. Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ποιήματα, νὰ χορέψωμε, νὰ παίξωμε καμιὰ κωμωδίαν».

Αὐτὴ ἡ σκέψη τῆς Φωτούλας ἄρεσε στὰ παιδιὰ καὶ δέχτηκαν, μὰ εἶπαν πὼς πρέπει νὰ τὸ ποῦν καὶ στὴν διδασκάλισσα, νὰ δοῦν τί θὰ πῇ καὶ κείνη.

Ἐκεῖνη βρέθηκε σύμφωνη, κι εἶπε μάλιστα πὼς θὰ τὰ βοηθήσῃ σὲ ὅ,τι μπορεῖ.

19. Ὁργανώνεται ἡ γιορτὴ.

Τὴν ἄλλη μερὰ ἡ δασκάλισσα ὥρισε ποιά παιδιὰ θὰ ποῦν ποιήματα, ποιά θὰ τραγουδήσουν, ποιά θὰ χορέψουν καὶ ποιά θὰ παίξουν κωμωδίες.

« Κυρία, θά ντρεπόμαστε ἐμεῖς » εἶπαν μερικά παιδιά.

— « Γιατί νά ντρέπεστε; Ἴσα ἴσα, ποῦ κι οἱ δικοί σας κι ὅλος ὁ κόσμος θά χαροῦν καί θά σᾶς ἐπαινέσουν. Κοιτάξετε νά μάθῃ ὁ καθένας καλὰ τὸ μέρος του. Θά κάμωμε καί δοκιμές ».

Τὰ παιδιά ἀποφάσισαν νά γράψουν καί τὰ εἰσιτήρια. Συλλογίστηκαν ὅλα μαζί κι εἶπαν νά τὰ γράψουν ἔτσι :

Σχολικὴ γιορτὴ γιὰ τὰ προσφυγάκια.

22 Δεκεμβρίου 1924.

Στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ σχολείου. Θά παραστήσωμε καί θά τραγουδήσωμε ὅλα τὰ παιδιά τῆς Δευτέρας Δημοτικοῦ. Θά ποῦμε καί ποιημάτάκια. Καί θά χορέψωμε.

Πέντε μόνο δραχμὲς κοστίζει τὸ εἰσιτήριο.

Καί νά τρέξετε γιὰ τὰ πουλήσαμε.

Ἐπειτα τὰ παιδιά ἔγιναν συντροφίες συντροφίες καί βγῆκαν στὴ μικρὴ πόλῃ γιὰ νά πουλήσουν τὰ εἰσιτήριά τους.

Ἡ Φωτούλα, ἔταν ἔφτασε στὸ πρῶτο σπίτι, ντρεπόταν ν' ἀνεβῇ ἀπάνω νά ἐνοχλήσῃ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Γιώργος ὁμως τὴν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καί τὴν τράβηξε μέσα.

« Ἐλα, σοῦ λέω. Οἱ δυὸ μαζί ντρεπόμαστε λιγώτερο ».

Καί μπῆκε πρῶτος.

20. Ἡ ἐτοιμασία.

Ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες τὰ παιδιὰ βρίσκονταν σὲ ἀδιάκοπη ἐργασία. Κοντὰ στὰ μαθήματά τους ἐτοιμάζονταν καὶ γιὰ τὴ γιορτὴ.

Ἄλλα μάθαιναν τὸ ποίημά τους, ἄλλα τὸ παραμῦθι τους, ἄλλα τὴν κωμωδίτσα καὶ ἄλλα τὸ τραγούδι τους.

Κάθε μέρα τὸ ἀπόγευμα γίνονταν δοκιμές.

Τί φασαρία ἦταν ἐκεῖνη !

Ὁ ἓνας ντυνόταν γέρος μὲ ραβδὶ στὸ χέρι καὶ πῆγαινε σκυφτός. "Ἐνα κοριτσάκι ἔκανε τὴ γιαγιά μὲ ματογυάλιχ. "Ἐνα παιδὶ φοροῦσε τὸ λαιμοδέτη τοῦ πατέρα του. "Ἐνα ἄλλο κοριτσάκι φοροῦσε μιὰ σκούφια ἄσπρη καὶ μιὰ ἄσπρη ποδίτσα. Αὐτὴ θὰ ἔκανε τὴν ὑπηρέτρια.

Τὰ παιδιὰ βοηθοῦν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο στὸ ντύσιμο, καὶ ἡ δασκάλισσα βοηθεῖ κι αὐτὴ καὶ τὰ διορθώνει.

"Ἀμα ἐτοιμαστοῦν ὅλα, τότε μὲ τὴ σειρά τὸ καθένα παίζει τὸ μέρος του, κι ἡ δασκάλα τοὺς δείχνει πῶς νὰ μιλοῦν, τί νὰ κάνουν, πότε θὰ φαίνονται γελαστά καὶ πότε θλιμμένα.

"Ὅσο περνοῦν οἱ μέρες, οἱ δοκιμὲς γίνονται καλότερες.

Κάθε μέρα πουλιοῦνται καὶ περισσότερα εἰσιτήρια.

"Ὅλοι τώρα περιμένουν τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς.

21. Ἡ γιορτή.

Ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα ὅλα τὰ παιδιὰ ζύπνησαν νωρίς.

Ἡ μέρα αὐτὴ δὲν ἦταν γιὰ τὰ παιδιὰ σὰν τὶς ἄλλες. Ὅλα ἦσαν ἀνυπόμονα.

Μὰ εἶχαν καὶ καρδιοχτύπι. Τάχα θὰ πετύχαινε ἡ γιορτή;

Τὸ πρῶν ἐγίνε ἡ τελευταία δοκιμὴ. Ἐπειτα ἐτοίμασαν καὶ στόλισαν τὸ σχολεῖο.

Στὴ μεγάλη αἴθουσα κουβάλησαν καρέκλες καὶ θρανία, καὶ σὲ μιὰ γωνιὰ ἔκαμαν μιὰ] πρόχειρη σκηνὴ μὲ τὰ βάρη ἀπὸ τὶς ἑδρες. Ἀπάνω ἔστρωσαν ἓνα ὠραῖο χαλί, πρὸς τὸ εἶχε φέρει ἡ Φωτούλα ἀπὸ τὸ σπίτι της.

Τὸ ἀπόγεμα πολὺς κόσμος πῆγε στὸ σχολεῖο. Ἄλλοι ἀπὸ ἀγάπη κι ἄλλοι ἀπὸ περιέργεια πῆγαν γιὰ ν' ἀκούσουν τὰ παιδιὰ.

Ὅταν γέμισε ἡ αἴθουσα, ἄρχισε ἡ γιορτή.

Ἀγοράκια καὶ κοριτσάκια ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν μὲ τὴ σειρά, ἄλλα ντροπαλά, ἄλλα θαρρετά. Τὸ καθένα ἔκανε τὸ μέρος του. Τὸ καθένα ἐνιωθε, πὼς ἔπρεπε νὰ βάλῃ τὰ δυνατὰ του γιὰ νὰ πετύχῃ ἡ γιορτὴ καὶ νὰ εὐχαριστηθῇ ὁ κόσμος.

Ποιὸς εἶδε τὸν Κωστάκη καὶ δὲν πίστεψε πὼς ἦταν ἀληθινὰ γέρος ὁγδόντα χρονῶν μὲ τὸ ραβδί του; Μόνο τὰ ματάκια του ἦσαν λαμπερὰ κι ἔδειχναν πὼς ἦταν παιδάκι.

Μὰ καὶ ἡ Φωτούλα, γριούλα, νὰ λήῃ στὰ ἐγγονάκια της τὸ παραμῦθι! Μόνο τὰ ματογυῶλια της τὰ στερέωνε συχνὰ στὴ μύτη της γιὰ νὰ μὴν τῆς πέσουν

Ἦρθε καὶ ἡ σειρά τῆς κωμωδίας. Παίζουν τὴν ἄλεπού, πού ἔκλεψε τίς κότες καὶ τίς πῆγε στὸ μάγειρα γιὰ νὰ τίς ψῆση, μὰ πιάστηκε στὴν παγίδα.

Ἡ Φωτούλα εἶναι ἡ ἄλεπού, ἡ κυρὰ Μαριά. Ὁ Κωστάκης εἶναι ὁ μάγειρας καὶ ὁ Γιῶργος κάνει τὴν παγίδα.

Ἡ ἄλεπού, φορτωμένη μὲ τίς κότες, βιάζεται νὰ πάη κατὰ τὸ μάγειρα. Καθὼς τρέχει, χράπ, ἡ παγίδα τῆς τσακώνει τὴν οὐρά. Ἡ ἄλεπού πολεμᾷ νὰ ξεφύγῃ, τῆς ξεκολλᾷ ἡ οὐρά καὶ ὁ Γιῶργος τὴν τσακώνει ἀπὸ τὸ πόδι.

Χὰ χὰ χὰ χὰ, γελοῦν ὅλοι.

Νά, ἔρχεται τρεχάτος κι ὁ κύρ Μέντιος, ὁ γάιδαρος τοῦ νοικοκύρη, κουνώντας τὴ μεγάλη του κεφάλαια καὶ τ' αὐτιά. Τὸν κάνει ὁ Σπύρος.

Πίσω ἔρχεται πεταχτὸς ὁ κόκορας, μὲ τὰ κόκκινα λειριά του. Τὸν κάνει ὁ Δημητράκης.

Ἐπειτα, κουνιστὴ καὶ λυγιστὴ, παρουσιάζεται μιὰ ἄσπρη χῆνα, μὲ τὴ μεγάλη τῆς μύτη καὶ τὰ πλατιά της πόδια. Αὕτῃ εἶναι ἡ Ἀντίτσα.

Τριγυρίζουν ὅλοι τὴν ἄλεπού καὶ τὴν περιπαίζουν.

— «Οὔγ, οὔγ, φωνάζει ὁ κύρ Μέντιος, κακόπεσες, κυρὰ Μαριά» καὶ κουνοῦσε τ' αὐτιά του. «Δὲ σοῦ ἄρεσαν ὠμές, τίς ἤθελες καὶ ψημένες!»

— «Κικιρίκου, Μαριά» φώναξε ὁ κόκορας. «Ἦρθε κι ἡ σειρά σου».

— «Κὰ κὰ κὰ κὰ κὰ» φώναξε κι ἡ χῆνα, κι ἀνεβοκατέβαζε τὴ μύτη της. «Καλὲ τί βλέπω, κυρὰ Μαριώ, χωρὶς οὐρά;»

Καὶ ἡ ἄλεπού ἄρχισε νὰ κλαίῃ ἀπ' τὸ κακό της.
Ἡ κωμωδία τελείωσε. Ὁ κόσμος ἀκόμη γελά
καὶ τὰ παιδιὰ γελοῦν κι αὐτά.

Τὰ παιδιὰ μέτρησαν τὰ χρήματα ποὺ μάζεψαν
ἀπὸ τὴ γιορτὴ. Ἦταν πέντε ἑκατοστάρικα.

Τὰ ἔστειλαν στὴν ἐπιτροπὴ τῶν προσφύγων μέσα
σ' αὐτὸ τὸ γράμμα :

Πρὸς τὴν ἐπιτροπὴ τῶν προσφύγων.

Τὰ παιδιὰ τῆς Δευτέρας Δημοτικοῦ σᾶς στέλνομε
αὐτὰ τὰ χρήματα γιὰ τὰ προσφυγόπουλά μας. Τὰ
μαζέψαμε ἀπὸ τὴ σχολικὴ γιορτὴ ποὺ κάμαμε γι' αὐ-
τὸν τὸ σκοπό.

Ἡ Β' τάξη

22. Παραμονὴ Χριστουγέννων.

Ὁ Γιώργος καὶ ἡ Φωτούλα βρίσκονται στὴν ἀγο-
ρά. Σήμερα εἶναι ἐκεῖ περισσότεροι ἄνθρωποι ἀπὸ
ἄλλες ἡμέρες.

Πολλοὶ πηγαίνουν νὰ ψωνίσουν διάφουρα πράματα
γιὰ τὶς γιορτές.

Ἕνα ἐμπορικὸ ἔχει φέρει γιὰ τὶς γιορτὲς διά-
φορα παιγνιδάκια γιὰ τὰ παιδιὰ καὶ πολλὰ βιβλία μὲ
ῥαϊεῖς ζωγραφιές. Ὁ ἔμπορος τὰ ἔχει βάλει ὅλα μαζὶ
στὴν προθήκη τοῦ ἐμπορικοῦ του.

Ἀπάνω σ' ἓνα κόκκινο χρυσοδεμένο βιβλίο εἶναι

ζωγραφισμένη μιὰ μαγιά, πού γνέθει μέ τή ρόκατης καί λέει παραμύθια. Γύρω της μερικά παιδικάια τήν άκοῦν.

Ὁ Γιώργος διαβάζει: Παραμύθια γιά παιδιά.

«Άχ! νά τά εἶχα» εἶπε.

Κι ἡ Φωτούλα συλλογίστηκε πῶς ὁ Γιώργος δέν ἦταν πλούσιος, κι ὁ πατέρας του δέ θά μπορούσε ἴσως νά τοῦ αγοράσῃ τὸ βιβλίο αὐτό, καί ἔνωσε μεγάλη λύπη στήν καρδιά της. Γύρισε καί τὸν κοίταξε.

«Δές καί τὸ ἄλλο, μέ τήν άλεπού καί τ' άλεπουδάκια» εἶπε πάλι ὁ Γιώργος.

Τώρα τὰ παιδιά βλέπουν τὰ παιγνιδάκια. Αὐτὰ εἶναι περισσότερα. Καροτσάκια, σιδηρόδρομοι, μύλοι, κοῦκλες, βαρκούλες, σφυρίχτρες κι ἄλλα πολλά. Ἐκεῖ ἦταν καί μιὰ κουκλίτσα ἀπὸ κεῖνες πού ἅμα τίς ξαπλώνεις κλείνουν τὰ μάτια τους καί ἅμα τίς σηκώνεις τ' άνοίγουν πάλι.

Τὰ παιδιά πού τὰ βλέπουν, τὰ λαχταροῦν. Θά ἤθελαν νά τά εἶχαν ὅλα δικά τους.

Σ' ἓνα ἄλλο μικρὸ μαγαζάκι εἶδαν μιὰ ὡραία ζωγραφιά. Ἐνα μικρὸ παιδάκι ἦταν μέσα σέ μιὰ φάτνη καί σκυμμένη ἀπάνω του τὸ χάιδευε ἡ μανούλα του.

Ἦταν ἡ Παναγία καί ὁ Χριστός.

Τὸ τελευταῖο πού εἶδαν, ἦταν ἓνα βαπόρι μέ τρεῖς καπνοδόχους, πού σφύριζε κι ἔβγαζε καί καπνό.

Τὸ βράδυ ἡ Φωτούλα εἶπε στὸν πατέρα της, νά τῆς αγοράσῃ τὸ βιβλίο μέ τὰ παραμύθια γιά τὰ παιδιά.

Ὅταν τῆς τὸ ἔφερε ὁ πατέρας της τὸ τύλιξε κείνη σ' ἓνα χαρτί καί τὸ ἔκρυψε μέσα στὸ συρτάρι της. Κάτι καλὸ συλλογιζόταν ἐκείνη τὴν ὥρα καί χαμογελοῦσε.

Χριστούγεννα (σ. 58).

23. Χριστούγεννα.

Εημέρωσαν Χριστούγεννα.

Ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα ἄρχισαν νὰ χτυποῦν οἱ καμπάνες σ' ὅλες τὶς ἐκκλησίες. Οἱ ἄνθρωποι μὲ τὰ φαναράκια στὸ χέρι ἔτρεχναν νὰ προφτάσουν λειτουργία. Πῆγαν καὶ οἱ γέροι, ὅπως πῆγαιναν κάθε χρόνο ὡς τώρα.

Εἶναι καὶ τὶς ἄλλες μέρες ὠραία ἡ λειτουργία, μὰ αὐτὴν τὴ νύχτα ποὺ γεννιέται ὁ Χριστὸς ἡ λειτουργία εἶναι ἀκόμη ὠραιότερη. Οἱ ψαλμωδίες τῶν ψαλτῶν διαλαλοῦν σ' ὅλο τὸν κόσμον πὼς πρέπει ὅλοι νὰ χαίρωνται, γιατί σὰν ἀπόψε γεννήθηκε ὁ Χριστός.

Τέτοια ὦρα ἔψαλλαν καὶ οἱ ἄγγελοι γλυκὰ στὸν οὐρανό, πάνω ἀπὸ τὸ στάβλο ποὺ γεννήθηκε ὁ Χριστός.

Εημέρωσε. Ὅλοι τώρα γυρνοῦν στὰ σπίτια τους. Ἐκεῖ χαιρετιοῦνται ἀναμεταξύ τους, εὐχονται χρόνια πολλὰ καὶ κάθονται ὅλοι μαζί γύρω στὸ τζάκι καὶ κουβεντιάζουν.

Σήμερα εἶναι μέρα ποὺ ὁ καθένας κάθεται σπίτι του. Ὁ πατέρας θὰ παίξῃ μὲ τὰ παιδιὰ του καὶ τὰ παιδιὰ θὰ παίξουν ἀναμεταξύ τους, καὶ οἱ γέροι θὰ ποῦν στὰ παιδιὰ καὶ στὰ ἐγγόνια τους ἱστορίες καὶ παραμύθια. Ὁ καθένας σήμερα θέλει νὰ εἶναι κοντὰ στοὺς δικούς του.

Μὰ εἶναι καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι, ποὺ δὲν ἔχουν αὐτὴν τὴν χαρὰ.

Τυχαίνει νὰ βρίσκωνται μακριὰ ἀπὸ τὴν οἰκογένειά τους. Ἄλλοι ἐργάζονται σὲ ξένους τόπους καὶ ἄλλοι ταξιδεύουν νύχτα καὶ μέρα μέσα στὴ θάλασσα.

Ὅλοι αὐτοὶ θλίβονται αὐτὴ τὴν ἡμέρα. Θυμοῦνται τὸ σπίτι τους, τὴ γυναῖκα τους, τὰ παιδιὰ τους καὶ καθένας τους λέει:

«Ἀχ, νὰ ἦμουν κι ἐγὼ κοντὰ τους!»

Τέτοιες μέρες, ἅμα βρίσκεται κανεὶς στὴν ξενιτιά, εἶναι ὄχι μιὰ φορά, μὰ δυὸ φορές ξένος.

Κι ἂν τύχη καὶ κανένα παιδάκι νὰ εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του αὐτὴν τὴ μέρα, πόσο θυμᾶται τὸν πατέρα του, τὴ μανούλα του, τ' ἀδέρφια του!

«Ἀχ, νὰ μπορούσε σὰν πουλὶ νὰ πετάξῃ κοντὰ τους!

24. Χιόνι.

Ἡσυχία μεγάλη ὅλην τὴ νύχτα. Τίποτε δὲν ἀκούεται ἔξω στὸ δρόμο. Ὁ ἄνεμος ἔχει σταματήσει καὶ αὐτός, κάνει ὅμως πολὺ κρύο καὶ ὅλοι θέλουν κι ἄλλα σκεπάσματα.

Τὸ πρῶνι δυνατὲς φωνὲς ἀκούονται στὴν αὐλ ἢ «Χιόνι, χιόνι!»

Τὰ παιδιὰ τρέχουν ἀμέσως στὸ παράθυρο. Τὰ τζάμια εἶναι θαμπά· τὸ χνότο κάθεται ἀπάνω τους σὰν καταχνιά. Σκουπίζουν ἀμέσως τὰ τζάμια καὶ τὴ βλέπουν. Θεέ μου!

Αὐτὴ δὲν εἶναι πιά ἢ πόλη πού ξέραμε. Εἶναι ὅλη κάτασπρη καὶ τὰ κεραμίδια καὶ τὰ πεζούλια, κι οἱ δρόμοι καὶ τὰ δέντρα. "Ὅλα τὰ ἔχει σκεπάσει дуδ τρεῖς πιθαμὲς τὸ χιόνι, ἀφράτο, κάτασπρο. Καὶ στὰ κεραμίδια κρέμονται σὰν πολυέλαιοι τὰ κρύσταλλα. Τὸ νερὸ πού ἔσταζε πάγωσε καὶ λάμπει τώρα.

Ἄραιοι περνοῦν οἱ ἄνθρωποι στὸ δρόμο, μὲ βαριὰ ροῦχα, κι ἀπὸ τὸ στόμα τους βγαίνει ἀχνός καὶ στὰ πανωφόρια τους πάνω πέφτει τὸ χιόνι καὶ τοὺς κάνει ὁλόασπρους. Τὰ πόδια τους βουλιάζουν μέσα στὸ χιόνι καὶ τὰ παπούτσια τους χάνονται ὅλως διόλου.

Ὁ οὐρανὸς ἔχει χαμηλώσει πολὺ καὶ μοιάζει σὰ νὰ κάθεται πάνω στὰ κεραμίδια. Εἶναι σταχτὴς καὶ παντοῦ σὰ γεμάτος καπνοὺς. Τὸ χιόνι δὲν παύει, ὅλο πέφτει ἀπὸ τὸν οὐρανό. "Ἄλλο εἶναι σὰ μικρὲς ἄσπρες μυγίτσες, πού ὁλοένα πετοῦν τρελά, πολὺ τρελά, στὸν ἀέρα, κι ἄλλο εἶναι μεγαλύτερο, σὰν πού-πουλο κάτασπρο, σὰν κομματάκια μπαμπάκι, σὰν ἄσπρες πεταλοῦδες.

Ἡ Φωτούλα βλέπει καὶ θέλει νὰ φωνάξῃ ἀπὸ τὴ χαρά της. Θέλει νὰ βγῇ ἔξω, νὰ πηδήσῃ πάνω στὸ χιόνι, νὰ τὸ πιάσῃ μὲ τὴ φούχτα της, ἔτσι ἀφράτο ἀφράτο, ν' ἀφήσῃ νὰ πέσῃ χιόνι στὰ μαλλιά της.

Κάτω ἀπ' τὸ παράθυρο περνᾷ ἕνας ψηλὸς γερο-βοσκὸς μὲ τὴν κάπα του.

Μὲ τέτοιο κρύο τὰ πρόβατα θὰ πάγωναν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, ψηλά στὸ βουνό, καὶ τὰ κατεβάζουν κοντὰ στὰ σπίτια καὶ κοντὰ στὴ θάλασσα, πού εἶναι ζεστότερα Ἀπὸ κάτω ἀπ' τὴν κάπα του ὁ βοσκὸς ἔχει ἕνα

μικρὸ ἀρνάκι, πολὺ μικρό, ποὺ τώρα μόλις ἔχει γεννηθῇ, καὶ ἡ ἀστεία μουσουδίτσα του βγαίνει κάτω ἀπὸ τὴν κάπα. Ὁ βοσκὸς τὸ ἔχει στὴν ἀγκυαλιά του, ὅπως ἡ μητέρα τὸ παιδί, γιὰ νὰ τὸ ζεστάνῃ.

Ἡ Φωτούλα δὲν κρατιέται πιά. Βάζει τὸ πανωφόρι τῆς γρήγορα καὶ βγαίνει ἔξω. Καὶ νὰ τὸς ποῦ εἶναι ἐκεῖ κι ὁ Γιωργος, κι ἄλλα ἀγόρια καὶ κορίτσια.

Καὶ ρίχνονται ὅλα στὸ χιόνι. "Ἄλλο, παιδι φτιάνει μικρὲς μπάλες. "Ἄλλο στοιβάζει πολὺ χιόνι σὲ μιὰ γωνιά καὶ κάνει βουναλάκια. "Ἄλλα πάλι πετροβολοῦνται μὲ τὸ χιόνι.

Ἀρχίζει τότε ἓνας χιονοπόλεμος, μὲ χαρούμενες φωνὲς καὶ μὲ γέλια, μὲ γλιστρήματα καὶ πεσίματα πάνω στὸ χιόνι. Τότε ἀλίμονο, οἱ ἄλλοι προφταίνουν καὶ σοῦ τρίβουν μὲ χιόνι τὸ πρόσωπο. Τί κρῦο ποὺ εἶναι στὴν ἀρχή, μὰ πῶς ἀνάβει ὕστερα τὸ πρόσωπο !

"Ὅλων τὰ μάγουλα εἶναι κατακόκκινα, ὅλα τὰ μάτια λάμπουν. Τὰ χέρια ὅμως εἶναι κρουσταλλιασμένα καὶ σὰ νὰ πονοῦν. Τὰ κορίτσια τὰ βάζουν μὲ τ' ἀγόρια καὶ τ' ἀγόρια μὲ τὰ κορίτσια. Κι ἔτσι φτάνουν μέσα βαθιὰ στὸ περιβόλι τῆς Φωτούλας.

Ἐκεῖ εἶναι ὅλες οἱ γλάστρες σκεπασμένες μὲ χιόνι κι ὅλα τὰ μικρὰ δέντρα καὶ τὰ φυτά. Ἡ μητέρα τῆς Φωτούλας τὰ κοιτάζει ἓνα ἓνα μὲ λυπημένη ὄψη. «Τὰ καημένα, θὰ καοῦν ἀπὸ τὸ χιόνι. Θὰ καοῦν ὅλα, θὰ μαραθοῦν ».

Τὰ παιδιὰ ἐπαιζαν καὶ χοροπήδησαν ὥς τὸ με-

σημέρι. Κι ἂν δὲν τὰ φώναζαν, θὰ ξεχνοῦσαν ἀκόμη καὶ νὰ φᾶνε.

Ἡ Φωτούλα κάθισε στὸ τραπέζι ζωερὴ κι εὐχαριστημένη. Ἡ μητέρα ἔβαλε στὰ πιάτα τὸ ζεστὸ φαγί, κι ἡ μεγάλη θερμάστρα στὴ γωνιά, μαύρη μαύρη, μ' αὐτὸν τὸ χοντρὸ σωλῆνα ποὺ περνᾷ πάνω ἀπὸ τὸν καναπέ καὶ βγαίνει ἀπὸ μιὰ τρύπα τοῦ τοίχου ψηλά, γεμίζει τὴνραπεζαρία μὲ ζέστη εὐχάριστη. Ἀπὸ τὸ στόμα τῆς θερμάστρας, ποὺ τὸ ἀνοίγουν κάθε τόσο γιὰ νὰ ρίξουν τὰ ξύλα, βγαίνουν φλόγες καὶ καπνός. Ἐχει ἀνάψει καλὰ καὶ τὸ σίδερο ἔχει κοκκινίσει τώρα.

Ἡ μητέρα τῆς Φωτούλας λέει μὲ συμπόνια πῶς συλλογίζεται τοὺς φτωχοὺς ἀνθρώπους, ποὺ δὲν ἔχουν τέτοια μέρα πῶς νὰ ζεσταθοῦν.

Ἐξαφνα ἀκούεται: τικ τικ τικ. Κάποιος εἶναι στὸ τζάμι.

«Ἐνα πουλάκι, φωνάζει ὁ Τάκης, ἓνα πουλάκι, μητέρα».

Εἶναι στὰ σωστά ἓνα πουλάκι. Ἐνα ἀληθινὸ πουλάκι, ζωντανό, μ' ἓνα σωρὸ χρώματα στὰ φτερά, κίτρινα κι ἄσπρα. Τοῦ ἀνοίγουν ἀμέσως τὸ παράθυρο καὶ πηδᾷ λαχανιασμένο στὸ τραπέζι.

«Ἐνα ζητιανάκι, τὸ καημένο» λέει ἡ μητέρα. «Αὐτά, βλέπεις, μὲ τὸ χιόνι δὲν μποροῦν νὰ βροῦν οὔτε σπόρο οὔτε σκουλήκι. Κάνει τόσο κρύο, καὶ αὐτὰ τὰ χρωματιστὰ ρουχαλάκια τους εἶναι τόσο λεπτά! Εἶναι ἀνοιξιάτικα».

Στὸ μεταξύ ἡ Φωτούλα τὸ ἔχει πιάσει στὰ χέρια

της. Θέλει νά τοῦ δώση σούπα, κι ἔπειτα, εἶπε, θά τὸ βάλῃ κάτω ἀπ' τὸ πάπλωμα νά κοιμηθῇ.

«Εἶσαι ἀστεία» τῆς λέει ἡ μητέρα της. «Ἀ-
φησε τὸ πουλάκι. Τρίψε μόνο λίγο ψωμὶ μπροστά
του. Θ' ἀρχίσῃ νά τσιμπᾷ μὲ τὴ μύτι του, θά δῆς.
Ἔτσι τρῶνε αὐτά».

Ἡ Φωτούλα ὑπάκουσε, καὶ τὸ πουλάκι ἄρχισε
νά τσιμπᾷ τὰ ψίχουλα καὶ κοίταζε ὅλους γύρω μὲ τὰ
ματάκια του, πού ἦταν σὰ γαντροίτσες. Ἡ Φωτούλα
εἶχε μεγάλη χαρὰ γιὰ τὸν καινούριο αὐτὸ φίλο. Νά
ἦταν σπῖνος, φλόρος, καρδερίνα, σπουργίτης; Οὔτε ὁ
πατέρας, πού ἤξερε τόσα καὶ τόσα, δὲν μπορούσε νά
τὸ πῇ.

Ἡ χαρὰ τῆς Φωτούλας ὅμως δὲν κράτησε πολὺ.
Τὸ πουλάκι δὲν ἀγαποῦσε νά μένῃ σὲ κλειστὴ κάμα-
ρα. Βρῆκε μιὰ στιγμὴ τὴν εὐκαιρίαν καὶ φρρρ πέταξε
ψηλὰ στὸν οὐρανό.

Ἡ Φωτούλα λυπήθηκε γι' αὐτὸ πολὺ.

25. Χιονοπόλεμος.

Χιόνισε καὶ κάναμε
μιὰ ἄσπρη στείβα τόση !
Τέτοιο χιόνι πούπουλο,
Θεέ μου, νά μὴ λιώσῃ.

«Ἐ, μὲ τὸ χιονάνθρωπο,
τραβηχτῆτε πέρα.
Ἀναψεν ὁ πόλεμος.
Πάρτε πρώτη σφαῖρα.

»Αν βαστᾶν τὰ κότσια σας,
πιάστε μετερίζι.
»Οπου πέσει ἡ μπάλα μας,
μύτες κοκκινίζει.

»Πῶς; γελᾶτε; Πάρτε τη
πάνω στὸ στομάχι».
Φράπ, καὶ σκάζει ἡ δεύτερη
στοῦ ἀρχηγοῦ τὴ ράχη.

Φράπ, κι ἀπ' τὰ κεφάλια τους
πέφτουν κάτω οἱ κοῦκοι.
Φράπ, καὶ τοῦ χιονάνθρωπου
σπάζει τὸ τσιμπούκι.

26. Τὰ κάλαντα.

Σήμερα τὰ παιδιὰ βρίσκονται σὲ κίνηση. Μοιρα-
σμένα σὲ συντροφιές γυρίζουν στὰ σπίτια καὶ στὰ
μαγαζιά, ὅπως καὶ τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων,
γιὰ νὰ ποῦν τὰ] κάλαντα. »Αλλὰ κρατοῦν βαπόρι καὶ
ἄλλα ἐκκλησιά.

«Νὰ τὰ ποῦμε»; ρωτοῦν σὲ κάθε σπίτι.

— «Μᾶς τὰ εἶπαν κι ἄλλοι, μὰ πῆτε τα καὶ
σεῖς» τοὺς λένε.

Καὶ] τὰ παιδιὰ ἀρχίζουν. »Ενα παιδί χτυπᾷ τὸ

τούμπανο. "Ενα ἄλλο τὸ τρίγωνο. Τὸ βαπόρι βγάζει καπνὸ κι ὅπως τὸ κουνοῦν νομίζεις πὼς ἄρμενίζει μέσα στὴ θάλασσα. Καὶ τραγουδοῦν :

"Αγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καισαρεία,
βαστᾷ εἰκόνα καὶ σιαυρό, χαρτὶ καὶ καλαμάρι.
Τὸ καλαμάρι ἔγραφε καὶ τὸ χαρτὶ ἐμίλει :

« Βασίλη, πόθεν ἔρχεσαι καὶ πόθε κατεβαίνεις ; »
— « Ἀπὸ τῆ μάνα μ' ἔρχομαι καὶ στὸ σκολεῖο πη-
[γαίνω]. »

— « Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῇς, κάτσε νὰ τρα-
[γουδήσης]. »

— « Ἐγὼ γράμματα μάθαινα, τραγούδια δὲν ἤξερω ».
— « Καὶ σὰν ἤξερεις γράμματα, πές μας τὴν ἀλφα-
[βῆτα] ». »

καὶ στὸ ραβδὶ ἀκούμπησε νὰ πῇ τὴν ἀλφαβῆτα.
Καὶ τὸ ραβδὶ ἦταν ξερὸ καὶ βλάστησε κλωνάρια,
καὶ πάνω στὰ κλωνάρια του πέρδικες ἐλαλοῦσαν.

Δὲν ἦταν μόνο πέρδικες, μὸν' καὶ περιστερᾶκια.
« Σ' αὐτὸ τὸ σπίνι πούρθαμε πέτρα νὰ μὴ ραγίσῃ,
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλιους χρόνους νὰ
[ζήσῃ] »

Τὸ καλύτερο βαπόρι ἦταν τῆς συντροφιάς το
Γιώργου.

Ἦταν κόκκινο, μὲ χρωματιστὲς σημάϊες. Τὸ
σῆκωναν ὁ Κώστας καὶ ὁ Γιώργος.

Ὁ Σπύρος χτυποῦσε τὸ τούμπανο. Ντουντοῦμ
ντοῦμ ντοῦμ, ντουντοῦμ ντοῦμ ντοῦμ.

Μ. Κλεάνθους - Μ. Παπαμάρου, Τὰ παιδιὰ.

Ὁ Δημητράκης τὸ τρίγωνο : ντίν ντίν, ντίν ντίν, ντιντίν ντίν ντίν.

Γύριζαν ὡς τὴ νύχτα.

Πῆγαν καὶ στῆς Φωτούλας. Μόλις τοὺς εἶδαν ἡ Φωτούλα καὶ τ' ἀδερφάκια της, τοὺς περιτριγύρισαν καὶ κοίταζαν τὸ μεγάλο βαπόρι. Ἦταν τόσο ὠραῖο, ποὺ κι ὁ πατέρας κι ἡ μητέρα τῆς Φωτούλας τὸ καμάρωναν.

Τὰ παιδιὰ εἶπαν καὶ κεῖ τὰ κάλαντα. Στὸ τέλος εἶπαν καὶ τὸ τραγούδι :

Ἀφέντη μας εὐγενικέ, πόχεις μεγάλη χάρη,
ποὺ σ' ἔχομε στὸν τόπο μας σὰν τὸ λαμπρὸ φεγ-
[γάρι,

ἄνοιξε τὸ πουγκάκι σου τὸ μαργαριταρένιο,
κι ἄπλωσε τὸ χεράκι σου τὸ μοσχοβολισμένο·
κι ἂν εἴν' ἀσήμε, ρίξε το, ἀφέντη. νὰ τὸ δοῦμε,
κι ἂν ἔχῃς καὶ γλυκὸ κρασί, στείλε το νὰ τὸ
[πιοῦμε

«Ἐ, κρασί δὲν ἔχομε, εἶπε γελώντας ὁ γιατρός
μὰ ἔχομε ἀσήμε»· καὶ τοὺς ἔδωσε μιὰ ἀσημένια
δραχμή.

«Μποροῦμε νὰ σᾶς πληρώσωμε καὶ μὲ γλυκά ;»
εἶπε ἡ μητέρα τῆς Φωτούλας.

— «Ἐ, τὰ δεχόμαστε κι αὐτά» εἶπε χαμογελών-
τας ὁ Σπύρος.

Ὅταν μοίρασαν στὸ τέλος τὰ λεπτὰ, ὁ καθένας
τοὺς πῆρε ἐφτάμιση δραχμές.

27. Τῇ νύχτᾳ τοῦ Ἀι-Βασίλη.

Στῆς Φωτούλας τὸ σπίτι ἔκοψαν ἀπόψε στὸ τραπέζι τῇ βασιλόπιτα.

Πρῶτα τὸ κομμάτι τῆς Παναγίας, ἔπειτα τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἀι-Βασίλη, ἔπειτα κατὰ σειρὰ τοῦ σπιτιοῦ, τῆς γιαγιάς, τοῦ πατέρα, τῆς μητέρας, τῶν παιδιῶν καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων τοῦ σπιτιοῦ. Ὑστερα ἓνα κομμάτι γιὰ τοὺς φτωχοὺς.

Καθένας ποὺ ἔπαιρνε τὸ κομμάτι του, τὸ ψιχούλιαζε γρήγορα γιὰ νὰ δῇ ἂν τοῦ ἔπεσε τὸ νόμισμα. "Οποῖος θὰ ἔβρισκε τὸ νόμισμα, θὰ ἔλεγε κι ἓνα τραγουδί καὶ θὰ χόρευε. Αὐτὸς θὰ ἦταν ὁ πιὸ τυχερὸς τῆς χρονιάς. Κανεὶς ὅμως δὲν τὸ ἔβρισκε· εἶχαν ψιχουλιάσει ὅλα τὰ κομμάτια, μὰ ἡ ἀσημένια δραχμὴ δὲν ἦταν πουθενά.

Εἶχε μείνει ὁλόκληρο μόνο τὸ κομμάτι τῶν φτωχῶν. «"Ἐχει γοῦστο νὰ εἶναι σ' αὐτὸ τὸ κομμάτι» εἶπε ὁ πατέρας τῆς Φωτούλας. «"Ανοῖξτε το νὰ ἰδοῦμε». Τὸ ἀνοιξαν καὶ βρῆκαν τὴν ἀσημένια δραχμὴ. Ἡ Φωτούλα χάρηκε πολὺ ποὺ ἔπεσε ἡ δραχμὴ στοὺς φτωχοὺς. Μὰ εἶναι τόσοι πολλοί! Ποιὸς θὰ τὴν πρωτοπάρῃ; «"Οποῖος πρωτοχτυπήσῃ τὴν πόρτα» εἶπε ὁ πατέρας τῆς.

"Αμα σηκώθηκαν ἀπ' τὸ τραπέζι, ἡ γιαγιά κάθισε στὸν καναπέ κι οἱ ἄλλοι τριγύρω, καὶ ἄρχισε νὰ λέῃ γιὰ τὸν Ἀι-Βασίλη, τί δῶρα τῆς ἔφερνε οἶαν ἦταν μικρούλα. Τὰ μικρὰ ἀδερφάκια τῆς Φωτούλας ἀνοίγουν μεγάλα τὰ μάτια τους. Δὲ νυστάζουν καθό-

λου καὶ τὰ μάτια τους λάμπουν. "Αχ! νὰ ἔφερνε καὶ σ' αὐτὰ ὁ 'Αι-Βασίλης δῶρα καὶ γλυκά! Μὰ λίγο λίγο τὰ ματάκια τῶν παιδιῶν ἀρχίζουν νὰ κλείνουν. Νύσταξαν.

Σιγὰ σιγὰ ἡ μανούλα τους τὰ παίρνει καὶ τὰ φέρνει στὰ κρεβατάκια τους. Τὰ ξεντύνει καὶ τὰ σκεπάζει ἀπαλὰ ἀπαλὰ. Ὁ Τάκης ἀποκοιμιέται ἀμέσως, μὰ ὁ Μίμης περιμένει ν' ἀκούσῃ τὸ ταχτικό του νανούρισμα. Καθισμένη δίπλα του ἡ μανούλα του τοῦ τραγουδεῖ:

Κοιμήσου σύ, παιδάκι μου,
κι ἐγὼ σὲ νανουρίζω,
κι ἐγὼ τὴν κούνια σου κουνῶ
γλυκὰ νὰ σὲ κοιμίζω.

Μὴ χτυπᾶτε, μὴ βροντᾶτε,
τὸ παιδάκι μου κοιμᾶται.

"Ελα, ὕπνε, κι ἔπαρέ το κι ἄμε το στὰ περιβόλια
καὶ γέμισε τὸ στῆθος του τριαντάφυλλα καὶ ρόδα.
Τὰ ρόδα νάν' τῆς μάνας του, τὰ μῆλα τοῦ κυροῦ του,
καὶ τ' ἄσπρα τὰ τριαντάφυλλα ὅς εἶναι τοῦ νουνοῦ του.

Νάνι νάνι, νάνι νάνι
κι ὅπου τοῦ πονεῖ νὰ γιάνη.

Τώρα ὅλοι κοιμοῦνται. Ἡσυχία εἶναι παντοῦ.
Μόνο ὁ 'Αι-Βασίλης περπατεῖ στοὺς σκοτεινοὺς δρόμους. "Ασπρος εἶναι, ἄσπρα φορεῖ κι ἄσπρα εἶναι τὰ γένεια του. Γέρνει ἀπὸ τὴν κούραση κι ἀπ' τὸ βάρος.
'Απ' τὶς μακρινὲς χῶρες ξεκίνησε μὲ τὸ ραβδὶ καὶ ἓνα μεγάλο σακούλι στὴν πλάτη του. Κρατεῖ χίλια καλὰ γιὰ τὰ μικρὰ παιδιά. Περνᾷ βουνά, περνᾷ πεδιά-

δες, ποτάμια και λαγκαδία για να προφτάση τὴν πρωτοχρονιά. "Αμα κουρασθῇ, καθίζει σὲ μιὰ πέτρα, ξεκουράζεται καὶ πάλι παίρνει τὸ δρόμο του. Εἶναι γέρος καὶ κουράζεται εὐκολα. Μὰ ἡ ἀγάπη του στὰ μικρὰ παιδιὰ τοῦ δίνει δύναμη. Πρέπει νὰ προφτάσῃ τὴ νύχτα τῆς πρωτοχρονιάς.

Ἄγγελοι πᾶνε μπροστά του κι ἄγγελοι πίσω του.

Πηγαίνει στὸ πρῶτο σπίτι ποὺ εἶναι παιδιὰ, καὶ στέλνει μὲ τοὺς ἀγγέλους του τὰ δῶρα ποὺ τοὺς ἔφερε. "Επειτα πάει στὸ ἄλλο σπίτι, κι ὕστερα στὸ ἄλλο, ὥσπου ν' ἀφήσῃ τὰ δῶρα του σ' ὅλα τὰ παιδάκια.

Σὰν ἔφτασε καὶ στὸ σπίτι τῆς Φωτούλας, σκέφτηκε :

« Εἰδῶ μέσα κάθεται ἡ Φωτούλα. Εἶναι νοικοκυρούλα. Θὰ τῆς ἀφήσω ἓνα μικρὸ μαγειρειὸ γιὰ τὶς κοῦκλες τῆς.

»Νὰ κι αὐτὸ τὸ μαντίλι μὲ τὰ μῆλα καὶ μὲ τὰ φουντούκια ».

"Εστειλε καὶ γιὰ τ' ἀδερφάκια τῆς ὥραϊα παιγνιδάκια.

Προχώρησε στὴν πόλη. "Οταν ἔφτασε στὴν ἄκρη τῆς ἀναγνώρισε τὸ σπίτι τοῦ Γιώργου.

« "Α, φτάσαμε καὶ στὸ σπίτι τοῦ Γιώργου » εἶπε ὁ "Αι-Βασίλης. « Αὐτὸς θέλει χρωματιστὰ μολύβια. Τοῦ ἀρέσει νὰ ζωγραφίζει.

»Ξέρω πὼς λαχταρᾷ νὰ ἔχῃ καὶ κεῖνο τὸ χρυσοδεμένο βιβλίο μὲ τὰ παραμύθια γιὰ τὰ παιδιὰ. Αὐτὸ ἔμωσ θὰ τοῦ τὸ δωρήσῃ ἡ Φωτούλα ».

“Αμα ὁ ‘Αι-Βασίλης μοιράσῃ τὰ δῶρα σ’ ὅλα τὰ παιδιὰ, ξεκουράζεται λίγο.

”Ἐπειτα παίρνει τὸ ραβδάκι του καὶ γυρίζει πάλι στὴν πατρίδα του.

Μῆνες πάλι θὰ μαζεύῃ δῶρα γιὰ νὰ τὰ φέρῃ στὰ παιδιὰ τὸν ἄλλο χρόνο.

28. Στὴ θάλασσα.

”Ὑστερα ἀπὸ τὰ χιόνια ἦρθαν ὥραϊες μέρες.

Οἱ κορφές τῶν βουνῶν φαίνονταν ἀκόμη ἄσπρες, μὰ κάτω στὸν κάμπο εἶχαν λιώσει τὰ χιόνια παντοῦ.

”Ἡλιος λαμπρός, ἀέρας καθόλου. Στὶς μεσημεριάτικες ὥρες νόμιζε κανεὶς πὼς εἶναι καλοκαίρι· τὸ βράδυ ὅμως καταλάβαινε πὼς βρίσκεται ἀκόμη στὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα.

“Αὐτὲς τὶς ὥραϊες μέρες πρέπει νὰ μὴν τὶς χάσωμε» εἶπε ὁ γιατρός στὴ γυναῖκα του. “Ἡ Φωτούλα δὲν ἔχει ἀκόμη σχολεῖο. Δὲν παίρνεις τὰ παιδιὰ νὰ κατέβῃς στὴ θάλασσα;»

—“Καλὰ λες» ἀπάντησε ἐκείνη.

—“Νάρθῃ, μητέρα, καὶ ὁ Γεῶργος;» εἶπε ἡ Φωτούλα.

—“Ναί, παιδί μου, νὰ ζητήσωμε ἀπὸ τὴ μητέρα του τὴν ἄδεια νὰ τὸν πάρωμε μαζί.»

Τὴν ἄλλῃ μέρα, πρωὶ πρωί, ξεκίνησαν ἀπ’ τὸ σπίτι μὲ μιὰ σούστα.

Νά, σὲ λίγο ἄφησαν τὴν πολιτεία πίσω τους.

Ὁ Γιώργος κι ἡ Φωτούλα βλέπουν δεξιά κι ἀριστερά. Νά ἓνα πράσινο χωράφι· νά κι ἓνα ἄλλο. Τώρα περνοῦν λιβάδια καὶ μικρὰ σπιτάκια· καὶ ὅλα αὐτὰ τοὺς φαίνονται πὼς φεύγουν πίσω, σπίτια, χωράφια, δέντρα, λιβάδια. Νά κι ἓνα κοπάδι πρόβατα. Ὁ βοσκὸς φορεῖ μιὰ μεγάλη κάπα καὶ ἀκουμπᾷ στὴν γκλίτσα του. Τὰ πρόβατα τρομάζουν καὶ φεύγουν. Φίου, σφυρίζει ὁ βοσκὸς καὶ τρέχει νὰ τὰ μαζέψῃ.

Τώρα ὁ δρόμος γυρίζει. Ἀπὸ μακριὰ ἔρχεται ἓνα φορτωμένο κάρο· πέρασε κι αὐτό. Μπῆκαν σ' ἓνα μικρὸ δάσος. Δέντρα μεγάλα καὶ δέντρα μικρά, ὕστερα θάμνοι· καὶ πάλι δέντρα καὶ πάλι θάμνοι, ἄλλοῦ πιὸ πυκνοί, ἄλλοῦ πιὸ ἀραιοί.

Νά, φάνηκε κι ἀπὸ μακριὰ ἡ θάλασσα. Ἡ πλατιὰ κι ἀτελείωτη θάλασσα. Γυαλίζει σὰν ἀσήμι. Μόλις τὴν ἀντίκρισαν τοὺς χτύπησε ἡ ἀρμύρα της.

Ὁχ! ἀνάπνευσαν βαθιὰ ἔλοι καὶ τὰ παιδιὰ χτυποῦσαν τὰ χέρια τους ἀπὸ χαρά.

Ἐφτασαν στὴν ἀκρογιαλιά. Ἡ σούστα σταμάτησε σ' ἓνα καφενεῖο, ὅπου ἦταν καὶ ἄλλες οοῦστες. Πολλοὶ ἄνθρωποι εἶχαν κατεβῇ ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα στὴ θάλασσα.

Τώρα περπατοῦν κοντὰ στὴ θάλασσα. Τὰ κύματά της, ποὺ ὀρμοῦν ἀπὸ πέρα μὲ κάτι ἄσπρες χαῖτες, φτάνουν κι ἀπλώνονται ἓνα ἓνα πάνω στὸν ὀλόστρωτο ἄμμο, καὶ ὁ ἀφρός τους σκορπίζεται καὶ ἀναπηδᾷ μαλακὰ ὅπου ἀπαντήσῃ χαλίκι.

Τὸ κύμα φέρνει φύκια πράσινα καὶ σταχτιά ἀπὸ

τὰ βάθη τῆς θάλασσας καὶ τ' ἀπλώνει κι αὐτὰ στὴν ἀμμουδιά.

Φέρνει καμιὰ φορὰ καὶ φελλοὺς ἀπὸ τὰ δίχτυα τῶν ψαράδων κι ἄλλα πράγματα ἐλαφρά, ποὺ μποροῦν νὰ πλέουν.

Τὸ κύμα γυαλίζει τὰ χαλίκια καὶ τὰ κάνει ν' ἀστράφτουν στὸν ἥλιο.

Οἱ γλάροι, ἄσπροι σὰν τὸ χιόνι, πετοῦν στὸν ἡσυχο ἀέρα. "Ἄλλοι πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν, ἄλλοι ψηλὰ στὸ γαλάζιο κι ἄλλοι πέρα, ψηλὰ στοὺς βράχους. Πᾶνε κοπαδιαστά, μὲ κάτι ψιλὲς φωνές, ποὺ εἶναι σὰ νὰ τραβᾶς κοντύλι πάνω στὴν πλάκα.

Ἐκεῖ πέρα στοὺς βράχους διορθώνουν τὶς φωλιές τους σήμερα ποὺ εἶναι καλοσύνη.

Τὰ πιτσιτὰ μαζεύουν ἓνα σωρὸ κοχύλια καὶ ὠραῖα χρωματιστὰ χαλίκια, καὶ παίζουν μ' αὐτά. Φτιάνουν σπιτάκια, κάστρα καὶ μικροὺς φούρνους. Τὰ χαλοῦν καὶ πάλι τὰ ξαναφτιάνουν.

Ὁ Τάκης ἀνοίγει μὲ τὰ χέρια του ἓνα πηγάδι, ὥσπου βρίσκει νερό. Ὁ Μίμης, μ' ἓνα βαθὺ κοχύλι γιὰ κουβά, βγάζει νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι καὶ τὸ δοκιμάζει. Πφ! ἀρμερρό.

Ἡ Φωτοῦλα παίρνει ἓνα χαλίκι καὶ τὸ ρίχνει μὲ δύναμη στὴ θάλασσα. Μπλούμ, καὶ τὸ νερὸ κάνει κύκλους· μικροὺς, μεγαλύτερους, μεγαλύτερους. Τὰ παιδιὰ διασκεδάζουν μ' αὐτό. "Ὅλα παίρνουν τώρα πετραδάκια καὶ ἀρχίζουν νὰ τὰ πετοῦν στὴ θάλασσα, πλούφ, πλούφ, πλούφ.

Πείνασαν. Στὴ θάλασσα πεινᾷ κανεῖς γρήγορα.

Ἔβγαλαν ἀπὸ τὸ μεγάλο καλάθι τὰ φαγιά τους, κάθισαν ὀλοτρίγυρα πάνω στὸν ἄμμο καὶ ἄρχισαν νὰ τρῶνε.

Ὁ Γιώργος ἔτρωγε καὶ κοίταζε τοὺς γλάρους. Ἐξαφνα τοῦ ἤρθε μιὰ ιδέα καὶ ρώτησε: «Τί τρῶνε οἱ γλάροι»;

«Ἀθερινό, παιδί μου» ἀποκρίθηκε ἡ μητέρα τῆς Φωτούλας. «Εἶναι κάτι μικρὰ ψαράκια, πού πλέουν στὸν ἄφρό. Μὰ τρῶνε καὶ μεγαλύτερα ἀκόμη τρῶνε καὶ μαρίδες καὶ σαρδέλες καὶ ὅ,τι ἄλλο ψαράκι βροῦν. Νά, κοίταζε ἐκεῖ κάτω. Βλέπεις αὐτὸ τὸ γλαρόνι, πού ζυγιάζει τὰ φτερά του πάνω στὰ νερά; Βλέπεις τὴ μύτη του; βλέπεις πῶς κατεβαίνει μὲ ὀρμή; Νά, τώρα βούτηξε τὴ μύτη του στὸ νερό! Τώρα στάζει τὸ στῆθος του ὅλο καὶ τὸ βρεμένο κεφάλι του. Καὶ στὴ μύτη του ἐγὼ διακρίνω πού σπαρταρᾷ τὸ ψαράκι. Βλέπεις; πάει, τὸ ἔχαψε. Τὸ εἶδες;»

—«Ὅχι» εἶπε ὁ Γιώργος, πού δὲν εἶχε προφτάσει νὰ δῇ.

—«Ἐ, πρόσεχε καὶ θὰ δῆς. Παρακάτω θὰ πιάσῃ ἄλλο ψαράκι.» Ἐτσι τὰ χάφτουν τὰ ψαράκια τὰ πουλιά. Χάπ, χωρὶς ἀλεύρωμα, χωρὶς τηγάνισμα, ὁμά».

Ἀφοῦ ἀπόφαγαν, πῆγαν μαζί μὲ ἄλλα παιδιά καὶ ἐπαιζαν κυνηγητό. Καθὼς ἔτρεχαν, βουλοῦσαν στὸν ἄμμο κι ἔπεφταν σὰ σὲ μαλακὸ κρεβατάκι.

Ὁ ἥλιος τώρα ἀρχίζει νὰ κατεβαίνει. Ἡ θάλασσα

ἀρχίζει νὰ σκουραίνει. Ἐλαφρὸ ἀεράκι φυσᾷ καὶ ἀρχίζει καὶ κάνει ψύχρα.

Εἶναι καιρὸς νὰ ἐπιστρέψουν. "Ολοὶ μαζεύουν τὰ πράματά τους καὶ πᾶνε ν' ἀνεβοῦν στίς σοῦστες.

Ὁ Γιώργος κρατεῖ τὸ Μίμη ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν βοηθεῖ νὰ περπατήσῃ, γιατί τὸ μικρὸ εἶναι κουρασμένο. Ἡ Φωτούλα κρατεῖ τὸν Τάκη.

Ξεκίνησαν γιὰ τὴν πόλιν.

Γύρισαν ἀπ' τὸν ἴδιο δρόμο. Τὰ ἴδια μέρη εἶδαν πάλιν, μὰ τώρα τοὺς φαίνονται ἀλλιόωτικα. Εἶναι πιὸ σκοῦρα, πιὸ θαμπὰ καὶ σὰν κουρασμένα. Εἶναι ὅμως καὶ τὰ παιδιὰ κουρασμένα καὶ δὲν ἔχουν πιά τὴ ζωηρότητα ποὺ εἶχαν τὸ πρῶτον.

Σὰν ἔφτασαν, ὁ Γιώργος εὐχαρίστησε τὴ μητέρα τῆς Φωτούλας, χαιρέτησε ὅλους καὶ πῆγε σπíti του.

Ὁ ἥλιος εἶχε κρυφτῇ πίσω ἀπὸ τὰ βουνά.

Τὸ βράδυ τὰ παιδιὰ νωρὶς νωρὶς κοιμήθηκαν.

29. Ἡ γιορτὴ τῆς Φωτούλας.

Στὴ γιορτὴ τῆς Φωτούλας πῆγαν τὰ παιδιὰ στὸ σπíti τῆς, νὰ τὴ χαιρετήσουν καὶ νὰ τῆς εὐχηθοῦν χρόνια πολλά.

Ὁ Γιώργος, ἡ Ἀννίτσα, ὁ Σπύρος, ὁ Δημητράκης καὶ ἄλλα. Ὁ Γιώργος τῆς πῆγε καὶ λουλούδια, ποὺ τὰ μάζεψε μὲ τὸ χέρι του. Ἡ Φωτούλα ὑποδέχτηκε τὰ παιδιὰ στὸ διάδρομο. Ἐκεῖ ἄφησαν τὰ ἐπανωφόρια τους καὶ τὰ καπέλα τους. Ἐπειτα πέρασαν ὅλα στὴν κάμαρα τῶν παιδιῶν.

Ἐκεῖ ἦταν ὅλα τὰ παιγνίδια καὶ τὰ δῶρα, ποὺ πῆραν ἡ Φωτούλα καὶ τ' ἀδερφάκια τῆς τὴν πρωτοχρονιά. Τὸ καλύτερο ἀπ' ὅλα ἦταν ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Τάκη. Εἶχε μεγάλη μηχανὴ καὶ πέντε βαγόνια.

Τὰ παιδιά τοῦ ἔβαλαν φωτιά.

«Ἐμπρός, κύριοι, φεύγει γιὰ τὴν Ἀθήνα» φώναζε ὁ Σπύρος, ποὺ ἔκανε τὸ σταθμάρχῃ. Ὁ Τάκης ἔκανε τὸν ὁδηγό. Ὁ Γιῶργος πουλοῦσε τὰ εἰσιτήρια.

«Ὅλα εἶναι ἔτοιμα.

Τοῦ τοῦ τοῦ! ἀκούστηκε ἓνα σφύριγμα.

«Στὸ καλὸ. Καλὸ ταξίδι» φωνάζουν τὰ παιδιά.

Πούφ πούφ πούφ, φεύγει ὁ σιδηρόδρομος. Τώρα ποὺ περνοῦν ἓνα γεφύρι πηγαίνει ἀργὰ ἀργὰ, ὕστερα ὅμως προχωρεῖ πάλι γρήγορα.

«Ἀθήνα!» φωνάζει ὁ σταθμάρχης.

«Ὅλοι κατέβηκαν.

«Καλῶς τους, καλῶς τους» φώναζαν οἱ συγγενεῖς τους, ποὺ τοὺς περίμεναν στὸ σταθμό.

Ὑστερα ἀπ' τὸ παιγνίδι τὰ παιδιά πῆγαν στὴν τραπεζαρία.

«Τώρα νὰ περιποιηθῇς τοὺς φίλους σου, Φωτούλα» τῆς εἶπε ἡ μητέρα τῆς.

Καὶ ἡ Φωτούλα, σὰν καλὴ νοικοκυρούλα, ἔπαιρνε μὲ τὴ σειρὰ κι ἔβαζε στοῦ καθενὸς τὸ πιάτο ἀπ' ὅλα τὰ γλυκά.

Ἀφοῦ ἔφαγαν τὰ παιδιά, πῆγαν πάλι στὴν κάμαρά τους.

«Νὰ ποῦμε παραμύθια» εἶπαν. Κάθισαν ὅλα σ' ἓνα γῦρο καὶ ἄρχισαν νὰ λένε.

30. Οἱ καλοὶ φίλοι.

Τὰ παιδιὰ ξεκουρασμένα κι εὐχαριστημένα ξαναγύρισαν πρόθυμα στὸ σχολεῖο ἅμα πέρασαν οἱ γιορτές.

Μερικὰ ἔφεραν ἄνθη στὴ δασκάλισσα καὶ τὰ ἔβαλαν σ' ἓνα βάζο ποὺ εἶχε τὸ σχολεῖο. Ἐκείνη εὐχαρίστησε τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ρώτησε πῶς πέρασε τὸ καθένα τὶς γιορτές.

Τοὺς εἶπε καὶ αὐτὴ πῶς εἶχε πάει σὲ μιὰ γειτονικὴ πόλη γιὰ νὰ δῇ τοὺς συγγενεῖς της, καὶ πέρασε πολὺ καλά.

Τὴν ἄλλη μέρα ἡ Φωτούλα πῆρε τὸ βάζο μὲ τὰ λουλούδια καὶ κατέβηκε στὴ βρύση τοῦ σχολείου, γιὰ ν' ἀλλάξῃ τὸ νερὸ τῶν λουλουδιῶν.

Μὰ ἐκεῖ ποὺ τὸ ἔπλυνε, τῆς γλίστρησε ἀπὸ τὰ χέρια, ἔπεσε κι ἔσπασε.

Ἡ Φωτούλα ἔμεινε σὰν ἀποσβολωμένη.

«Τώρα τί θὰ κάμω;» συλλογίστηκε. Πῆγε νὰ κλάψῃ, μὰ συγκρατήθηκε.

Ἀνέβηκε σιγὰ σιγὰ στὴν τάξη, πλησίασε τὴ δασκάλισσα καὶ τῆς εἶπε ντροπιασμένη καὶ θλιμμένη:

«Κυρία, ἔσπασα τὸ βάζο».

—«Πῶς ἐγίνε αὐτό;» ρώτησε ἡ δασκάλισσα.

—«Νά, ἐκεῖ ποὺ τὸ ἔπλυνα, μοῦ ἔφυγε ἀπὸ τὰ χέρια.»

— « Δὲν πειράζει, Φωτούλα, αὐτὰ γίνονται καὶ στοὺς μεγάλους. Ἄλλη φορὰ νὰ προσέχης καλύτερα. Μὰ εἶναι ἀνάγκη, παιδί μου, νὰ τὸ ἀντικαταστήσης μ' ἓνα καινούριο. Εἶναι, βλέπεις, τοῦ σχολείου».

Τώρα γίνεται τὸ μάθημα, μὰ ἡ Φωτούλα δὲν προσέχει. Τὴ βασανίζει καὶ ἡ λύπη ποὺ ἔσπασε τὸ βάζο καὶ τὸ πῶς θὰ τὸ ἀντικαταστήσῃ. Ὁ Γιώργος στενοχωριέται πολὺ, σὰ νὰ τὸ ἔχη σπάσει ὁ ἴδιος καὶ συλλογίζεται τί νὰ κάμῃ.

Ὅταν τὸ μεσημέρι ἡ Φωτούλα καὶ ὁ Γιώργος γύριζαν ἀπ' τὸ σχολεῖο, εἶχαν ἀποφασίσει: Ἡ Φωτούλα δὲ θὰ τὸ πῇ τῆς μητέρας τῆς· θὰ τὸ πληρώσῃ ἀπὸ τὸν κουμπάρὰ τῆς.

Τὰ δυὸ παιδιὰ ἔσπασαν τὸν κουμπάρὰ τῆς Φωτούλας. Μέτρησαν καὶ βρῆκαν ἑννέα δραχμές. Μὰ τὸ βάζο, εἶχε πεῖ ἡ δασκάλισσα, κοστίζει δεκαοχτώ.

«Ἐχω μόνο τὰ μισά. Ποῦ θὰ βρῶ ἄλλα τόσα;» εἶπε στενοχωρεμένη ἡ Φωτούλα.

Ὁ Γιώργος βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του δυὸ μεγάλες φοῦχτες δεκάρες.

«Νὰ κι αὐτά» λέει.

— «Ποῦ τὰ βρῆκες» τὸν ρωτᾷ ἡ Φωτούλα καὶ ἀνοίγει τὰ μάτια τῆς.

— «Ἐσπασα τὸν κουμπάρὰ μου» ἀποκρίνεται Γιώργος.

Μὰ ὁ κουμπάρὰς τοῦ Γιώργου εἶχε μόνο ἕξι δραχμές.

«Έξι δραχμές, εἶπε ὁ Γιώργος, καὶ ἑννέα ποῦ ἔχομε κάνουν δεκαπέντε. Ὡς τίς δεκαοχτὼ θέλομε ἀκόμη τρεῖς. Αὐτὲς ποῦ θὰ τίς βροῦμε ;»

Τὰ παιδιὰ ἀποφάσισαν τρεῖς μέρες νὰ μὴ φᾶνε κουλούρι στὶς δέκα ἡ ὥρα. Τρεῖς μέρες ἀπὸ ἓνα κουλούρι ὁ καθένας, κάνουν ἕξι κουλούρια. Πενήντα λεπτὰ τὸ καθένα κάνουν τρεῖς δραχμές. Κι ἔτσι ἀγόρασαν τὸ βάζο.

31. Στὸν ἐλαιῶνα.

Τὰ παιδιὰ πῆγαν περίπατο μὲ τὴ δασκάλισσα στὸν ἐλαιῶνα.

Τί πολλὰ καὶ μεγάλα ἐλαιόδεντρα ! Τὰ παιδιὰ προχωροῦσαν ἀνάμεσα στὰ δέντρα. Τὸ κάθε δέντρο ἦταν φυτεμένο πέντε μέτρα μακριὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο, σειρὲς σειρές.

«Γιὰ δές, ἔχουν δίχρωμα φύλλα» φώναξε ἓνα παιδί δείχνοντας ἓνα κλαδί, ποῦ τὸ κουνοῦσε ἐδῶ κι ἐκεῖ ὁ ἄνεμος. «Ἀπὸ πάνω πράσινα, ἀνοιχτά, ἀπὸ κάτω σὰν ἀσημένια. Τί ὠραῖα !»

Ἡ δασκάλισσα μάζεψε κάτω ἀπὸ μιὰ ἐλιά μὲ ἀπλωμένα κλαδιὰ ὅλα τὰ παιδιὰ καὶ ἄρχισε νὰ τοὺς λέη :

«Τίς βλέπετε αὐτὲς τίς ἐλιές; Βέβαια θὰ τίς φύτεψαν οἱ παπποῦδες τῶν παππούδων μας, γιατί ἡ ἐλιά ζῇ πολλὰ χρόνια. Στὴν ἀρχὴ ἦταν ἄγριες, ἔπειτα τίς μπόλιασαν κι ἔγιναν ἡμερες.

»Γιὰ κοιτάξετέ της, μοιάζουν μὲ ὀμπρέλες. Τὰ φύλλα τοὺς εἶναι στενὰ καὶ μακρουλά, σὰν τὰ φύλλα τῆς ἀμυγδαλιάς.

»Κοιτάξετε καὶ τὸν καρπὸ τοὺς» ἐξακολούθησες
«Νά, εἶναι ἀπάνω ἀκόμη μερικὲς ἐλιές· δὲν ἔχουν πέσει
ἀκόμη. Φαίνονται ἀπὸ τὸ μαῦρο τοὺς χρῶμα πὼς εἶ-
ναι ὠριμες. Αὐτὲς τρώγονται τώρα ὅπως εἶναι. Πρὶν
νὰ ὠριμάσουν εἶναι πράσινες. Τότε εἶναι πικρές. Μὰ
οἱ ἄνθρωποι τὶς βάζουν σὲ ἀλατισμένο νερό, τὶς ξε-
πικρίζουν καὶ τὶς τρῶνε.

»Νοστιμώτερες καὶ θρεπτικώτερες ὅμως εἶναι
ὅταν ὠριμάσουν, γιατί τότε ἔχουν πρὸς πολὺ λάδι».

—«Πότε τὶς μαζεύουν, κυρία» ρώτησε ἓνα παιδί.

—«Τὶς μαζεύουν ἀπὸ τὸ Νοέμβριο ὡς τὸν Ἰανουά-
ριο» ἀποκρίθηκε ἡ δασκάλισσα. «Μερικὲς πέφτουν
ὠριμες στὴ γῆ καὶ τὶς μαζεύουν ἀπὸ χάμω. Ἄλλες
τὶς τινάζουν ἀπὸ τὸ δέντρο, πρὶν παραωριμάσουν,
γιατί τότε δίνουν τὸ καλύτερο λάδι.

»Ἄλλες πάλι ἀπορρίχνονται καὶ σαπίζουν. Αὐτὲς
εἶναι οἱ ἄρρωστες ἐλιές. Νά, κοιτάξετε αὐτὸ τὸ ἐλαιό-
δεντρο ἐκεῖ πέρα· εἶναι ἄρρωστο. Τὶς ἐλιές του τὶς
τρώει ἓνα σκουληκάκι, ποὺ τὸ λένε δάκο. Εἶναι μιὰ
μύγα, λίγο μικρότερη ἀπὸ τὴ συνηθισμένη, ποὺ κά-
θεται ἀπάνω καὶ ἀφήνει τ' αὐγὰ της. Αὐτὰ τ' αὐγὰ γί-
νονται σκουληκάκια καὶ καταστρέφουν τὸν καρπὸ,
καὶ τότε τὸ λάδι μυρίζει ἄσχημα.

»Πρέπει νὰ τὶς πολεμοῦμε αὐτὲς τὶς μύγες. Ὅλο
τὸ χωριὸ πρέπει νὰ σηκώνεται στὸ πόδι καὶ νὰ
φωνάζη τὸ γιατρὸ γιὰ τὰ δέντρα. Εἶναι, παιδιά
μου, καὶ γιατρὸς γιὰ τὰ δέντρα, ὅπως καὶ γιὰ τοὺς
ἀνθρώπους· γιὰ τὶς μηλιές, γιὰ τὶς πορτοκαλιές, γιὰ
τὶς καστανιές, γιὰ ὅλα τὰ δέντρα.

Αὐτὸς ὁ γιατρὸς ἔχει φάρμακο, ποὺ σκοτώνει

αὐτὴν τὴ μυγίτσα, τὸ δάκνο, ποὺ καταστρέφει τὰ ἐλαιόδεντρα. Φέρνει ψεκάστῃρες καὶ τοὺς γεμίζουν μ' ἓνα γιαντιλό, σὰ νερό, καὶ μπουχίζουν μὲ αὐτὸ τὰ ἐλαιόδεντρα καὶ ὁ δάκνος φοφᾷ. Ἔτσι γλιτώνουν τὰ χωριά τὸ εἰσόδημά τους, τὴν περιουσία τους, πολλὰς πολλὰς δραχμὰς».

— «Καὶ πῶς βγάζουν τὸ λάδι;» ρώτησε ἡ Φωτούλα.

— «Τίς πατοῦν στὸ ἐλαιοτριβεῖο» εἶπε ὁ Γιώργος· «δὲν τὸ ξέρεις; Ὁ παππούς μου ἔχει ἐλαιοτριβεῖο στὸ χωριό».

— «Κι ἐδῶ εἶναι ἓνα ἐλαιοτριβεῖο» εἶπε ἡ δασκάλισσα. «Θὰ ζητήσω τὴν ἄδεια ἀπὸ τὸν ἀρχιεργάτη του νὰ πᾶμε αὔριο νὰ τὸ δοῦμε».

32. Στὸ ἐλαιοτριβεῖο.

Τὴν ἄλλη μέρα τὰ παιδιὰ καὶ ἡ δασκάλισσα βρίσκονται στὸ ἐλαιοτριβεῖο.

Χαιρέτησαν τὸν ἀρχιεργάτη καὶ τὸν παρακάλεσαν νὰ τοὺς δείξη πῶς ἀπὸ τίς ἐλιές βγαίνει τὸ λάδι.

«Ἐλᾶτε ὅλοι ἐδῶ» εἶπε ὁ ἀρχιεργάτης. «Ἐδῶ εἶναι οἱ ἐλιές ποὺ θ' ἄλεστοῦν» καὶ τοὺς ἔδειξε ἓνα σωρὸ μαῦρες ἐλιές σὲ μιὰ γωνιά τοῦ ἐλαιοτριβεῖου.

«Προσέχετε τώρα πῶς τίς ἀλέθουν».

Οἱ ἐργάτες ἔπαιρναν μὲ τὰ κοφίνια ἐλιές ἀπὸ τὸ σωρὸ καὶ τίς ἔχυναν σ' ἓνα μύλο, ποὺ ἔμοιαζε μὲ ἄλωνα.

Αὐτὸς ὁ μύλος ἦταν χτιστὸς στὴ μέση τοῦ ἐλαιοτριβεῖου καὶ ἦταν ψηλὸς ἓνα μέτρο. Στὴ μέση τοῦ

άλωνιοῦ αὐτοῦ ἦταν μπηγμένο ἓνα ξύλο ὄρθιο, καὶ στὸ ξύλο αὐτὸ ἦταν στερεωμένοι ἓνας κύλινδρος ἀπὸ πέτρα, ποὺ ἔφτανε ὡς τὰ χεῖλια τοῦ άλωνιοῦ.

Οἱ ἐργάτες ἔρριξαν ἀρκετὰ κοφίνια ἐλιές μέσα στὸ μύλο. Ὅστερα ἄρχισαν νὰ γυρίζουν τὸν κύλινδρο μ' ἓνα χοντρὸ ξύλινο χέρι, ποὺ ἀπ' τὴ μιὰ μεριά ἦταν στερεωμένο σ' αὐτὸν καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη τὸ κρατοῦσαν οἱ ἐργάτες καὶ τὸ ἔσπρωχναν. Ὁ κύλινδρος, καθὼς γύριζε, ἔτριβε τὶς ἐλιές καὶ τὶς ἔλιωνε.

Σὲ λίγη ὥρα ὅλες οἱ ἐλιές τοῦ μύλου ἦταν τριμμένες.

«Τὸν κύλινδρο μπορεῖ νὰ τὸν γυρίζη καὶ ἄλογο, εἶπε ὁ ἀρχιεργάτης, μάλιστα σὰν εἶναι σιδερένιος καὶ βαρὺς».

—«Τώρα τί θὰ τὶς κάμουν τὶς λιωμένες ἐλιές;» ρώτησαν τὰ παιδιὰ.

—«Αὐτὸ θὰ τὸ δῆτε τώρα μόνοι σας» εἶπε ὁ ἀρχιεργάτης.

Τώρα οἱ ἐργάτες ἔπαιρναν τὸν πολτὸ αὐτὸ ἀπὸ τὶς λιωμένες ἐλιές καὶ τὸν ἔβαζαν μέσα σὲ χοντρές λινάτσες. Ἐπειτα τὶς δίπλωναν καὶ τὶς τοποθετοῦσαν, τὴ μιὰ πάνω στὴν ἄλλη, σ' ἓνα σιδερένιο πιεστήριο. Ἀμα οἱ λινάτσες ἔγιναν πολλές, ἄρχισαν οἱ ἐργάτες νὰ γυρίζουν ἓναν τροχό· σιγὰ σιγὰ κατέβαινε πάνω στὶς λινάτσες ἓνα μεγάλο βαρὺ σίδερο καὶ τὶς ζουλοῦσε. Ὅσο τὶς ζουλοῦσε, τόσο ἔτρεχε ἀπὸ κάτω τὸ λάδι σ' ἓνα δοχεῖο, ποὺ ἦταν τοποθετημένο σὶὰ πόδια τοῦ πιεστηρίου. Οἱ ἐργάτες ἔσφιγγαν ὅσο μπορούσαν περισσότερο γιὰ νὰ βγῇ πιὸ πολὺ λάδι.

Μ. Κλεάνθους - Μ. Παπαμαύρου, Τὰ παιδιὰ.

«Καλύτερ᾽ εἶναι νὰ γυρίζῃ τὸ πιεστήριο μὲ μηχανή» εἶπε ὁ ἀρχιεργάτης. «Τότε οἱ ἐλιές σφίγγονται πιὸ πολὺ καὶ βγαίνει πιὸ πολὺ λάδι».

Τὸ λάδι ὅμως ποὺ χυνόταν στὸ πρῶτο δοχεῖο ἦταν ἀκόμῃ ἀκάθαρτο.

Ὁ ἀρχιεργάτης εἶπε: «Ὅπως εἶναι τώρα τὸ λάδι ἔχει καὶ νερὸ μέσα. Μὰ ἅμα σταθῇ λίγο, τὸ λάδι ποὺ εἶναι πιὸ ἐλαφρὸ ἀπ' τὸ νερό, θὰ ἔρθῃ ἀπάνω καὶ θὰ τρέξῃ στὸ διπλανὸ δοχεῖο».

Τὰ παιδιὰ ἔβλεπαν, ποὺ ἅμα ἀνέβαινε τὸ καθαρὸ λάδι χυνόταν ἀπὸ μιὰ τρύπα σ' ἓνα ἄλλο δοχεῖο. Ἀπὸ ἐκεῖ τὸ μάζευαν οἱ ἐργάτες σὲ μεγάλες στάμνες.

«Ἐκεῖνο ποὺ μένει ἀπὸ τὶς ἐλιές, ἅμα βγῇ τὸ λάδι, εἶπε ἡ δασκάλισσα, εἶναι ἡ πυρῆνα. Μὰ καὶ αὕτῃ ἔχει ἀκόμῃ λάδι, γιατί ὅσο καὶ νὰ σφιχτοῦν οἱ ἐλιές, πάντα μένει μέσα λίγο λάδι. Τὴν πυρῆνα τὴ δίνουν γιὰ τροφή στοὺς χοίρους, στίς κότες κι ἀκόμῃ καὶ στὰ πρόβατα».

33. Τὸ λάδι.

«Συλλογιστῆτε, παιδιὰ, ἔλεγε τὴν ἄλλῃ μέρα ἡ δασκάλισσα, τί σπρουδαῖο δέντρο εἶναι ἡ ἐλιά! Αὕτῃ μᾶς δίνει τὸ λάδι. Καὶ τί δὲν κάνομε μ' αὐτό! Τὸ τρῶμε, κάνομε γλυκὰ καὶ διάφορα φαγητά, ἀνάβομε τὸ καντήλι, κάνομε σαποῦνι, κάνομε κεριά, μ' αὐτὸ λαδώνουν τὶς μηχανές γιὰ νὰ μὴ σκουριάζουν. Χωρὶς λάδι καὶ τὸ βαπόρι δὲν μπορεῖ νὰ ταξιδέψῃ».

— «Καὶ ὁ σιδηρόδρομος;» ρώτησε ἓνα παιδί.

— «Καὶ αὐτὸς χρειάζεται λάδι».

— «Κυρία, μὲ τὸ λάδι λαδώνομε καὶ τὶς ραφτομηχανὲς καὶ τὶς κλειδαριές».

— «Μάλιστα, καὶ αὐτές· χωρὶς λάδι τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ κινηθῇ. Ἐμεῖς πρέπει νὰ εἴμαστε εὐτυχημένοι στὴν Ἑλλάδα, ποὺ ἔχομε πάρα πολλὰ ἐλαιόδεντρα. Ἐνα ἐλαιόδεντρο μπορεῖ νὰ σηκώσῃ καὶ διακόσιες ὀκάδες ἐλιές. Ἀπὸ τέσσερεις ὀκάδες ἐλιές βγαίνει μιὰ ὀκά λάδι. Φανταστῆτε τώρα πόσο λάδι ἔχομε στὴν Ἑλλάδα κάθε χρόνο. Ἐμεῖς βέβαια δὲν μποροῦμε νὰ ξοδέψωμε ὅλο τὸ λάδι μας, καὶ γι' αὐτὸ τὸ πουλοῦμε καὶ σ' ἄλλους τόπους, ποὺ δὲν ἔχουν λάδι καὶ παίρνομε χρήματα. Μὲ αὐτὰ πάλι ἐμεῖς ἀγοράζομε ὅ,τι δὲ βγάζει ὁ τόπος μας: ζάχαρη, καφέ, τσαί, κουμπιὰ, πολὺτιμα πανιὰ καὶ ἄλλα. Ἔτσι ὁ ἕνας τόπος βοήθει τὸν ἄλλο».

34. Οἱ ἀποκριές.

Ὁ Σπύρος καὶ ἡ Ἀντίτσα, ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Φωτούλα ἐδῶ καὶ λίγες μέρες ἔχουν μεγάλα μυστικά. Ὅλο πᾶνε μόνοι τους καὶ σιγομιλοῦν, καὶ ἅμα τοὺς πλησιάσῃ κανένας συμμαθητὴς τους, ἀλλάζουν τὴν ὁμιλίαν.

Στὸ σπίτι τῆς Φωτούλας τὶς τελευταῖες μέρες χάνονται διάφορα πράγματα. Πότε τὸ ψαλίδι, πότε χρωματιστὲς κλωστές, πότε καμιὰ νιαντελίτσα. Χάθηκε καὶ τὸ παλιὸ σάλι τῆς γιαγιάς.

Τὰ παιδιὰ θέλουν νὰ γίνουν μασκαράδες. Ὅλο

βρίσκονται σὲ δουλειά. Ράβουν, κόβουν, κολλοῦν. Ἐτοιμάζουν γένεια, μουστάκια, τσάντες, φτερὰ καὶ ἄλλα.

Ἐφτασε ἡ Κυριακή.

Στὸ σπίτι τοῦ Γιώργου δὲν εἶχαν σηκωθῇ ἀκόμη ἀπὸ τὸ τραπέζι, ὅταν ἔφτασαν τὰ παιδιὰ. Ἀμέσως ἄρχισαν νὰ ντύνωνται. Τί φωνές καὶ τί γέλια ἦταν ἐκεῖνα ! Ἡ Μαρίκα, ἡ ἀδερφή τοῦ Γιώργου, τοὺς βοηθοῦσε, γιατί δὲν εἶναι εὐκολο νὰ γίνη κανεὶς καλὸς μασκαράς. Τοῦ ἑνὸς τοῦ πέφτουν τὰ γένεια, τοῦ ἄλλου τοῦ ξεκολλοῦν τὰ μουστάκια. Ἡ κάμπούρα τῆς γιαγιᾶς δὲν εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη· πρέπει νὰ μπῇ ἀκόμη μιὰ πετσέτα μέσα. Τὸ καπέλο τῆς κυρίας πρέπει νὰ ταιριάσῃ στὸ κεφάλι της.

Ἡ Μαρίκα, γελαστὴ καὶ πρόθυμη, πηγαίνει ἀπὸ τὸν ἕνα στὸν ἄλλο· καὶ ἡ Λιλίκα, τὸ μικρὸ ἀδερφάκι τοῦ Γιώργου, βρίσκεται ὅλο στὴ μέση. "Ὅλα θέλει νὰ τὰ δῇ, νὰ τὰ φορέσῃ, νὰ τὰ δοκιμάσῃ. "Ὅλο γελᾷ. μπλέκεται στὰ πόδια τους, τὴ σπρώχνουν, μὰ κεῖνη πάλι ἔρχεται.

Οἱ μασκαράδες εἶναι ἔτοιμοι.

Μιὰ κυρία, μ' ἕνα ἄσπρο καπέλο μὲ φτερὸ κι ἕνα φουστάνι ἀστεῖο, κόκκινο, μὲ οὐρὰ πράσινη, ραμμένη ἀπάνω. Παπούτσια μεγάλα, μὲ τακούνια ποὺ χτυποῦν, τὰκ τὰκ, κι ὅλο στραβώνουν. Στὸ ἕνα τῆς χέρι κρατεῖ ἕνα ρεπίδι καὶ μὲ τὸ ἄλλο σηκώνει τὴν οὐρὰ τῆς. Αὐτὴ ὅμως πάλι σέρνεται στὸ χῶμα. Ἐνα κα-

πέλο πού χώνεται ὥς τ' αὐτιά καὶ ὥς τὰ μάτια, μεγάλο καὶ τυλιγμένο μὲ σκοῦρο βέλο.

Αὐτὸς εἶναι ὁ Γιωργος. Καὶ νομίζει τώρα πῶς δὲν τὸν γνωρίζει κανένας. Τὸ φουστάνι εἶναι τῆς Φωτούλας καὶ ἡ οὐρὰ εἶναι κολλημένη ἀπάνω πρόχειρα.

Ἡ Φωτούλα τοῦ φωνάζει κάθε λίγο: «Μὴν ἀερίζεσαι λοιπόν, καημένε. Μ' αὐτὸ τὸ κρῦο θὰ συναχωθῇς». Αὐτὸς ὅμως ἐξακολουθεῖ νὰ κάνη ἀέρα, πολὺ ἀστεία, μὲ τὸ ρεπίδι του.

Κοντὰ στὴν παράξενη αὐτὴ κυρία περπατεῖ ἓνας πολὺ ἀστεῖος κύριος. Περπατεῖ μὲ μικρὰ μικρὰ βήματα καὶ δὲν ξέρεي καθόλου ν' ἀνεβοκατεβάξῃ τὸ μπαστούνι του ὅπως τὸ κάνουν σοβαρὰ οἱ σωστοὶ κύριοι. Εἶναι ἓνας κύριος κοντὸς κοντὸς, ἓνας κοντορεβιθούλης μὲ σκληρὸ καπέλο, χωμένο σχεδὸν ὥς τὸ λαιμό. Τὸ καπέλο αὐτὸ στέκεται πάνω στὰ χοντρά γυαλιὰ τῶν αὐτιῶν, πού συχνυπέφτουν ἀπὸ τὴ μυτίτσα του. Τὰ φόρεσε γιὰ νὰ φαίνεται σπουδαῖος. Ἕνα μεγάλο κολάρο κατεβαστὸ φαίνεται σὰν τραχιλιὰ πάνω στὸ ἄσπρο πουκαμισάκι. Καὶ τὰ μηχανέτια εἶναι μεγάλα καὶ τὰ μικρὰ χεράκια χάνονται ὅλα μέσα.

Αὐτὴ εἶναι ἡ Φωτούλα. Ὅλο ξεροβήχει, μὲ μιὰ χοντρή φωνή, ὅπως συνηθίζει νὰ βήχῃ ὁ πατέρας της. Νομίζει καὶ αὐτὴ πῶς δὲν τὴ γνωρίζει κανεὶς. Ὁ Γιωργος τῆς φωνάζει ὁλοένα:

«Μάζεψε τὸ παντελόνι σου, κύρ γιατρέ. Μαζεύτηκε ὅλο στὰ παπούτσια σου σὰ φουσαρμονικα».

Ἔπειτα ἔρχεται ἡ γριούλα, πού χαμπούριασε ἀπὸ

τὰ χρόνια της. Ἐχει ἄσπρο μπαμπάκι γιὰ μαλλιά καὶ τὸ τσεμπέρι ριγμένο πάνω στὸ κεφάλι της. Ἀκουμπᾷ στὸ ραβδὶ καὶ κάνει πὼς τρέμει, ὅπως τρέμει καὶ ἡ γιαιὰ τῆς Φωτούλας, ἅμα περπατεῖ. Ὁ Γιῶργος τὴν πειράζει, ὅλο τὴν πλησιάζει καὶ κάνει πὼς τῆς δίνει ταμπάκο νὰ βάλῃ στὴ μύτη της. Αὐτὴ κοντοστέκει καὶ κάνει πὼς φτερνίζεται, καὶ ὅλα τὰ παιδιὰ γελοῦν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ Ἀντίτσα. Ἀπὸ πίσω της ἔρχεται ὁ Σπύρος, μ' ἓνα σεντόνι ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια, δεμένο μ' ἓνα κόκκινο ζωνάρι στὴ μέση. Αὐτὸς εἶναι ἀράπης, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, καὶ μαλιστα τοῦ ἔχουν μουντζουρώσει ὅλο τὸ πρόσωπο καὶ δακρύζουν καὶ τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ φοῦμο.

Ἔτσι γυρίζουν σὲ ὅλα τὰ γνωστὰ σπίτια, μὰ κανεῖς δὲν τοὺς γνωρίζει. Κανεῖς, γιὰτὶ κιόλας τὰ παιδιὰ δὲ μιλοῦν μὲ τὴ δική τους τὴ φωνή. Παίρνουν ἄλλες φωνές ἀστεῖες. Μιλοῦν ὅπως ὁ Φασουλῆς. Διηλαδὴ ὅλοι τὰ γνωρίζουν τὰ παιδιὰ, μὰ δὲ θέλουν νὰ τοὺς χαλάσουν τὴν καρδιά.

Ἀφοῦ καὶ σ' ἓνα σπίτι πού ξεκόλλησαν τὰ μουστάκια τῆς Φωτούλας κι ἀπόμεινε ἓνας ἀστεῖος γιὰ τρὸς μὲ τὸ κοριτσιόστικο πρόσωπο καὶ τὰ γυαλιά, καὶ κεῖ φώναξαν: «Καλέ, αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ Φωτούλα!» καὶ τὴ σήκωσαν ψηλὰ καὶ τὴ φίλησαν.

Σὲ ὅλα τὰ σπίτια δίνουν γλυκὰ στὰ παιδιὰ καὶ τοὺς λένε καὶ τοῦ χρόνου.

35. Ὁ κύρ Ἀναστάσης.

Πλάι στὸ σχολεῖο, στὴ γωνιά τοῦ δρόμου, εἶχε ἀνοίξει ἓνα χαρτοπωλεῖο.

Ἦταν ἓνα μικρὸ μαγαζάκι. Πουλοῦσε τετράδια, πένες, μολύβια, γομαλάστιχες, κχλαμάρια, χαρτὶ καὶ φακέλλους γιὰ γράμματα. Σὲ δυὸ τρία γυάλινα βάζα εἶχε καὶ ὀρεχτικὲς καραμέλες γιὰ τὰ παιδιὰ.

«Ἄν' αὐτὸ τὸ μαγαζάκι ν' ἀγοράζετε, παιδιὰ» τοὺς εἶπε μιὰ μέρα ἡ δασκάλισσα. «Πρέπει νὰ τὸν βοηθήσωμε τὸν κατημένο, γιὰτὶ εἶναι ἀπὸ τοὺς πληγωμένους τοῦ πολέμου. Ἔχει βλαφτῇ τὸ δεξί του χέρι».

Τὰ παιδιὰ πῆγαιναν κι ἀγόραζαν ἀπὸ κεῖ. Πήγαιναν συχνὰ κι ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Φωτούλα. Εἶχαν δεῖ στὴν ἐπιγραφὴ τοῦ μαγαζιοῦ πὼς τὸν ἔλεγαν Ἀναστάση Δημητριάδη, καὶ τὸ πρωί, σὰν περνοῦσαν, τὸν ἐχαιρετοῦσαν μ'εὐγένεια. «Καλημέρα, κύρ Ἀναστάση». — «Καλὴ μέρα, παιδιὰ μου» ἀπαντοῦσε ἐκεῖνος καὶ τὰ παρακολουθοῦσε μὲ τὸ μάτι του ὡς τὸ σχολεῖο.

Ἔτσι περνοῦσαν οἱ μέρες καὶ τὰ παιδιὰ ἔγιναν φίλοι μὲ τὸν κύρ Ἀναστάση.

Μιὰ μέρα μπῆκαν ν' ἀγοράσουν μιὰ γομαλάστιχα. Ὁ κύρ Ἀναστάσης τοὺς ἔδειξε δυὸ τρεῖς, μὰ τὰ παιδιὰ ἤθελαν μιὰ μεγαλύτερη.

«Νά, ἔχω ἐκεῖ ἀπάνω» εἶπε ὁ κύρ Ἀναστάσης καὶ σήκωσε τὸ χέρι του νὰ πιάσῃ τὸ κουτί. Μὰ πά-

νω από τὸ κουτί ἦταν κι ἄλλα πράματα, καὶ μὲ τὸ ἀριστερό του χέρι δυσκολευόταν νὰ τὰ τραβήξῃ.

Τὸ κατάλαβαν τὰ παιδιὰ καὶ τοῦ εἶπαν: «Στάσου, κύρ Ἀναστάση, νὰ τὰ κατεβάσωμε ἐμεῖς.» καὶ κατέβασαν τὸ κουτί.

Ὁ κύρ Ἀναστάσης τὸ πῆρε ἀμίλητος.

Ἀλλὰ τὰ παιδιὰ δὲν ἐνδιαφέρονταν τώρα πιά γιὰ τὴ γομαλάστιχα.

Ἦθελαν νὰ μάθουν τὴν ἱστορία τοῦ κύρ Ἀναστάση.

«Πές μας τὴν ἱστορία σου, κύρ Ἀναστάση» εἶπαν καὶ τὰ δυὸ μαζί.

—«Ἀλλη ὦρα, παιδιὰ μου».

—«Νά, κύρ Ἀναστάση, τώρα σκελάσαμε, εἶπε ἡ Φωτούλα, δουλειὰ δὲν ἔχεις. Πές μας τὴν τώρα, σὲ παρακαλοῦμε».

Ὁ κύρ Ἀναστάσης πῆρε ἓνα κάθισμα καὶ κάθισε. Τὰ παιδιὰ κάθισαν μπροστά του σ' ἓνα κασόνι καὶ ἄρχισε:

«Στὸν τελευταῖο μεγάλο πόλεμο πῆγα κι ἐγὼ στρατιώτης, ὅπως πῆγαν κι ὅλοι οἱ ἄλλοι, πὺ μποροῦσαν νὰ πολεμήσουν. Μᾶς καλοῦσε ἡ πατρίδα νὰ ἐλευθερώσωμε τοὺς σκλαβωμένους ἀδερφούς μας.

»Ἀφῆνα πίσω τὴ γυναῖκα μου καὶ τὸ παιδάκι μου. Ἦταν τότε τεσσάρων χρονῶν. Τὸ θυμοῦμαι σὰ νὰ ἦταν τώρα. Τὸ πῆρα στὴν ἀγκαλιά μου, τὸ φίλησα κι ἔπειτα τὸ ἄφησα γιὰ νὰ φύγω. Μὰ ἐκεῖνο ἔτρεχε πίσω μου ὡς τὴ γωνιά τοῦ δρόμου καὶ φώναζε: «πατέρα, πατέρα!»

Ἐδῶ στάθηκε λίγο ὁ κύρ Ἀναστάσης· ἔπειτα ξανάρχισε:

«Τρία χρόνια πολεμούσαμε μὲ τ' ὄπλο στὸ χέρι. Διώχναμε τὸν ἐχθρὸ ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ κι ἐλευθερώναμε τὶς πόλεις καὶ τὰ χωριά, τὸ ἓνα ὕστερα ἀπὸ τ' ἄλλο.

»Τὶ πανηγύρι ἦταν ἐκεῖνο, ὅταν μπαίναμε σὲ καμιά πόλη! Οἱ ἀδερφοί μας οἱ Ἕλληνες, ποὺ τοὺς ἐλευθερώναμε, ἦρχονταν μιὰ ὥρα ἔξω γιὰ νὰ μᾶς ὑποδεχτοῦν. Τί χαρὰ ἦταν ἐκεῖνη! Ὅλοι ἔκαναν σὰν τρελοί. Ἐκλαιαν, χόρευαν, γελοῦσαν. Πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ τοὺς ἔβλεπαν Ἕλληνες στρατιῶτες καὶ ἑλληνικὴ σημαία.

»Μᾶς ἔπαιρναν στὰ σπίτια τους, μᾶς τάιζαν μὲ τὰ καλύτερα φαγητὰ καὶ μᾶς ἔβαζαν νὰ κοιμηθοῦμε στὰ πιὸ ζεστὰ στρωσίδια τους.

»Ἀμα ξεκουραζόμαστε ἔτσι λίγες μέρες, ξανάρχιζε πάλι τὸ κυνήγι τοῦ ἐχθροῦ.

»Μέρες καὶ νύχτες περνούσαμε στὸ βουνό. Πολὲς φορὲς δὲν εἶχαμε νὰ φᾶμε καὶ νὰ δροσίωμε τὰ χεῖλη μας· κοιμούμαστε πάνω στὴ γῆ καὶ πάνω στὰ χιόνια. Μᾶς ἔβρεχαν οἱ βροχὲς καὶ τὰ ροῦχα μας στέγνωναν ἀπάνω μας. Μῆνες περνοῦσαν ὥσπου νὰ πάρωμε γράμμα ἀπὸ τὰ σπίτια μας, νὰ μάθωμε τί γίνονται οἱ δικοί μας.

»Μὰ ὅλα τὰ ὑποφέραμε γιὰ χάρη τῆς πατρίδας, γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἀδερφῶν μας».

— «Καὶ πότε πληγώθηκες, κύρ Ἀναστάση;» ρώτησαν τὰ παιδιά.

— «Θὰ σᾶς τὸ πῶ τώρα.

» Ἐνὰ βράδυ φτάσαμε σ' ἓνα ὕψωμα. Εἶχαμε νὰ κοιμηθοῦμε δυὸ μέρες. Φάγαμε λίγο ψωμὶ κι ἔπειτα ἔπεσαν οἱ ἄλλοι νὰ κοιμηθοῦν. Ἐγὼ ἐκείνη τὴ νύχτα φύλαγα σκοπός. Ποτέ μου δὲ θὰ ξεχάσω τὴ νύχτα ἐκείνη. Ἦταν τόσο σκοτάδι, καὶ δὲν ἔβλεπα τὸ χέρι μου. Τὰ μάτια μου ἔκλειναν μόνα τους ἀπὸ τὴν κούραση· μὰ ἤξερα πὼς σὲ μένα εἶχαν ἐμπιστευτῇ οἱ ἄλλοι τὴ ζωὴ τους.

» Θὰ ἦταν μεσάνυχτα, ὅταν ἔξαφνα μοῦ φάνηκε πὼς ἄκουσα θόρυβο. Ἐβάλα τ' αὐτί μου στὴ γῆ· εἶχα δίκιο. Σὲ λίγο ὁ θόρυβος ἔγινε μεγαλύτερος, τὸν ἄκουα τώρα καθαρά. Κατάλαβα πὼς ὁ ἐχθρὸς μᾶς ἔκανε ἐπίθεση.

» Πετάχτηκα ὀρθίος καὶ φώνηξα: «στὰ ὅπλα».

» Στὴ στιγμὴ πετάχτηκαν ὅλοι ἀπὸ τὸν ὕπνο τους καὶ ἄρπαξαν τὰ ὅπλα.

» Ὁ ἐχθρὸς πλησίαζε· σὲ λίγο ἄρχισαν οἱ πυροβολισμοί. Ἀκούαμε τὶς σφαῖρες, καὶ περνοῦσαν πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας.

» Μιὰ στιγμὴ αἰσθάνθηκα ἓνα χτύπημα στὸ δεξιὸ μου χέρι. Τ' ὅπλο ἔφυγε ἀπὸ τὰ χέρια μου. Εἶχα λαβωθῇ. Σὲ λίγο ἄρχισαν οἱ πόνοι.

» Σιγὰ σιγὰ σύρθηκα πίσω, κι ἔμεινα ὥσπου τελείωσε ἡ μάχη καθισμένος πίσω ἀπὸ ἓνα βράχο. Ὁ ἐχθρὸς εἶχε νικηθῇ. Σὰ μάζεψαν τοὺς ἄλλους λαβωμένους πῆραν καὶ μένα· μᾶς πῆγαν στὸ πρῶτο χει-

ρουργεῖο. Μοῦ ἔδесαν τὸ χέρι καὶ μ' ἔστειλαν στὸ νοσοκομεῖο. Ἐκεῖ ὁ γιατρὸς μου εἶπε πὼς τὸ χέρι μου θὰ μείνῃ παράλυτο. Ἐκεῖ πῆρα καὶ τὴν εἶδηση πὼς πέθανε τὸ παιδάκι μου. Ἀχ, ἄς μοῦ ζοῦσε, κι ἄς ἦταν καὶ τὸ ἄλλο μου χέρι παράλυτο! Δὲ λυπήθηκα τὸ χέρι μου, γιατί τὸ ἔδωσα γιὰ τὴν πατρίδα, μὰ ὁ χαμὸς τοῦ παιδιοῦ μου μᾶς τσάκισε, καὶ μένα καὶ τὴ μητέρα του.

» Ὅποια ἔχασε μικρὸ παιδὶ ἔχασε τὴν καρδιά της» λέει καὶ τὸ τραγούδι.

36. Ὁ ἀετός

Ὁ Γιῶργος εἶδε ἓνα πρῶτὸ ἀπὸ τὸ παράθυρο δυὸ μεγάλα πουλιά στὸν ἀέρα. Δυὸ παράξενα πουλιά, ἓνα πράσινο μὲ κίτρινη οὐρά κι ἓνα κατακόκκινο μὲ ἄσπρη.

Στὴν ἀρχὴ ἤθελε νὰ φωνάξῃ, νὰ ρωτήσῃ τὴ μητέρα του γι' αὐτὰ τὰ παράξενα πουλιά.

Μὰ ἀμέσως κατὰλαβε. Ἦταν δυὸ ἀετοὶ ἀπὸ χαρτί.

Ὁ Γιῶργος ἤξερε κι αὐτὸς νὰ κολλᾷ τέτοιους ἀετούς· κι ἀμέσως συλλογίστηκε νὰ φωνάξῃ τὴ Φωτούλα, νὰ κολλήσουν ἓναν ἀετὸ μαζί, ποὺ θὰ ἦταν ὁ καλύτερος ἀπ' ὅλους καὶ θὰ πετοῦσε ψηλὰ ψηλὰ καὶ θὰ τοὺς νικοῦσε ὅλους τοὺς ἀετούς τῶν ἄλλων παιδιῶν.

Μὰ νὰ ποὺ ἡ Φωτούλα ἔρχεται μὲ τὴν ἑνῖδια ἐπιθυμία, καὶ κρατεῖ μάλιστα στὰ χέρια της μιὰ καλούμ-

πα ὠραῖο χρωματιστὸ σπάγγο. Ἦταν σπάγγος τοῦ
φαρμακείου καὶ τῆς τὸν εἶχε φέρει ὁ πατέρας της.

«Ἐγὼ λέω νὰ κάμωμε ἄστρο» εἶπε ὁ Γιῶργος·
«κόκκινο καὶ κίτρινο, καὶ νὰ τοῦ βάλωμε σκουλα-
ρίκια καὶ οὐρά, ποὺ θὰ κάνη φρρ... στὸν ἀέρα».

—«Ὁχι» εἶπε ἡ Φωτούλα. «Νὰ κάμωμε χι ἢ
στεφανωτό».

—«Στεφανωτό; Καὶ ποιὸς θὰ πελεκήσῃ τὸ στεφά-
νι, παρακαλῶ;... Θέλει μισὴ μέρα δουλειά».

—«Μὰ τὸ στεφάνι, καημένε, δὲ θὰ εἶναι ἀπὸ βα-
ρέλι. Θὰ εἶναι ἀπὸ τὸ μεγάλο καλάθι τῆς μπουγάδας,
ποὺ ἔχει καλάμι φαρδὺ καὶ μπόλικο. Θὰ πάω νὰ
τραβήξω ἓνα γιὰ τὸ στεφάνι τοῦ ἀετοῦ. Θέλεις;»

—«Δὲ θὰ σὲ μαλάσῃ ἡ μητέρα σου;»

—«Θὰ τῆς τὸ πῶ».

Ἡ μητέρα ὅμως τῆς Φωτούλας τοὺς ἔκαμε μιὰ
μεγάλῃ χαρά. Τοὺς χάρισε ὅλο τὸ παλιὸ κοφίνι τῆς
μπουγάδας, ποὺ τὸ εἶχε στὴν ἀποθήκη. Θὰ μπορού-
σαν νὰ κάμουν δέκα στεφανωτά.

Ὁ Γιῶργος μὲ τὸ σουγιά του ἄρχισε νὰ πελεκᾷ
σοβαρά, πολὺ σοβαρά, σὰ μάστορας, τὸ στεφάνι τοῦ
ἀετοῦ. Τὸ ἔκαμε λεπτὸ στὶς ἄκρες, κι ὥσο πῆγαινε
πρὸς τὴ μέση τὸ ἀφηνε χοντρότερο. Ἐπειτα τὸ ἔβα-
λε ἀπάνω στὴν κόψη τοῦ σουγιά του, καὶ τὸ ζύγια-
σε γιὰ νὰ βρῇ τὴ μέση. Ὅταν τὴ βρῆκε, τὸ χάραξε
στὴ μέση καὶ τοῦ σκόλισε μιὰ γούβα, ἓνα λακάκι,
γιὰ νὰ ἔρθῃ νὰ ἐφαρμόσῃ ἐκεῖ ἡ μάνα τοῦ ἀετοῦ.

Γιὰ μάνα πελέκησε μιὰ ψιλή σανίδα, πού τὰ νε-
ρά της πήγαιναν κατὰ κάτω καὶ ἦταν εὐκολὴ ὅσο
πελέκημα.

«Κοίτα, Φωτούλα, τῆς εἶπε περήφανα, ὁ αἰτὸς
θὰ γίνη μεγάλος ἕσθ μὲ σένα».

— «Ποπὸ» ἔκαμε ἡ Φωτούλα μὲ θαυμασμό.

Τώρα πιά τελείωσε τὸ πελέκημα. Ὁ Γιῶργος
δένει τῇ μέσῃ τοῦ στεφανιοῦ στὴν ἄκρῃ τῆς μάνας.
Ὑστερα παίρνει ἓνα κομμάτι σπάγγο ἀπὸ τὴν κα-
λούμπα τῆς Φωτούλας, δένει τὶς δυὸ ἄκρες τοῦ στε-
φανιοῦ ἀναμεσά τους, σφίγγει τὸ σπάγγο σιγὰ σιγὰ
καὶ κουλουριάζει τὸ στεφάνι.

Ἡ Φωτούλα τὸν βοηθεῖ κρατώντας τὶς ἄκρες τοῦ
στεφανιοῦ, γιὰ νὰ κουλουριαστῇ κανονικά. Ἐπειτα
μ' ἓνα σπάγγο ὁ Γιῶργος φτιάνει τὰ μάγουλα τοῦ ἀε-
τοῦ. Δένει τὶς ἄκρες τοῦ στεφανιοῦ μὲ τὴν κάτω ἄ-
κρῃ τῆς μάνας.

«Προσεξε, λέει ἡ Φωτούλα, νὰ τοῦ ἀφήσης πολλὰ
μάγουλα γιὰ νὰ μὴν κοσκινίζῃ».

— «Αὐτὸ τὸ ξέρω, κυρία μου» ἀποκρίθηκε ἐκεῖ-
νος. «Δὲν περίμενα νὰ μοῦ τὸ πῇς».

Τώρα δὲ μένει παρὰ νὰ τοῦ κολλήσουν τὸ λεπτὸ
χρωματιστὸ χαρτί. Ἐχουν κατακίτρινες μεγάλες κόλ-
λες, χρυσαφιές, καὶ τὶς κολλοῦν μὲ ἄριά ζύμη γιὰ
νὰ μὴν εἶναι βαρὺς.

Ὁ Γιῶργος τώρα τοῦ φτιάνει τὰ ζύγια προσε-
χτικά. Ἐπειτα τοῦ βάζουν δυὸ μεγάλα σκουλαρί-
κια καὶ οὐρὰ χαρτίνῃ μακριά.

«Κοίταξε νά τοῦ βάλῃς πολλή οὐρά, γιά νά μὴν παίρνῃ τοῦρπες στὸν ἀέρα. Μὰ πάλι ὄχι τόσο πολλή, πού νά μὴν μπορῇ νά σηκωθῇ».

Ὁ Γιωργος νομίζει πῶς ὅλα τελείωσαν κιὰ κι ἔχει χαρὰ πού θὰ τὸν ἀμολήσουν.

Μὰ ἡ Φωτούλα κόβει μὲ τὸ ψαλιδάκι καὶ κολλᾷ στὸν ἀετὸ δυὸ μεγάλα μάτια κι ἓνα ἀστεῖο στόμα, μὲ τῇ γλῶσσᾳ ἔξω.

Ὁ Γιωργος γελᾷ:

«Μπράβο, τῆς λέει, αὐτὸς τώρα θὰ τοὺς περιγελᾷ ὅλους ἀπὸ ψηλά».

Ἐξω, στ' ἀνοιχτά, ὁ Γιωργος καὶ ἡ Φωτούλα ἀμολήσαν τὸν ἀετό.

Τὸν κρατοῦσε ἡ Φωτούλα καὶ ὁ Γιωργος στεκόταν μακρύτερα καὶ κρατοῦσε τὸ σπάγγο.

«Ἀμα σοῦ πῶ, δώστου, θὰ σηκώσης τὸ χέρι σου ψηλὰ καὶ θὰ τὸν ἀφήσης στὸν ἀέρα» τῆς εἶπε.

Ἔτσι κι ἔγινε. Ὁ Γιωργος τράβηξε τὸ σπάγγο δυὸ τρεῖς φορὲς κι ὁ ἀετὸς ὑψώθηκε. Ὑστερα τοῦ ἄφηγε λίγο λίγο τὸ σπάγγο καὶ κάθε τόσο σταματοῦσε γιά νά ψηλώνῃ ὁ ἀετός.

Νά, ἀνεβαίνει! ἀνεβαίνει σὰν ἀληθινὸ πουλί. Πέρασε ὅλους τοὺς ἄλλους ἀετούς, λὲς κι ἤθελε νά φτάσῃ τὸ σύννεφο.

Ἀχ, νά μπορούσαν ν' ἀνεβοῦν καὶ τὰ παιδιὰ μαζὶ του! Νά δοῦν τὴν πόλη, τὰ χωράφια, τὸ ποτάμι κι ἀκόμη ὅ,τι εἶναι πίσω ἀπὸ τὸ βουνό!

Μὰ ὁ σπάγγος τελείωσε· ὁ ἀετὸς δὲν ἀνεβαίνει πιά. Κεράκι στέκεται ἐκεῖ ψηλά. Βοῆκε τὸν ἀέρα του καὶ μοιάζει σὰν τὸ πουλί ποὺ ἀνοίγει τὰ φτερά του καὶ ἰσοζυγιάζεται.

« Πάρ' τον, Φωτούλα, νὰ δῆς πῶς τραβᾷ. "Αχ! νὰ εἶχαμε κι ἄλλο σπάγγο!»

Ἡ Φωτούλα πῆρε τὸ σπάγγο στὰ χέρια της. Μὰ τόσο τραβοῦσε, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ τὴ σηκώσει καὶ τὴν ἴδια.

«Νὰ τοῦ στείλωμε τηλεγράφημα» εἶπε ὁ Γιώργος. «Βάστα γερά, Φωτούλα, τὸ ξύλο τῆς καλούμπας».

Ὁ Γιώργος πῆρε ἓνα χαρτάκι, τὸ τρύπησε στὴ μέση καὶ τὸ πέρασε στὸ σπάγγο. "Οπως τὸ ἔσπρωχνε ὁ ἀέρας, τὸ χαρτὶ ἀνέβαινε, ὀλοένα καὶ πιὸ γρήγορα.

«Χαιρετίσματα, χαιρετίσματα!» φώναζαν τὰ δυὸ παιδιὰ. «Πές του νὰ μᾶς χαιρετήσῃ τὰ πουλιά καὶ τὰ σύννεφα. Καὶ σὰν ἀπαντήσῃ τὸν ξάδερφό του, τὸν ἀληθινὸ αἰτό, νὰ τοῦ πῇ νὰ μὴν τρώῃ τὰ μικρὰ πουλάκια».

Ὁ Γιώργος πῆρε τώρα τὸ σπάγγο στὰ χέρια του. Τὸν ἔστριβε δεξιά κι ἀριστερά, ὥσπου πλησίασε ἓναν ἄλλο ἀετὸ καὶ μὲ μιά, φράπ, τοῦ παίρνει τὴν οὐρά.

«Σᾶς τὴν πήραμε, σᾶς τὴν πήραμε» φώναζαν τὰ παιδιὰ.

Ἡ οὐρὰ ἔμεινε κρεμασμένη πάνω στὸ σπάγγο τοῦ Γιώργου. Ὁ ἀετός, χωρὶς οὐρά, ἦταν σὰν πληγωμένο πουλί.

Στριφογύριζε, στριφογύριζε, ὥσπου πιάστηκε στοὺς
σύρμα τοῦ τηλεγράφου. Ἐκεῖ εἶχαν πιαστῇ κι ἄλλοι
ἀετοί, σὰν πουλιὰ στὴν ξόβεργα, καὶ κρέμονταν ἀ-
σταῖα, μὲ τὸ κεφάλι κάτω, ἄλλοι καινούριοι καὶ ἄλ-
λοι ξεφτισμένοι ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ τὴ βροχή.

Ἐξαφνα ἔπεσε ὁ ἀέρας· τότε ἄρχισε νὰ κατεβαί-
νῃ κι ὁ ἀετὸς τῆς Φωτούλας καὶ τοῦ Γιώργου.

Ὁ Γιώργος μάζευε γρήγορα τὸ σπάγγο, γιὰ νὰ
τὸν φέρῃ πιὸ κοντά. Ἡ Φωτούλα τύλιγε τὴν καλού-
μπα μὰ δὲν πρόφτανε, γιατί ὁ ἀετὸς ἔπεφτε πολὺ
γρήγορα.

Νὰ τος, μπλέχτηκε ἡ οὐρά του στὰ κλαδιὰ ἐνὸς
δέντρου.

Ὁ Γιώργος τράβηξε ἀκόμη μιὰ φορὰ, μὰ ὁ ἀε-
τὸς δὲν ξεκολλοῦσε.

Ἐπρεπε νὰ τὸν ξεμπλέξουν. Τὰ παιδιὰ ἔτρεξαν
στοὺς δέντρο. Ὁ Γιώργος ἀνέβηκε ὡς τὰ κλαδιὰ καὶ
ξέμπλεξε τὸν ἀετό. Ἡ μισὴ οὐρά του μόνο ἔμεινε
στοὺς δέντρο. Τοῦ εἶχε πέσει καὶ τὸ ἀριστερὸ σκου-
λαρίκι.

Μὰ ἐκεῖ ποὺ κατέβαινε ὁ Γιώργος, στραβοπά-
τησε σ' ἓνα κλαδί, γλίστρησε κι ἔπεσε χάμω.

«Ἀχ!» φώναξε ἡ Φωτούλα κι ἔσκυψε νὰ τὸν
βοηθήσῃ νὰ σηκωθῇ. Στὴν ἀρχὴ ὁ Γιώργος νόμι-
σε πὼς δὲν εἶχε τίποτε, μὰ ἅμα πῆγε νὰ σηκωθῇ,
κατάλαβε πὼς δὲν μποροῦσε νὰ πατήσῃ τὸ πόδι του
καλὰ· ἀμέσως ἄρχισαν καὶ οἱ πόνοι. Τὸ πόδι του
πρήστηκε· οἱ πόνοι ὅσο πῆγαιναν καὶ δυνάμωναν.

«Ἐλα, Γιώργο, στηρίξου ἀπάνω μου· πιάσε με

ἀπὸ τὸν ὄμο. Πρέπει νὰ πᾶμε σπίτι» εἶπε ἡ Φω-
τούλα.

Γύρω τους εἶχε ἀρχίσει νὰ σουρουπώνη. "Ὅλα
τὰ παιδιὰ εἶχαν φύγει.

Τὰ παιδιὰ ξεκίνησαν γιὰ τὸ σπίτι. Περπατοῦσαν
ἀργὰ ἀργὰ. Ὁ Γεώργιος στηριζόταν στὸν ὄμο τῆς
Φωτούλας. Μαζί τους ἔσερναν καὶ τὸν αἰτό.

37. Ὁ Γιώργος στὸ κρεβάτι.

Τὴν ἴδια νύχτα ὁ γιατρός, ὁ πατέρας τῆς Φωτούλας, πῆγε νὰ ἰδῇ τὸ Γιώργο. Τὸν εἶχαν καλέσει οἱ δικοί του. Ἀμα τὸν ἐξέτασε, βρῆκε πὼς τὸ πόδι του ἦταν βγαλμένο. Μὲ πολὺ κόπο τὸ πῆγε στὴ θέση του· ἔπειτα τὸ ἔδεσε σφιχτὰ καὶ εἶπε πὼς ὁ Γιώργος ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἀκίνητος στὸ κρεβάτι δυὸ ἐβδομάδες.

Τοῦ Γιώργου δὲν τοῦ ἄρεσε καθόλου νὰ μένῃ ἐν τῷ καρφωμένῳ στὸ κρεβάτι. Ἡ μέρα τοῦ φαινόταν χρόνος. Καμιὰ φορὰ, ἅμα δὲ τὸν πονοῦσε τὸ πόδι, ξεχνοῦσε κι ἔκανε νὰ σηκωθῇ, μὰ ἀμέσως αἰσθανόταν πόνο καὶ ξανάπεφτε πάλι.

Ὁ νοῦς του ἦταν στ' ἄλλα παιδιά.

Νά, τώρα πᾶνε σχολεῖο, συλλογίζοταν τὸ πρῶι. Τώρα ἔχομε αὐτὸ τὸ μάθημα, τώρα ἔχομε ἐκεῖνο.

Πόσο ἤθελε κι αὐτὸς νὰ εἶναι μαζί τους στὸ μάθημα, νὰ παίζη μαζί τους στὸ διάλειμμα! Ὅλη τὴν ἡμέρα ἦταν μὲ τὸ νοῦ του στὸ σχολεῖο.

Οἱ μέρες τώρα εἶχαν ἀρχίσει νὰ γίνωνται καλύτερες. Ὁ ἥλιος φαινόταν συχνότερα χωρὶς νὰ λογαριάζῃ πὼς ὁ Γιώργος ἦταν ἄρρωστος.

38. Ἡ μικρὴ δασκάλα.

Ταχτικά κάθε βράδυ, ἅμα σκολάση, πηγαίνει ἡ Φωτούλα στὸ σπίτι τοῦ Γιώργου. Εἶναι ἡ φιλικὴ νάδα του καὶ ἡ δασκάλισσά του.

Τοῦ φέρνει τὴ χαρά, τὴ ζωὴ τῆς τάξης, τὸν ἀέρα τοῦ ὑπαιθρου. Τοῦ φέρνει τὰ χαιρετίσματα τῶν συμμαθητῶν του.

Τοῦ λέει τί γίνεται κάθε μέρα στὴν τάξη, τί κάνουν καὶ τί λένε τὰ παιδιά, τί παιγνίδια παίζουν.

Γιὰ ὅλα τοῦ μιλεῖ ἡ Φωτούλα, καὶ ὁ Γιώργος νομίζει πὼς εἶναι ὁ ἴδιος στὸ σχολεῖο καὶ ἀκούει ὅλα αὐτά.

Γι' αὐτὸ καρτερεῖ ἀνυπόμονα κάθε μέρα νὰ ἔρθουν οἱ ὥρες αὐτές, πού θὰ ἔρθῃ ἡ Φωτούλα καὶ θὰ τοῦ φερῇ πάλι τὰ νέα. Καὶ ἀφοῦ κουβεντιάσουν, ἀρχίζει τὸ μάθημα.

Ἡ Φωτούλα καθισμένη κοντὰ στὸ Γιώργο, σοβαρῇ, σὰ μεγάλη κυπέλα, ἀργὰ ἀργὰ καὶ μὲ τάξη, ἀρχίζει νὰ ἐξετάζῃ πρῶτα τί διάβασε ὁ Γιώργος τὴν ἡμέρα. Ὑστερα τοῦ ἐξηγεῖ τὸ παρακάτω μάθημα, ὅπως τὸ ἐξήγησε καὶ ἡ δασκάλισσα στὸ σχολεῖο.

Ἡ δουλειὰ γίνεται ταχτικῇ, γιατί ἡ Φωτούλα εἶναι ἀπὸ κεῖνα τὰ παιδιά, πού σὰν ἀρχίζουν κάτι θέλουν νὰ τὸ τελειώσουν, καὶ θέλουν νὰ τὸ κάμουν καὶ καλῶ.

Ἄμα τελειώσῃ τὸ μάθημα, τὰ παιδιά παίζουν λίγο.

Ἐπειτα ἡ Φωτούλα, γελαστή κι εὐχαριστημένη καλονυχτίζει τὸ Γιῶργο.

« Εὐχαριστῶ, Φωτούλα, εὐχαριστῶ » τῆς λέει ἐκεῖνος· καὶ ἡ Μάρικα τὴν πηγαίνει στὸ σπίτι τῆς.

39. Τὰ παιδιὰ πηγαίνουν νὰ δοῦν τὸ Γιῶργο.

Ἐνα ἀπόγεμα πῆγαν μερικά παιδιὰ νὰ δοῦν τὸ Γιῶργο. Ὁ Νίκος, ἡ Ἀννίτσα, ὁ Δημητράκης, ὁ Σπύρος καὶ ἄλλοι.

Ἐκεῖ βρῆκαν καὶ τὴ Φωτούλα. Ὁ Γιῶργος ἅμα τὰ εἶδε, χάρηκε.

Τὰ παιδιὰ ἕνα ἕνα τὸν ἐχαιρέτησαν καὶ τὸν ἐρώτησαν πῶς εἶναι. Τελευταῖος ἔμεινε νὰ τὸν χαιρετήσει ὁ Σπύρος.

Πλησίασε, στάθηκε μπροστά του καὶ φράπ, βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του ἕναν караγκιόζη καὶ ἀρχίζει νὰ τὸν χορεύῃ μπροστά στὸ Γιῶργο. Ὅλοι γέλασαν· γέλασε κι ὁ Γιῶργος.

« Εἶσαι πολὺ ἄρρωστος, Γιῶργο; » τὸν ἐρώτησε ἡ Ἀννίτσα.

— « Τὸ πόδι μὲ πονεῖ, μὰ ὅχι καὶ πολὺ »· ἀπάντησε ὁ Γιῶργος.

— « Ἐχεις καὶ ἀπὸ τὴ δασκάλισσα χαιρετίσματα » εἶπε ὁ Νίκος.

— « Α, ναί, αὐτὸ ἤθελα νὰ τὸ πῶ κι ἐγώ, μὰ τὸ ξέχασα » εἶπε ὁ Σπύρος καὶ γέλασαν πάλι ὅλοι.

Ὡσπου βράδδιασε ἔμειναν τὰ παιδιὰ στὸ σπίτι

τοῦ Γιώργου. Εἶπαν διάφορες ἱστορίες καὶ ἔκαμαν πολλὰ ἀστεῖα. Ἐπειτα εἶπαν καὶ αἰνίγματα.

Πρώτη ἡ Φωτούλα εἶπε τὸ αἰνίγμα: «Βασιλιάς δὲν εἶναι, κορόνα φορεῖ, ρολόι δὲν ἔχει, τὶς ὥρες μετρεῖ. Τί εἶναι;»

—«Λ, εἶπε ὁ Σπύρος, νὰ σᾶς πῶ κι ἐγὼ ἓνα ποῦ δὲ θὰ τὸ βρῇ κανένας: «Γερανοὶ πετοῦσαν, τί πολλοὶ ποῦ ἦταν! Ἐνας εἶχε μπρός του δύο, ἄλλος εἶχε πίσω δύο. Κι ἓνας πάλι γερανός, ἓνα πίσω καὶ ἓνα μπρός. Πόσοι ἦταν ἀκριβῶς;»

—«Τώρα θὰ σᾶς πῶ κι ἐγὼ ἓνα» εἶπε ὁ Γιώργος. «Ἐχω ἓνα βαρελάκι κι ἔχει δυὸ λογιῶν κρασάκι. Τί εἶναι;»

—«Γιὰ νὰ δοῦμε, θὰ βρῆτε καὶ τὸ δικό μου;» εἶπε ὁ Νίκος. «Χιλιοτρύπητο κανάτι καὶ σταλιά νερὸ δὲ χύνει. Τί εἶναι;»

Τελευταῖος εἶπε ὁ Δημητράκης: «Μ' ἓνα μου μάτι, μονόματo, ὅλο τὸν κόσμo βλέπω. Τί εἶναι;.... Νὰ σᾶς εὐκολύνω;.... Νά, ἀπὸ ψηλά».

Ἄμα σηκώθηκαν νὰ φύγουν τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Γιώργου ἦταν βράδυ.

«Νὰ ἔρθετε καὶ αὔριο, τοὺς εἶπε ὁ Γιώργος, νὰ ποῦμε κι ἄλλα αἰνίγματα».

40. Ὁ Γιώργος ξαναπηγαίνει στὸ σχολεῖο.

Ὁ Γιώργος εἶναι πάλι καλά. Τὸ πόδι του πονεῖ ἀκόμη λίγο, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ πάη στὸ σχολεῖο, εἶπε ὁ γιατρός.

Τί χαρά πού είχε εκείνο τὸ πρωί. Ἐτοίμαζε τὴ σάκα του καὶ ὁλόκληρο τὸ πρόσωπό του γελοῦσε.

Ἄμα βγῆκε στὸ δρόμο, δὲν περπατοῦσε, πηδοῦσε. Δεκαπέντε μέρες ἦταν ἀκίνητος στὸ κρεβάτι, μέσα στοὺς τέσσερεις τοίχους τῆς κάμαρας.

Μόλις βγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι του, στάθηκε ὅλα τοῦ φαίνοῦνταν ἀλλιόωτικα. Παντοῦ ἔβλεπε πυκνὴ πρασινάδα. Τὰ χορταράκια εἶχαν μεγαλώσει καὶ τὰ δέντρα εἶχαν ἀρχίσει νὰ βγάζουν μπουμπούκια.

Ἄμα ἔφτασε στὸ σχολεῖο, ὅλα τὰ παιδάκια τὸν ὑποδέχτηκαν μὲ φωνές:

«Ὁ Γιῶργος, ὁ Γιῶργος ἦρθε!» φώναζαν καὶ τὸν περιτριγύρισαν.

Ἄμα τὸν εἶδε ἡ δασκάλισσα, χάρηκε κι ἐν ἑνὶν, πού ἔγινε πάλι καλά.

«Μὰ νὰ δοῦμε τώρα, Γιῶργο, πῶς θὰ καταφέρωμε νὰ μάθης τὰ μαθήματα πού δὲν ἄκουσες» τοῦ εἶπε.

— «Τὰ ξέρω ὅλα, κυρία Σοφία» ἀπάντησε ὁ Γιῶργος. «Κάθε βράδυ ἐρχόταν ἡ Φωτούλα καὶ μελετούσαμε μαζί».

— «Ἄ, ἔτσι; Πολὺ καλά».

Ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες, τόσο δυνάμωνε τὸ πόδι τοῦ Γιῶργου. Ἔτσι ἄρχισε πάλι νὰ παίζῃ καὶ νὰ τρέχῃ μὲ τ' ἄλλα τὰ ταιδιά. Πόσες φορές ξαναμόλησε τὸν ἀετό του!

41. Η ἀνοιξη.

Ὁ ἥλιος ζεσταίνει τώρα πὺ πολὺ τὴ γῆ.

Ὁ ἀέρας γίνεται μέρα μὲ τὴ μέρα πὺ χλιαρὸς·
λογιῶν λογιῶν χορτάρια σκεπάζουν τοὺς κάμπους.

Τὸ σιτάρι στὰ χωράφια ψήλωσε τόσο, ποὺ κυμα-
τίζει ἔταν τὸ φυσᾶ τὸ βραδινὸ ἀεράκι.

Ὅσο αὐξάνει ἡ ζέστη, τόσο βιάζονται καὶ τὰ
δέντρα καὶ οἱ θάμνοι ν' ἀνθίσουν καὶ νὰ φύσουν τὴν
εὐωδιά τους. Πρώτῃ ἡ ἀμυγδαλιὰ φορεῖ τ' ἄσπρα της·
σωστὴ νυφούλα. Ὑστερα ἀνθίζουν στοὺς κάμπους
οἱ μαργαρίτες καὶ οἱ παπαροῦνες. Τ' ἄσπρα καὶ κέ-
κινα λουλούδια τοὺς ὁμορφαίνουν τὴν ὥραία πράσινη
φορεσιά τοῦ κάμπου. Ζηλεύουν τὰ θυμάρια, οἱ λυ-
γαριές καὶ οἱ κουμαριές, ὅλα τὰ κλαριά τοῦ βουνοῦ
καὶ ὅλα τὰ δέντρα, καὶ ἀνοίγουν κι αὐτὰ τ' ἀνθή
τους καὶ μοσκοβολοῦν.

Καὶ τὰ χελιδόνια ἀπὸ τίς μακρινές χώρες ἀποθυ-
μοῦν τὰ παλιά τους λιμέρια· κοπάδια κοπάδια ξεκι-
νοῦν. Περνοῦν βουνα, περνοῦν θάλασσες, καὶ κάθε
κοπάδι πολεμᾷ νὰ περάσῃ τὸ ἄλλο καὶ νὰ φτάσῃ
πρῶτο. Γυρίζουν στὴν παλιά τους στέγη, στὴν πα-
λιά τους φωλιά.

Μὰ ὁ ἥλιος, οἱ ὁμορφιές καὶ οἱ εὐωδιές ξετρε-
λαίνουν καὶ τ' ἄλλα τὰ πουλιά· τ' ἀηδόνια, τὰ κοτσύ-
φια, τοὺς σπίνους, τίς τσίχλες. Ὅλα ἀρχίζουν νὰ τρα-
γουδοῦν καὶ νὰ διαλαλοῦν ἀνάμεσχ ἀπὸ τὰ κλα-
διά τῶν ἀνθισμένων δέντρων τὸν ἐρχομὸ τῆς ἀνοιξης.

42. Τὸ χελιδόνι.

«Χελιδόνι μου γοργό,
ποῦρθε ἀπ' τὴν ἔρημο,
τί καλὰ μᾶς ἔφερες;»
— «Τὴν ὑγείᾳ καὶ τῇ χαρᾷ
καὶ τὰ κόκκινά τ' αὐτόν».

43. Οἱ μέλισσες.

Πέρα στὴν ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ, δυὸ μέλισσες
βγάζουν τὰ κεφάλια τους ἀπὸ τὶς τρυπίτσες τῆς κυ-
ψέλης, σὰ μεθυσμένες ἀπὸ τὶς μυρουδιές.

«Τί ὠραῖα πού εἶναι ἔξω, ἀδερφή» λέει ἡ μιὰ
στὴν ἄλλη. «Δὲ βαρέθηκες, ἀλήθεια, κλεισμένη ὅλον
τὸ χειμῶνα, καὶ αὐτὸ τὸ παλιὸ μέλι, πού τρῶμε
ὅλη τὴν ἡμέρα, κι αὐτὴ τῇ στενωσιᾷ, πού δὲ μπο-
ροῦμε καλὰ καλὰ νὰ κινηθοῦμε; Καὶ νὰ εἴμαστε ὑπο-
χρεωμένες νὰ καθαρίζουμε ὅλη τὴν ὥρα τὸν ἀέρα
μὲ τὰ φτερά μας; Ἔξω εἶναι μέρα, χαρὰ Θεοῦ. Ὁ
κόσμος ὅλος εἶναι ἀνθισμένος, καὶ μεῖς δὲν καταλα-
βαίνομε τίποτε ἀπὸ τὴν ὁμορφιά του. Ἀφήνω πού
καὶ τὰ κελάρια μας ἄδειχσαν. Πρέπει νὰ βγοῦμε, νὰ
πάρουμε καινούριο χυμὸ νὰ τὰ ξαναγεμίσουμε».

— «Τὸ κελάρι σου ἄδειχσε, καημένη, γιατί ἐσύ
τρῶς πολὺ. Τὸ δικό μου ἔχει ἀλόγη».

— «Σσσσ, νὰ ἡ βασίλισσα».

Οἱ δυὸ νοικοκυρὲς προσκυνοῦν μὲ σεβασμὸ τῇ βασιλίссα, ποὺ περνᾷ μ' ἓνα ὀλόχρυσο φόρεμα, ψηλὴ καὶ ὠραία. Πίσω τῆς ἀκολουθοῦν ἓνα πλῆθος ἐργατικὲς μέλισσες.

Ἡ βασιλίссα κάθεται στὸ θρόνο τῆς καὶ λέει δυνατὰ στὸ λαὸ τῆς:

« Ἀπὸ μακριὰ ἔρτασε στὴ μύτη μου ἡ μυρουδιά τῆς ἀνοιξῆς. Ἀκούω γύρω κελαηδισμοὺς καὶ βλέπω τὰ χορτάρια στολισμένα μ' ἓνα σωρὸ λουλούδια. Ἡ σοδιά φέτος θὰ εἶναι πολὺ πλούσια.

» Εἶναι καιρὸς νὰ βγῆτε· νὰ πάρετε ὅμως μαζί σας καὶ τὰ μικρά. Πρέπει νὰ μάθετε στὰ πρωτόβγαλτα καὶ ἀουνήθιστα παιδιὰ μου νὰ δουλεύουν καὶ ἐκεῖνα. Αὐτὰ θὰ παρουν τὴ θέση σας σὲ λίγους μῆνες. Ἡ ζωὴ τῆς μέλισσας εἶναι ὅλο δουλειά. Πρέπει νὰ τοὺς δείξετε πῶς νὰ δοκιμάζουν κάθε χυμὸ μὲ τίς κεραῖες τους, καὶ ἅμα βροῦν τὸν καλύτερο, νὰ χῶνουν τὴν προβοσκίδα τους βαθιὰ στὸ λουλούδι καὶ νὰ τὸν ρουφοῦν.

» Πρέπει νὰ μάθουν νὰ κουβκλοῦν στὰ πίσω τοὺς πόδια τῇ λεπτῇ, κίτρινη σκόνῃ τῶν λουλουδιῶν. Γι' αὐτὸ εἶναι τὰ πόδια τοὺς βαθουλά σὰν κουταλάκια.

» Πρέπει ἀκόμη νὰ τοὺς δείξετε πῶς νὰ μεταχειριστοῦν τὸ κεντρί τους, ἅμα βρεθοῦν μπροστὰ σὲ ἐχθρό ».

Ἐπειτα γύρισε καὶ εἶπε στὰ μικρά: « Ἐσεῖς, μικρά, ἀνοίξετε καλὰ τὰ πέντε σας μάτια καὶ προσοχὴ μὴ φεύγετε μακριὰ ἀπὸ τοὺς μεγάλους, γιατί τώρα πλῆθυναν τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ἔντομα, καὶ σὲ κάθε

βῆμα μποροῦν νὰ σᾶς καταπιοῦν. Νὰ προσέχετε προ-
πάντων τὸ μελισσοφάγο. Ἀκούω ἐδῶ κοντὰ τῇ λαλιά
του καὶ δὲ μ' ἄρῃσει καθόλου· μᾶς φυλάει καρτέρι.
Αὐτὸ τὸ πουλί ἔχει ὀρκιστῇ νὰ καταστρέψῃ τὴ γε-
νιά μας.

» Ὁ καλύτερος τρόπος νὰ γλιτώσετε ἀπ' αὐτὸν
εἶναι νὰ μὴν πετᾶτε ποτὲ ἴσια. Ἄν τύχῃ καὶ σᾶς
κυνγήσῃ, νὰ λοξοδρομῆτε ὀλοένχ. Εἶναι βχυρὺς καὶ
δὲν μπορεῖ νὰ σᾶς ἀκολουθῇ σ' ὅλες τὶς λοξοδρομίες.
Καταλάβετε; πηγαίνετε τῶρχ μὲ τὴν εὐχή μου»
καὶ ἡ βασίλισσα πρόσταξε τοὺς θυρωροὺς ν' ἀνοί-
ξουν διάπλατες τὶς πόρτες τῆς κυψέλης.

Ζούμμ, βγάνουν ὅλες οἱ μέλισσες μαζί μὲ ὀρμη
καὶ πετοῦν ἀπὸ λουλούδι σὲ λουλούδι.

Τὰ μικρὰ μελισσόπουλα προτιμοῦν τὰ γαλάζια
λουλουδάκια. Ἔτσι μικρούτσικα ὅπως εἶναι, χώνονται
ὀλόκληρα μέσα στὰ λουλούδια, λὲς καὶ θέλουν νὰ πᾶ-
ρουν ὅλο τὸ μέλι. Μὰ οἱ μεγάλες ἀδερφές τους δὲν
τ' ἀφήνουν νὰ φορτωθοῦν πολὺ, γιὰτὶ δὲν μποροῦν
ἀκόμη νὰ καλοπετάξουν, καὶ εἶναι καὶ ὁ δρόμος μα-
κρινὸς ὡς τὴν κυψέλη.

Καὶ ὅταν τύχῃ κανένας σκάθρος νὰ πιάσῃ κανένα
μελισσόπουλο, τρέχουν ὅλες τους μὲ βγχιμένο τὸ πρι-
ονωτὸ κεντρί τους, γιὰ νὰ γλιτώσουν τ' ἀδερφάκι τους.
Τὸ μπήγουν στὸν ἐχθρὸ καὶ τὸν φρυμαλώνουν.

Ἄμα βραδισχ γυρίζουν ὅλες φορτωμένες στὴν
κυψέλη.

Ἡ βασίλισσα ποῦ τίς βλέπει, γελᾷ τότε ἀπὸ τὸ
Θρόνο της καὶ μὲ τὰ φτερά της χαϊδεύει τὰ μικρά.

45. Ἡ ἀνοιξη στὴν πόλη.

Μέσα στὴν πόλη γυαλίζουν οἱ φῶς τοῦ ἡλίου
οἱ δρόμοι, τὰ στενὰ καὶ ἡ πλατεῖα.

Τὰ παράθυρα καὶ οἱ πόρτες εἶναι ὀρθάνοιχτες.

Ὅλες οἱ γλάστρες εἶναι ἀνθισμένες. Γεράνια σὰν
κόκκινες φωτιές, ὑάκινθοι καὶ χρυσοὶ χρόκοι.

Στὰ περιβόλια ἀνθοῦν τὰ γιασεμιά καὶ τ' ἁγιο-
κλήματα. Στὴ δεντροστοιχία εἶναι ἀνθισμένες οἱ
ἀκακίες.

Κάθε μέρα χύνονται οἱ ἄνθρωποι στὴν πλατεῖα.

Οἱ γέροι νιώθουν τὰ πόδια τους ἐλαφρότερα, σὰ
νὰ λιγότεψαν τὰ χρόνια ἀπάνω στὴ ράχη τους.

Οἱ ἄρρωστοι βγαίνουν κι ἐκεῖνοι νὰ λιαστοῦν.

Τὰ μικρὰ παιδάκια πᾶνε περίπατο μὲς στ' ἀμα-
ξακια τους ἢ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας τους, καὶ
τὰ μεγαλύτερα παίζουν ἐλεύθερα στὴν πλατεῖα καὶ
στοὺς δρόμους.

46. Ὁ σκαντζόχοιρος.

Μιὰ μέρα ὁ Γεώργιος βρῆκε ἓνα μικρὸ σκαντζό-
χοιρο μέσα σ' ἓνα λιβάδι. Τὸν ἔβλεπε στὸν κοῦκο
του καὶ τὸν ἔφερε στὴ Φωτούλα. Τὰ δύο παιδιά ἄ-
δικα προσπάθησαν νὰ κάμουν τὸ σκαντζόχοιρο νὰ
βγάλῃ τὴ μουσουλίτσα του. Ὁ σκαντζόχοιρος ἔμενε
πάντα τυλιγμένος σὰν ἀγκαθωτὸ κουβάρι.

Ἡ Φωτούλα θυμήθηκε τότε τὴν παρακάτω ἱστορία γιὰ τὸ σκαντζόχοιρο, ποὺ τὴν εἶχε διαβάσει σὲ ἓνα ὥραϊο βιβλίο μὲ ἱστορίες γιὰ τὰ ζῶα:

Ἐνα βράδυ ὁ σκαντζόχοιρος συγυρίστηκε καὶ βγῆκε νὰ πάρῃ τὸν ἀέρα του. Ἦταν χαρούμενος, ζωηρὸς καὶ σιγασφύριζε ἓνα τραγούδι.

Τὰ πουλιά ἐκεῖνη τὴν ὥρα εἶχαν τελειώσει τὸ βραδινὸ τους τραγούδι καὶ πῆγαιναν στὰ κρεβάτια τους νὰ κοιμηθοῦν.

Ὅταν τὰ εἶδε ὁ κύρ σκαντζόχοιρος, τοὺς φώναζει «Τί ἀνόητα ποὺ εἰστε ἐσεῖς τὰ πουλιά! Πηγαίνετε νὰ κοιμηθῆτε ἴσια ἴσια τὴν ὥρα ποὺ σκοτεινιάζει καὶ εἶναι ὁ καιρὸς εὐχάριστος».

— «Δὲν εἴμαστε τόσο ἀνόητα, ὅσο εἶσαι σύ, ποὺ ἦσουν κρυμμένος ὅλη τὴν ἡμέρα μέσα στὸ φράχτη» τοῦ ἀπάντησε μιὰ ζωηρὴ τσίχλα. «Ἀπορῶ, φίλε μου, πῶς μπορείς νὰ ζῆς κρυμμένος ὅλη τὴν ἡμέρα, χωρὶς νὰ βλέπῃς τὸ λαμπρὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ὑποθέτω πῶς κοιμόσουν πάλι, τεμπέλη».

— «Καὶ βέβαια κοιμόμουν» ἀπάντησε ὁ σκαντζόχοιρος. «Ἐμένα ἡ δουλειά μου εἶναι τὴ νύχτα. Βγαίνω νὰ βρῶ τίποτε νὰ τσιμπήσω. Μὰ καὶ τὴν ἡμέρα, ἂν τύχη καὶ περάσῃ κάτι ἀπὸ κοντά μου, δὲν τὸ ἀφήνω».

— «Καὶ τί βρίσκεις τὴ νύχτα νὰ φᾶς, κύρ σκαντζόχοιρε;» τὸν ἐρώτησε περιέργα ἡ τσίχλα.

— «Τί βρίσκω;» ἀπάντησε ὁ σκαντζόχοιρος. «Ἄν ἀπαντήσω φίδι, τότε σοῦ λέω τί βρίσκω».

—«Φίδι! Καὶ δὲν τὰ φοβᾶσαι τὰ φίδια;» ρώτησε δειλὰ ἡ τσίχλα.

—«Τί ἀνάγκη τὰ ἔχω;» ἀποκρίθηκε ὁ σκαντζόχοιρος. «Ἄς εἶναι καλὰ τ' ἀγκάθια μου. Ἄκου νὰ δῆς, τί ἐφτιαξα προχτὲς σὲ μιὰ ὀχιά. Τὴν ξέρεις τὴν ὀχιά, αὐτὸ τὸ φίδι τὸ φαρμακερό; Περνοῦσε ἀπὸ κοντὰ μου· πῆγαινε νὰ φάῃ πουλιά. Τὴν ἄφησα καὶ προσπέρασε καὶ χράπ, τῆς ἀρπ ζω τὴν οὐρά· ἀμέσως ὕστερα κουλουριάστηκα, ἄφησα γύρω γύρω ὅλα μου τ' ἀγκάθια ὀρθὰ καὶ ἔκαμα τὸν ψόφιο. Οὔτε μιλιὰ οὔτε λαλιά. Γυρίζει αὐτὴ ἀγριεμένη, ρίχνεται στ' ἀγκάθια μου μὲ τὸ κεφάλι, καὶ ἀρχίζει νὰ τὸ χτυπᾷ ἀνόητα πάνω στ' ἀγκάθια μου, γιὰ νὰ μὲ καταβάλῃ καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν οὐρά της. Ἔδινε χτύπους, ἔδινε, κι ὅλο μάτωνε, ὥσπου ἔπεσε κάτω ψόφιο. Ἐγὼ τὴν ἔφαγα τότε μὲ πολλὴ ὄρεξι».

—«Χρμ» ἔκαμε ἡ τσίχλα, ποὺ θυμῆθηκε ἔξαφνα μὲ ἀνατριχίλα τὰ σκυλιὰ τοῦ κυνηγιοῦ. «Καλὰ τὰ φίδια· ἂν σ' ἀπαντήσῃ ὅμως κανένα λαγωνικὸ ἢ καμιὰ ἄλεπού;»

—«Ἄς δοκιμάσῃ. Τ' ἀγκάθια μου γιὰ ὅλους τάχω».

—«Ἐ, τὸν καυχῆσιάρη! Ξέρεις ὅμως τί κατάφερε μιὰ ἄλεπού προχτὲς σ' ἓναν τέτοιο κουλουριασμένο σκαντζόχοιρο;»

—«Ὅχι, δὲν ξέρω» εἶπε θυμωμένος ὁ σκαντζόχοιρος.

—«Ἐ, ἄκουσε λοιπὸν νὰ σοῦ τὸ πῶ καὶ τότε δὲ θὰ καυχίεσαι πιά:

»Σὰν εἶδε, ποὺ λές, φίλε μου, ἡ γριὰ ἄλεπού τὸ

σκαντζόχοιρο ἔτσι τυλιγμένο σάν κουβάρι, τὸν ἔσπρωξε μὲ τὰ πόδια της καὶ τὸν ἔρριξε μεσα σιὸ ρυάκι. Ὁ σκαντζόχοιρος ξαφνίστηκε καθὼς πῆγε νὰ ξετυλιχτῇ κι ἔβγαλε τὴ μύτη του γιὰ νὰ δῇ τί τρέχει, τὸν ἄρπαξε ἡ ἄλεπού καὶ τὸν ἐσκότωσε».

— «Θὰ ἤθελα νὰ μὴ μιλῆς γιὰ τόσο φριχτὲς ἱστορίες» εἶπε ὁ σκαντζόχοιρος τρομαγμένος κι ἀνατρίχιασε.

— «Καλύτερα θὰ ἦταν νὰ μὴν ἔκανες τὴν ἀρχή» τοῦ ἀπάντησε ἡ τσιίχλα. «Τράβα τώρα, εἶναι καιρὸς γιὰ ὕπνο» τοῦ εἶπε καὶ πῆγε νὰ κουρνιάσῃ. Μὰ ὁ κύρ σκαντζόχοιρος δὲν πῆγε στὸ κρεβάτι, παρὰ τράβηξε τὸ δρομὸ του.

Ἐκεῖ ποὺ πῆγαινε ἀπάντησε μιὰ νυχτερίδα, ποὺ ἀνοιγε τὰ περίεργα φτερά της, καὶ τὴν κυρὰ κουκουβάγια, ποὺ πετοῦσε ἀθόρυβα μὲ τὶς μαλακὲς φτεροῦγες της, καὶ κατάλαβε πὼς εἶχε καλὴ συντροφιά στὸ νυχτερινό του περίπατο. Ἔτσι ἡ μικρὴ καὶ πονηρὴ τσιίχλα ἔμεινε μὲ τὰ κακά της λόγια.

44. Τὰ παιδιά πηγαίνουν στὴν Πλαγιά.

Κοντεύει τὸ Πάσχα. Ὁ Γιώργος εἶναι καλεσμένος νὰ περάσῃ τὶς γιορτὲς κοντὰ στὸ θεῖο του στὸ χωριό, τὴν Πλαγιά.

Ὁ Γιώργος ζήτησε μ' ἐπιμονὴ νὰ καλέσουν καὶ τὴ Φωτούλα κι ἐκείνη πάλι παρακάλεσε πολὺ τὸν

πατέρα της νά τῆς δώσῃ τήν ἄδειαν νά πάῃ μέ τὸ Γιώργο στοὺ χωριό.

Τὰ παιδιά ξεκίνησαν γιὰ τὸ χωριό μέ τὸ ἀμάξι τοῦ κυρ Δημήτρη.

Τὰ συνοδεύει ἡ μητέρα τοῦ Γιώργου. Θέλει κι ἐκείνη νά ἰδῇ τὴ γριά μάνη της, ποὺ μένει στὴν Πλαγιά.

Μαζί τους ἔχουν καὶ δῶρα γιὰ τὰ ξαδερφάκια τοῦ Γιώργου κι ἓνα γλύκισμα, ποὺ τοὺς ἔδωσε ἡ μητέρα τῆς Φωτοῦλας.

Στὸ δρόμο στάθηκαν σ' ἓνα καφενεδάκι, γιὰ νά ξεκουρασιοῦν καὶ νά ποτίσουν τὸ ἄλογο. Ὑστερα ἐξακολούθησαν τὸ δρόμο τους.

Νά, φάνηκε τὸ χωριό, ὁλόκληρο μέσα στὰ δέντρα. Ξεχωρίζει ἡ ἐκκλησία μέ τὸ καμπαναριό της. Πλάι τους κυλᾷ ἓνα ἥσυχο ποταμάκι. Πάνω του γέρνουν νέες καὶ γέρικες ἱτιές καὶ φουντωτὰ πλῆτνια. Τὰ κλαδιά τους καθρεφτίζονται μέσα στοὺ νερό.

Δεξιά καὶ ἀριστερά, ὅσο βλέπει τὸ μάτι, ἀπλώνονται πράσινα ἀμπέλια καὶ χωραφια.

Ἀρχισε ὁ ἀνήφορος. Τοὺς χτυπᾷ ὁ ἀέρας τοῦ βουνοῦ. Μαζί μέ τὴ δροσιά φέρνει καὶ τὴ μυρουδιά τῶν κλαριῶν. Σὲ λίγη ὥρα φτάνουν στοὺ χωριό.

Τὰ ξαδέρφια τοῦ Γιώργου, ὁ Μανόλης κι ἡ Τάσω, εἶχαν ἔρθει ὡς τὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ νά τοὺς ἀπαντήσουν.

Τί χαρὲς ὅταν ἰδῶθηκαν τὰ παιδιά! Πῆραν καὶ τὸ Μανόλη καὶ τὴν Τάσω πάνω στοὺ ἀμάξι καὶ μπήκαν στοὺ χωριό. Ὅταν ἔφτασαν στοὺ σπίτι ὅλοι τοὺς καλωσῶρισαν, γελαστοὶ καὶ χαρούμενοι.

Μόνο ή γιαγιά έκλαψε ξαναβλέποντας τήν κόρη
καί τò έγγονι της.

45. Τò χωριό.

‘Ο θεϊος του Γιώργου, ό κύρ Χρίστος, είναι από
τούς καλύτερους του χωριού καί τò σπίτι του είναι
άπό τά όμορφότερα στην Πλαγιά. Κάτω είχε μία με-
γάλη κάμαρα, πού τήν είχαν καί για μαγειρειό. Στή
μιά γωνιά ήταν τò τζάκι· δίπλα στο τζάκι ήταν δυό
ράφια για τά πιάτα. Σ’ ένα καρφι κρεμόταν τò τρι-
πέζι του φαγητού.

Κοντά στο μαγειρειό ήταν ή άποθήκη· εκεί είχαν
τις σοδειές: τò σιταρι, τò καλαμπόκι, τά φασόλια,
τις φακές, τò βούτυρο, τò λήπος καί άλλα.

Με μιά ξύλινη σκάλα άνέβαιναν στο άπάνω πά-
τωμα· εκεί ήταν άλλες δυό κάμαρες. Στις κάμαρες
αυτές κοιμόνταν. Κοντά στον τοίχο ήταν ένα μικρό
τραπέζι καί άπάνω στο τραπέζι ένας καθρέφτης. Σά
μιά γωνιά ήταν ένα μπαούλο καί άπάνω του μιά
στοίβα με στρωσίδια. ‘Από τò ταβάνι ήταν κρεμα-
σμένες άρμαθιές κυδώνια καί ρόδια, πού μασκομύ-
ριζαν τήν κάμαρα.

Τά παιδιά κατέβηκαν στην αύλή, πού ήταν πλα-
τιά καί μεγάλη. ‘Από τή γειτονική αύλή χωρι-

όταν μ' ένα φράχτη από λυγαριές και άλλα κλαριά·
Στή μιάν άκρη ήταν ένας μεγάλος στάβλος.

«Είναι για τὰ γελάδια» είπε ή Τάσω. «Τώρα είναι άδειος, γιατί τὰ γελάδια λείκουν στή βοσκή».

Κονιά στο μεγάλο στάβλο ήταν κι ένας μικρότερος· αυτός ήταν ό στάβλος του άλόγου. Ό Μανόλης άνοιξε τήν πόρτα· μέσα ήταν τό άλογο δεμένο κι έτρωγε τριφύλλι. Ήταν νοκκινωπό και είχε και μιá άσπρη βούλα στο μέτωπο.

Πρώτη φορά ή Φωτούλα έβλεπε άλογο στο παχνί του. Τί μεγάλο πού τής φαινόταν!

Τό άλογο γύρισε τό κεφάλι του και κοίταξε τὰ παιδιά.

«Κοίταξε μάτια πού έχει!» είπε ή Φωτούλα.

Τάκ τάκ, χτύπησε εκείνο με τὰ πίσω του πόδια και σήκωσε τήν ουρά του πανω στή ράχη του, για να διώξει μιá άλογόμυγα πού τó τσιμπούσε.

«Επειτα τὰ παιδιά κατέβηκαν στο δρόμο. Άπ' τó διπλανό σπίτι άρχισε να τὰ γαβγίζει, ένας μαντρόσκυλος.

«Καλά πού είναι δεμένος με άλυσίδα» είπε ό Γιώργος.

Μερικές χήνες πού περπατούσαν στο δρόμο, τρόμαξαν. Άνοιξαν τὰ φτερά τους κι έτρεξαν φωνάζοντας: γκά γκά γκα.

Άπό τó φούρνο του παρακάτω σπιτιού έβγαине κα-

πνός· ἔψηναν ψωμί. Τοὺς χτύπησε ἡ μυρουδιά τοῦ ψηγμένου ψωμιοῦ.

«Ἐδῶ κάθε σπίτι ἔχει καὶ τὸ φούρνο του» εἶπε ἡ Τάσω.

Δεξιά μιὰ αὐλόπορτα ἦταν ἀνοιχτή. Μπροστά της κάθονταν χάμω μερικά μικρὰ χωριατόπουλα.

«Μὲ θυμᾶσαι, Θανάσης;» εἶπε ὁ Γιώργος σ' ἓνα ἀπ' αὐτά. «Δὲ σοῦ ἔκαμα ἐγὼ πέρσι μιὰ μικρὴ βαρκούλα καὶ τὴ ρίξαμε μαζί στὸ ποτάμι;»

Ὁ Θανάσης δὲν τὸ θυμόταν.

Στὸ παρακάτω σπίτι ἦταν μιὰ γριούλα στὴν πόρτα κι ἔκλωθε γυρίζοντας τὸ ἀδράχτι της.

Τὰ παιδιὰ προχώρησαν στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ.

Κάτω ἀπὸ ἓναν πλάτανο μιὰ βρύση ἔτρεχε μέρα καὶ νύχτα. Τὸ νερὸ ἔπεφτε σὲ μιὰ μεγάλη καὶ βαθιὰ πέτρινη γούρνα. Ἀπ' αὐτὴ χυνόταν σὲ μιὰ στενὴ μακρουλή, ξύλινη οκάφη, καμωμένη ἀπὸ κορμὸ δέντρου, καὶ ὕστερα ἔτρεχε ἐλεύθερο κι ἔκανε ἓνα μικρὸ ρυακι.

Μπρὸς στὴ βρύση ἦταν μερικὲς κοπέλες μὲ τὶς λαγῆνες τους. Περίμεναν νὰ ἔρθῃ ἡ σειρὰ τους νὰ γεμίσουν.

Τὰ παιδιὰ πλησίασαν καὶ ἡ Φωτούλα ἔσκυψε στὴ μεγάλη γούρνα.

«Κοίτα, Γιώργο, τί καθαρὸ νερό!» εἶπε. «Βάλε τὸ χέρι σου, νὰ δῆς τί κρύο ποὺ εἶναι!»

Ὁ Γιώργος ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ νερό: «Οὐ, πάγος» εἶπε.

« Μὰ τί νομίζετε ; σάν τὸ δικό σας νερό στὴν πόλη πίνουμε ἐμεῖς ἐδῶ στὸ χωριό ; » εἶπε μιὰ χωριατοπούλα, ποὺ περίμενε νὰ γεμίσει τὴ λαγήνα της.

Ὁ ἥλιος εἶχε ἀρχίσει νὰ βασιλεύῃ. Οἱ χωρικοὶ γύριζαν ἀπ' τὰ χωράφια τους. Ἀπὸ μακριὰ φαίνονταν οἱ ἀγελάδες, ποὺ γυρνοῦσαν ἀπὸ τὴ βοσκή.

« Νὰ φύγωμε, νὰ φύγωμε » εἶπε ἡ Φωτούλα. « Φοβοῦμαι ».

— « Μὴ φοβᾶσαι. Δὲν πειράζουν σὰ δὲν τὰ πειράξης » εἶπε ὁ Μανόλης ».

Ἡ Φωτούλα ὅμως δὲν κίστευε καὶ μπῆκε σὲ μιὰ πόρτα. Τ' ἄλλα παιδιὰ στάθηκαν μπροστά της.

Τώρα οἱ ἀγελάδες περνοῦσαν ἀπὸ μπρὸς τους, ἄσπρες, κανελιές, κοκκινωπές. Ἐδῶ κι ἐκεῖ μικρὰ καὶ μεγάλα μοσχαρακιά ἔτρεχαν κηδηχτὰ πίσω τους, μὲ σηκωμένες τὶς οὐρές.

Νὰ κι ὁ ταῦρος, μὲ τὰ μεγάλα τοῦ κέρατα ! Λὲς καὶ θέλει νὰ κουτουλήσῃ ὅποιον βρῇ μπροστά του.

Ὁ ἀγελαδάρης, μ' ἓν χοντρὸ ραβδί στὸ χέρι, ἐρχεται τελευταῖος καβάλα πάνω σ' ἓν γαῖδαρο.

Ὅσες ἀγελάδες περνοῦσαν ἀπὸ τὴν πλατεῖα, πλησίαζαν στὴ βρύση κι ἔπιναν νερό ἀπὸ τὶς γοῦρνες. Ἐπειτα πήγαινε καθεμιὰ στὸ στάβλο της.

Μιὰ ἀνοίξε μὲ τὰ κέρατά της τὴν αὐλόπορτα καὶ μπῆκε στὴν αὐλὴ ἐνὸς σπιτιοῦ. Ἄλλες τὶς περιμένουν οἱ γυναῖκες στὴν πόρτα τῆς αὐλῆς.

Στοῦ κύρ Χρίστου μπῆκαν τρεῖς ἀγελάδες. Μοῦου, μούγκρισε μιὰ κοκκινωπὴ μπαίνοντας στὸ κατώφλι καὶ κάλεσε τὸ μοσχαρακί της.

Κατόπι ἀπὸ τὶς ἀγελάδες μπῆκαν καὶ τὰ παιδιά.

46. Στὸ στάβλο.

Σὲ λίγο ἡ κυρὰ Ἀσήμω, ἡ θεία τοῦ Γιώργου, πᾶει στὸ στάβλο ν' ἀρμέξῃ τὶς ἀγελάδες.

Στὸ χέρι της κρατεῖ μιὰ καρδάρα. Ὁ Μανόλης ἔρχεται ἀπὸ πίσω της μ' ἓναν κουβὰ νερό. Μαζί πᾶνε καὶ τὰ παιδιὰ.

«Ν' ἀρχίσωμε ἀπὸ τὴν Κοκκίνω» λέει ἡ θεία. «Μὲ αὐτὴ γρήγορα θὰ τελειώσωμε, γιατί δὲ θὰ τὴν ἀρμέξωμε πολὺ. Πρέπει νὰ φάῃ καὶ τὸ μοσχαρακι της».

Πῆρε ἓνα χαμηλὸ σκαμνάκι καὶ κάθισε. Ἐπλυνε τὰ μαστάρια τῆς ἀγελάδας, εἰπειτα πῆρε τὴν καρδάρα, τὴν ἔβαλε ἀπὸ κάτω κι ἄρχισε ν' ἀρμέγῃ μὲ τὰ δυὸ χέρια. Μιὰ μὲ τὸ δεξιόν, μιὰ μὲ τὸ ἀριστερό. Τὸ γάλα καθὼς ἔπεφτε ζεστό ζεστό, ἔκανε ἀφρούς. Ἡ Κοκκίνω στεκούταν ἡσυχῇ, λὲς κι ἤθελε νὰ ξαλαφρώσῃ ἀπὸ τὸ βάρος της.

«Ἀνοῖξετε τώρα νὰ ἔρθῃ τὸ μοσχαρακι της, νὰ βυζάξῃ κι αὐτό» εἶπε ἡ κυρὰ Ἀσήμω.

Τὰ παιδιὰ πετάχτησαν κι ἀνοιξάν τὴν πόρτα. Τὸ μοσχαρακι ὤρμησε κι ἄρχισε νὰ βυzaίνει, χτυπώντας μὲ τὴ μύτη του τὰ μαστάρια τῆς μάνας του καὶ κουτώντας τὴν εὐρὰ του. Τὰ παιδιὰ τὸ κοίταζαν καὶ χαίρονταν.

Ἐπειτα ὅλοι πῆγαν στὴν Παρασκευοῦλα. Τὴν ἔλεγαν ἔτσι, γιατί γεννήθηκε Παρασκευὴ μέρα.

«Αὐτὴ εἶναι χαϊδεμένη, εἶπε ἡ κυρὰ Ἀσήμω». Πρέπει πρῶτα νὰ τὴ χαϊδέψωμε, γιατί ἀλλιῶς δὲ στέκεται».

Τώρα ἡ καρδαρα γέμισε.

« Ποπό γάλα » εἶπε ἡ Φωτούλα. « Ὅλο τὸ πίνετε; »

— « Καὶ πίνουμε καὶ κάνουμε καὶ τυρὶ καὶ βούτυρο » ἀποκρίθηκε ἡ κυρὰ Ἀσήμω.

— « Τὴν ἄλλη δὲ θὰ τὴν ἀρμέξης; » ρώτησαν τὰ παιδιά.

— « Ποιά, τὸ Περδίκι; Ὅχι, αὐτὴ δὲν ἔχει ἀκόμη γάλα ».

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή μπῆκε στὸ στάβλο ὁ κύρ Χρίστος.

« Τελείωσε τὸ ἀρμεγμα; » ρώτησε. « Θέλω νὰ τίς ταῖσω ».

Μὲ μιὰ μεγαλὴ διχάλα ἔπαιρνε ἀπὸ τὸ χόρτο ποὺ ἦταν στοιβαγμένο ψηλά, καὶ τὸ ἔρριχνε στὸ παχνὶ τῆς καθεμιᾶς.

Πρῶτα ἔδωσε στὴν Κοκκίνω.

« Νὰ σὲ σένα λίγο πχαπάω, εἶπε, γιατί ἔχεις τὸ μωρό ».

Τὸ Περδίκι δὲν εἶχε ὑπομονή. Πήγαινε μπρὸς καὶ κίσω.

« Ὕσυχα, Περδίκι, ὥσυχα » φώναζε ὁ κύρ Χρίστος. « Θάρθη καὶ σένα ἡ σειρά σου ».

Μοῦ, . . . μοῦ, . . . μούγκριζε καὶ ἡ Παρασκευούλα.

« Ἄ, ἀρχισες, βλέπω, καὶ σὺ τὴ μουσική σου » μурμουρούισε ὁ κύρ Χρίστος.

Σὲ λίγο ἔτρωγαν καὶ οἱ τρεῖς ἀγελάδες.

47. Στὸ ποτάμι.

Δὲν εἶχε καλὰ καλὰ ξημερώσει τὴν ἄλλη μέρα καὶ ξύπνησε ἡ Φωτούλα. Τὴν ξύπνησαν τὰ κοκόρια τοῦ χωριοῦ.

Τί μουσικὴ ἦταν ἐκείνη ! Φώναζαν τὰ κοκόρια τοῦ κύρ Χρίστου κι ἀποκρίνονταν ἄλλα κοκόρια. Πότε ἀπὸ κοντὰ πότε ἀπὸ μακριά. Συνερίζονταν ποιοὺ νὰ φωνάξῃ, δυνατώτερα καὶ καλύτερα.

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ ξύπνησαν. Ὁ κύρ Χρίστος καὶ ἡ γυναῖκα του κατέβηκαν πρῶτοι στὴν αὐλή. Ἡ Φωτούλα ἄκουε τὶς ἀγελάδες, ποὺ μούγκριζαν κι ἔφευγαν γιὰ τὴ βοσκή. Στὴν πλαγιὴν κἀμαρα ὁ παπποὺς καὶ ἡ γιαγιά εἶχαν ξυπνήσει κι αὐτοί.

Σὲ λίγο βρέθησαν ὅλοι κάτω, οἱ μεγάλοι καὶ τὰ παιδιὰ. Ἦπιαν γάλα καὶ καφέ· ὁ κύρ Χρίστος πῆγε ὕστερα νὰ καθαρίσῃ τὸ στάβλο. Ἡ κυρὰ Ἀσήμω εἶπε στὰ παιδιὰ :

« Σήμερα θὰ πᾶμε στὸ ποτάμι. Ἔχομε πλύσι. Θαρρήτε καὶ σεῖς, νὰ μοῦ κουβαλήσετε ξύλα ».

Τὰ παιδιὰ χοροπήδησαν ἀπὸ τὴ χαρὰ τους.

Φόρτωσαν τὰ ροῦχα στὸ ἄλογο, ἔβαλαν ἀπάνω τὸ καζάνι καὶ τὴ σκάφη, ἀνέβασαν στὸ σαμάρι καὶ τὴ Φωτούλα καὶ ξεκίνησαν γιὰ τὸ ποτάμι.

Ἦταν κατηφορία. Ὁ Μάνολης τραβοῦσε τὸ ἄλογο ἀπὸ τὸ σκοινὶ καὶ ὁ Γιῶργος στεκόταν στὸ πλάι καὶ πρόσεχε τὴ Φωτούλα.

“Αμα ἔφτασαν στὸ ποτάμι, τράβηξαν στὸ μέρος τῆς πλύσης. Ἐκεῖ συνήθιζαν νὰ πλύνουν οἱ χωρικές, ποὺ ἦταν τὸ νερὸ ἄφθονο καὶ καθαρὸ.

“Αμα ξεφόρτωναν, πῆγαν τὰ παιδιὰ νὰ μαζέψουν ξερὰ κλαδιὰ ἀπ’ τὰ πλαγιάνια τοῦ ποταμοῦ.

Ἡ κυρὰ Ἀσήμεω ἔκαμε ἓνα πρόχειρο τζάκι μὲ δυὸ μεγάλες πέτρες, ἔβαλε ἀπάνω τὸ καζάνι καὶ τὸ γέμισε νερό.

“Ὑστερα ἀνέψαν ἀπὸ κάτω μιὰ μεγάλη φωτιά, καὶ ἡ κυρὰ Ἀσήμεω ἄρχισε νὰ πλένει.

Τὰ παιδιὰ παίζουν ἐκεῖ κοντά.

Ρίχνουν πέτρες στὸ ποτάμι καὶ γελοῦν ἅμα τοὺς πιτσιλιὰ τὸ νερό. Μπλοῦμ, ἔρριξε μιὰ μεγάλη πέτρα ὁ Γιώργος. Τὸ νερὸ εἶναι τόσο διάφανο, ποὺ τὴ βλέπουν ποῦ στάθηκε.

Στὴν ὄχθη βρίσκονται κι ἄλλες πολλὲς πέτρες. “Ολες εἶναι ἄσπρες καὶ ὅλες εἶναι στρογγυλές, λές κι ἔβαλε ὅλη τὴν τέχνη του τὸ νερὸ γιὰ νὰ τὶς στρογγυλέψῃ, καθὼς τὶς κατέβαζε ἀπὸ τὸ βουνό.

Ἡ Τάσω μπαίνει μέσα στὸ νερὸ ὡς τὸ γόνατο. Περιπατεῖ καὶ περνᾷ ἀντίπερα. Τὴν ἀκολουθοῦν καὶ τ’ἄλλα παιδιὰ. “Ολα στέκονται στὴ γραμμὴ καὶ προσπαθοῦν μὲ τὰ πόδια τους νὰ ἐμποδίσουν τὸ νερὸ νὰ τρέξῃ.

« Πάπιες, πάπιες, παιδιὰ » φώναζε ἡ Φωτούλα.

Εἶναι καμιὰ δεκαπενταχρὶά πάπιες καὶ παπάκια, κίτρινα κίτρινα. Καμινρωτὲς καμινρωτὲς κατεβαίνουν κολυμπώντας τὸ ποτάμι.

« Μοιάζουν μὲ βαρκοῦλες » λέει ὁ Γιώργος.

Ἀλήθεια μοιάζουν μὲ βαρκοῦλες καὶ μάλιστα μὲ βαρκοῦλες φαρδιές, ποὺ δὲν ἔχουν φόβο ν' ἀναποδογυρίσουν. Γιὰ κουπιά τους ἔχουν τὰ δυό τους πόδια, ποὺ ἀνάμεσα στὰ δάχτυλα ἔχουν πετσάκια γιὰ νὰ σπρώχνουν εὐκόλα τὸ νερό.

«Νὰ καὶ δυὸ πάπιες μὲ κατσαρὰ φτερά στὴν οὐρά» ξαναεῖπε ἡ Φωτούλα. «Τί ὠραῖες ποὺ εἶναι!»

— «Αὐτὲς εἶναι ἀρσενικές» εἶπε ὁ Μανόλης.

Μιά πάπια ἔχωσε τὸ λαιμό της μὲς στὸ νερό. Νὰ κι ἄλλη, νὰ κι ἄλλη.

«Ἄ, θὰ βρῆκαν, φαίνεται, σκουλήκια τοῦ νεροῦ καὶ βατραχάκια, καὶ τρῶν» εἶπε ἡ Τάσω.

Οἱ πάπιες ἤρθαν κοντά.

«Φσσ» φώναξαν ὅλα τὰ παιδιὰ μαζί. Ἐκεῖνες τρόμαξαν καὶ κολυμπώντας γρήγορα πετάχτηκαν ἔξω στὴν ὄχθη.

Ἀμέσως τίναξαν τὰ φτερά τους καὶ στάλα νερὸ δὲν ἔμεινε ἀπάνω τους. Λὲς καὶ δὲν εἶχαν μπῆ στὸ ποτάμι.

Τώρα τὰ παιδιὰ στὴν ἄκρη τοῦ ποταμιοῦ κάνουν μιὰ μικρὴ λίμνη. Βαθουλώνουν τὸ χῶμα μὲ τὰ χέρια τους, ἔπειτα βάζουν γύρω γύρω πολλές πέιρες καὶ στὸ τέλος κάνουν ἓνα αἰλάκι ὥς τὸ ποτάμι καὶ ἀφήνουν τὸ νερὸ νὰ γεμίσει τὴ λίμνη τους. Γύρω φυτεύουν κλωνάρια ἀπὸ ἱτιές. Σωστὴ λίμνη· μόνο τὰ ψάρια λείπουν.

«Τάσω, Μανόλη» φώναξε ἡ κυρὰ Ἀσήμω. «Ἐλᾶτε νὰ στρώσετε γιὰ νὰ φᾶμε. Μεσημέρι πιά· ἐσεῖς δὲν πεινᾶτε;»

Ἡ Τάσω κι ἡ Φωτούλα ἔστρωσαν κάτω ἀπὸ ἓνα πλατάνι πάνω στὴ χλόη ἓνα φαντὸ τραπεζομάντιλο. Ἐπειτα ἀνοιξαν τὰ φαγιά τους: μαῦρο ψωμί, τυρὶ καὶ αὐγὰ βρασμένα.

Ἐφαγαν μὲ μεγάλη ὄρεξη κι ἔπειτα ἔσκυψαν κι ἤπιαν ἀπὸ τὸ ποτάμι νερό. Ἦπιαν καὶ οἱ μύτες τους.

Ὁ ἥλιος ἦταν ψηλὰ στὸν οὐρανό. Τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ ἄστραφταν· οἱ ἄσπρες πέτρες ἐλαμπαν στίς ὄχθες του. Ἀρχισε νὰ φυσᾷ κι ἐλαφρὸ ἀεράκι. Οἱ λιτιές καὶ τὰ πλατάνια θρόιζαν.

«Τώρα θὰ κάμωμε κούνια» εἶπε ὁ Μανόλης.

—«Δὲν ἔχει κούνια» ἀποκριθῆκε ἡ κυρὰ Ἀσήμω.
«Ἀρκετὰ παίζατε· πρέπει νὰ μὲ βοηθήσετε ν' ἀπλώσω γρήγορα τὰ ροῦχα νὰ στεγνώσουν, τώρα ποὺ ἔχει καὶ ἀέρα. Ἐχουμε καὶ στὸ σπίτι δουλειές καὶ πρέπει νὰ γυρίσωμε νωρίς».

Σὲ λίγο ἔλο τὸ μέρος εἶχε γεμίσει ἀπὸ πλυμένα ροῦχα.

Κάθε κληρὶ κι ἓνα ροῦχο. Ἐδῶ ἄσπρα, ἐκεῖ κόκκινα, καὶ πάρα πέρα χρωματιστά. Τὸ ἀεράκι τὰ φυσοῦσε καὶ τὰ κουνοῦσε, κι ἀπὸ μακριὰ φάνταζαν οἱ χρωματιστὲς φτεροῦγες πουλιῶν ποὺ ἐτοιμάζονται νὰ πετάξουν ἀπ' τὴ γῆ.

48. Ποταμάκι

« Ποταμάκι μου καλό,
στάσου, σὲ παρακαλῶ ».

— « Δὲν μπορῶ νὰ μείνω πίσω,
πάω τὸ μῦλο νὰ γυρίσω ».

— « Μὲς στὶς λαγκαδιές, ποὺ βρέχεις,
τί τραγούδια λὲς καὶ τρέχεις; »

— « Τὸ Δικό σου τὸ σκοπὸ
παίρνω καὶ τότε σחרπῶ ».

— « Ποταμάκι, τί εἶν αὐτά,
ποὺ τὰ σέρνεις στ' ἀνοιχτά; »

— « Εἶναι φύλλα ἀπ' τὸ πλατάνι
καὶ βαρκοῦλες τάχῃ κάνει ».

— « Στὸν ἄφρό σου πεγραδάκι
σου πετῶ καὶ λουλουδάκια ».

Μπλούμ, καὶ πίσω βιαστικὸς
νὰ τὰ πιάσῃ ὁ βαθρακός.

49. Ένα γράμμα τῆς Φωτούλας.

Πλαγιά, 12 Ἀπριλίου 1925

Ἀγαπητὴ μου μητέρα,

Εἶμαι καλὰ. Μὲ τὸ Γιῶργο παίζομε ὅλη τὴν ἡμέρα.

Ἐδῶ στὸ σπίτι εἶναι κι ἄλλα δυὸ παιδιὰ, ὁ Μανόλης κι ἡ Τάσω. Εἴμαστε ὅλη τὴν ἡμέρα μαζὶ στὰ λιβάδια.

Προχτὲς πήγαμε στὸ ποτάμι μὲ τὴν κυρὰ Ἀσημω, ποὺ εἶχε πλύση. Σήμερα θὰ βοηθήσωμε νὰ στολίσουν τὸν ἐπιτάφιο.

Ὁ κύρ Χρῖστος ἔχει ἓνα ὁμορφο μωσχάκι κι εἶναι πολὺ λαίμαργο. Θέλει νὰ φάη ὅλο τὸ γάλα τῆς Κοκκίνως, τῆς μητέρας του.

Στὴν κάμαρα ποὺ κοιμούμαστε, κάτω ἀπὸ τὰ κεραμίδια, εἶναι δυὸ φωλιὲς χελιδονιῶν. Ἡ μιὰ εἶναι ἀπὸ τὸν περασμένο χρόνο καὶ φέτος τὴν ἐπιδιόρθωσαν. Τὴν ἄλλη τὴ χτίζουν ἀκόμη. Δυὸ χελιδόνια κουβαλοῦν ὅλη μέρα χορταράκια, τρίχες καὶ λάσπες καὶ κελαηδοῦν ἀπὸ τὸ πρωὶ ὥς τὸ βράδυ. Τ' ἀγαπῶ πολὺ.

Ἡ ἄσπρη μας κλώσα ἔχει ἑπτὰ κλωσόπουλα.

Εἶναι σὰν τοῦφες ἀπὸ κίτρινο μαλλί, μὲ τὴ μυτίτσα τους κόκκινη κόκκινη. Τρομάζουν καὶ φεύγουν σὰν πᾶμε κοντὰ τους.

Τὴν Κυριακὴ θὰ γίνη μέγας χορὸς στὴν πλατεῖα. Ὁ παππούς τοῦ Γιῶργου μᾶς λέει πὼς θὰ χορέψῃ κι αὐτός.

Τώρα τὰ ξέρετε ὅλα.
Χαιρετίσματα στὸν Τάκη καὶ στὸ Μίμη μας.
Φιλῶ τὸ χέρι τῆς γιαγιᾶς. Ἐσένα καὶ τὸν πατέρα
μου σᾶς φιλῶ.

Φωτοῦλα

50. Ὁ ἐπιτάφιος.

Οἱ πόρτες τῆς ἐκκλησίας εἶναι ὀρθάνοιχτες.
Στῇ μέσῃ, πάνω σ' ἓνα τραπέζι, εἶναι ἀπλωμέ-
νος ὁ ἐπιτάφιος.

Εἶναι κεντημένος μὲ χρυσὲς καὶ ἀσημένιες κλω-
στὲς πάνω σὲ βυσσινὶ μεταξωτὸ βελουῶδε.

Τὸν κέντησαν οἱ κοπέλες τοῦ χωριοῦ. Μέρες καὶ
νύχτες ἔσκυψαν πάνω του μὲ ἀγάπη καὶ μ' εὐλάβεια.

Ὅταν τὸν τελείωσαν, τὸν ἐχάρισαν στὴν ἐκκλη-
σία τοῦ χωριοῦ, στὸν ἅγιο Σωτῆρα.

Κάθε χρόνο, τέτοια μέρα, τόχουν τάμα οἱ κοπέ-
λες τοῦ χωριοῦ νὰ τὸν στολίσουν οἱ ἴδιες, μὲ τὰ χέ-
ρια τους.

Ἔτσι καὶ φέτος. Ἐκοψαν τὰ καλύτερα λαυλούδια
ἀπὸ τίς γλάστρες τους καὶ τοῦ τὰ ἔφεραν. Βιόλες,
τριαντάφυλλα, κρίνους, γαρίφαλα καὶ δάφνες.

Ντυμένες ὅλες μὲ τὰ γιορτινά τους, πολλὴ ὥρα
ἐργάστηκαν γιὰ νὰ στολίσουν τὴν τράπεζα καὶ τὸ
κουβούκλιο.

Πολλὰ παιδιά βοήθησαν· ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ἦταν
ἡ Φωτούλα καὶ ὁ Γιώργος. Εἶχαν φέρει καὶ αὐτὰ μαζί

τους κρινάκια τοῦ ἀγροῦ, ὠραῖες καμπανέλες καὶ ἀ-
γριοπασχαλιές.

“Ὅλα τὰ εἶχαν στολίσαι μὲ τάξην καὶ ὁμορφιά.

Καὶ ὁ πικπὰς εἶχε ράνει τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ
μὲ φύλλα ἀπὸ τριαντάφυλλα.

Τώρα ὅλοι πᾶν καὶ προσκυνοῦν.

Καὶ τὰ παιδάκια περνοῦν κάτω ἀπὸ τὸν ἐπιτάφιο.

51. Προσευχὴ τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ.

Θεέ μου, κάμε τὸ μικρό μου περβολάκι
νὰ γεμίσῃ μὲ λουλούδια ὡς τὸ πρωί.

Κάμε νάρθη κι ἓνα ὀλόχρυσο πουλάκι,
ποὺ νὰ παίρνῃ ἀπ’ τὴν ποδιά μου τὸ φατ’.

Δίνε πάντα τῇ δικῇ σου τῇ βοήθεια
στὸ μικρό μου τὸ χεράκι νὰ κεντᾷ.

Στὴ γιαιγιά μου μάθε κι ἄλλα πικραμύθια,
νὰ μοῦ λέῃ στὴ φωτίτσα μας κοντά.

Δυὸ ἄσπρες πεταλουδίτσες στεῖλε πάλι,
γιὰ νὰ παίζουνε στὴ γλάστρα μου σιμά.
Κάμε ἡ κούκλα μου νὰ γίνῃ πιὸ μεγάλη,
νὰ μιλῇ, νὰ μὲ φωνάξῃ καὶ μαμά.

52. Λαμπρή.

"Ολοι είναι συναγμένοι στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ. Ἐκεῖ θὰ εἶναι σήμερα χορὸς. Μέρους τὸν περιμένουν οἱ νέοι κι οἱ κοπέλες τοῦ χωριοῦ. Αὐτὲς φοροῦν τὲς κεντημένες τους ποδιές καὶ ὥραῖα χρωμαιστὰ μαντῖλια στὰ μαλλιά τους. Καὶ οἱ νέοι εἶναι στολισμένοι. Φοροῦν τὰ πιὸ καλὰ τους ροῦχα, κεντημένα μὲ ἀσήμι.

Τὰ παιδιὰ τοὺς τριγυρίζουν καὶ τοὺς θαυμάζουν λαχταροῦν νὰ μεγαλώσουν καὶ νὰ γίνουν μιὰ μέρα τέτοιοι κι αὐτά. Οἱ γέροι, καθισμένοι σὲ μιὰ γωνιά, τοὺς καμαρώνουν κι αὐτοί. "Αχ, τέτοιοι, ἦταν καὶ αὐτοὶ ἔναν καιρό!

Τὰ βιολιά, στολισμένα μὲ κορδέλες καὶ λουλούδια, περιμένουν. Να, τώρα μπαίνουν στὴ μέση τὰ παλικάρια καὶ οἱ κοπέλες. Τὰ βιολιά ἀρχίζουν τὸ τραγούδι:

Τρία πουλιὰ λαλοῦσαν ψηλὰ στὸν οὐρανό,
ποιοὺς θέλει κι ἀγαπᾷ νὰ σέρνῃ τὸ χορό.
Πρέπει νάναι λεβέντης καὶ νάναι κι ὁμορφος,
νάχῃ τὰ μάτια μαῦρα, τὸ μπόι του ψηλὸ,
νὰ σειέται, νὰ λυγιέται σὰν τὸ βασιλικό.

Ὁ χορὸς ἄρχισε. Τὸν σερνεῖ ἓνα παλικάρι, ψηλὸ καὶ μελαχρινό. Τὰ ματια του λάμπουν καὶ τὸ κορμί του σειέται σὰ νέο δεντρί, πού τὸ λυγᾷ ὁ ἔνεμος. Πότε δεξιά, πότε ἀριστερὰ καὶ πάλι ἴσιο σὰ λαμπάδα. Τὸν ἀκολουθοῦν οἱ ἄλλοι, πιασμένοι ἀνάμεσά τους μὲ πολύχρωμα μαντῖλια.

Τώρα αρχίζει ὁ νέος ποὺ σέρνει τὸ χορὸ νὰ τραγουδῇ:

Ἦθελα νάμουν ὁμόρφος,
νάμουν καὶ παλικάρι,
νάμουν καὶ τραγουδιστής·
δὲν ἤθελα ἄλλη χάρη.

Σὲ λίγο περᾶ τὸ μαντίλι σὲ ἄλλον. Τώρα αὐτὸς σέρνει τὸ χορὸ καὶ τραγουδεῖ κι αὐτός. "Ἐτσι καθέννας θὰ σύρει τὸ χορὸ μὲ τὴ σειρά του.

Τώρα κι οἱ γέροι ἔκαμα, ὁρεῖξ' οἱ νέοι τοὺς τραβήξαν στὸ χορὸ. Ὁ παπποὺς τοῦ Γιώργου ξανάθυμήθηκε τὰ νιάτα του. "Ἐπιασε τὸ μαντίλι καὶ ἄρχισε νὰ σέρνει τὸ χορὸ. Τραγουδεῖ κι ἡ φωνὴ του βγαίνει τρεμουλιαστὴ ἀπὸ τὸ στήθος του. Γυρίζει τὸ μαντίλι, κάνει βόλτες καὶ χτυπᾷ βαριά τὴ γῆ μὲ τὸ πόδι του. Ὁ παπποὺς φαίνεται πὼς ἔχει ξανανιώσει· τὸ πρόσωπό του λάμπει ἀπὸ χαρά.

"Λαμπρὴ εἶναι σήμερα" λέει. "Πρέπει καὶ μεῖς οἱ γέροι νὰ διασκεδάσωμε"· καὶ κοντοκαθίζει καὶ χτυπᾷ τὴ γῆ μὲ τὸ χέρι του. "Ἐπειτα κάνει μιὰ βόλτα καὶ σηκώνεται πάλι ὀρθιος.

"Ὅλοι τὸν καμαρώνουν. Ἡ Φωτούλα τὸν θαυμάζει.

Πιὸ πέρα ἀπ' τοὺς μεγάλους εἶχαν στήσει τὰ παιδιὰ χορὸ.

Τὸν ἔσερνε ὁ Γιώργος καὶ τραγουδοῦσαν ὅλα τὰ παιδιὰ:

Μπᾶτε, κορίτσια, στὸ χορὸ
κι ἀρχίστε τὰ τραγούδια,
τώρα στὸν ὁμορφον καιρό,
π' ἀνθίζουν τὰ λουλούδια,
νὰ ξεχάσωμε τὰ χιόνια,
τώρα μὲ τὰ χελιδένια.
Νὰ ξεχνᾶμε τὴ μυυρίλα,
τώρα μὲ τὰ νέα φύλλα.
Λαλαλὰ λαλαλὰ λαλαλὰ,
λαλαλὰ λαλαλὰ λαλαλὰ.

Στριφογυρίζουν καὶ αὐτὰ κι ὕστερα πάλι ἀρχίζουν :

Μπᾶτε, κορίτσια, στὸ χορὸ
κι ἀρχίστε τὰ τραγούδια,
τώρα στὸν ὁμορφον καιρό,
π' ἀνθίζουν τὰ λουλούδια.
Ν' ἀγναντέψωμε τ' ἀράκια
ποὺ ἀνεβαίνουν στὸ βουνό,
τὰ χλωρὰ τὰ χορταράκια
σὲ λιμέρι δροσερό.
Λαλαλὰ λαλαλὰ λαλαλὰ,
λαλαλὰ λαλαλὰ λαλαλὰ.

53. Στὸ λιβάδι.

Τὰ παιδιὰ βρίσκονται στὸ λιβάδι.

Ὅπου γυρίσης τὸ μάτι σου βλέπεις πρασινάδα,
λουλούδια καὶ ἀνθισμένα δέντρα.

Ἐδῶ κι ἐκεῖ πετοῦν ἄσπρες, κίτρινες καὶ γαλάζιες
πεταλοῦδες.

Καὶ ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴν πλούσια πρασινάδα βόσκουν, πηδοῦν καὶ παίζουν ἐλεύθερα καὶ χαρούμενα τὰ ζῶα τῶν χωρικῶν· ἀγελάδες, βόδια, ἄλογα, πρόβατα, μουλάρια καὶ γαῖδουράκια. Σωστὴ γιορτὴ!

Τ' ἄλογα κυνηγιοῦνται μὲ τὰ γαῖδουράκια. Οἱ ἀγελάδες παίζουν καὶ τρέχουν μὲ σηκωμένες τὶς οὐρές, καὶ τὰ μοσχαράκια τοὺς χορεύουν κι αὐτὰ γύρω τοὺς.

Σήμερα δὲν ἔχει οὔτε σαμάρι, οὔτε ζυγό. Εἶναι ἐλεύθερα καὶ χαρούμενα.

« Ἄς διασκεδάσωμε, λένε, αὐτὴν τὴν ὥραία μέρα, ἃς χαροῦμε αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν μας. Ἀπόψε θὰ μᾶς κλείσουν πάλι στὸ στάβλο· αὔριο θὰ μᾶς ζέψουν πάλι καὶ θὰ μᾶς φορτώσουν ».

Τὰ βόδια μουγκρίζουν καὶ τὰ γαῖδουράκια φωνάζουν καὶ κουνοῦν τὶς οὐρές τοὺς.

Ἀπάνω ὁ ἥλιος φέγγει καὶ ψηλὰ στὸν οὐρανὸ περνοῦν τὰ πουλιά καὶ καλημερίζουν τὰ ζῶα στὸ λιβάδι.

Τὰ παιδιά περπατοῦν ἀνάμεσα στὰ ζῶα. Πέρασαν κοντὰ ἀπὸ μιὰ ἀγελάδα. Ἡ Φωτούλα τὴ χάιδεψε λίγο στὴ μύτη. Τί ὥραία ποὺ εἶναι ! Ἡ ἀγελάδα τῆς ἔγλειψε τὸ χέρι.

Ὁ Γιώργος θέλησε νὰ παίξῃ μ' ἓνα γαῖδουράκι. Μὰ ἐκεῖνο δὲ σήκωνε τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὸ φαγί. Κουνοῦσε μόνο τὰ μεγάλα του αὐτιά δεξιά κι ἀριστερά, καὶ ἔδιωχνε μὲ τὴν οὐρά του τὶς ἀλογόμυγες.

Ὁ Γιώργος στὴ στιγμὴ βρέθηκε ἀπάνω του. Ὁ γάιδαρος σήκωσε μὲ θυμὸ τὸ κεφάλι του σὰν νὰ τοῦ

Μ. Κλεάνθους—Μ. Παπαμαύρου, Τὰ παιδιά.

ἔλεγε: «Μὰ κι ἐδῶ ἀκόμη μοῦ φορτώνεσαι ; Δὲ μὲ ἀφήνεις νὰ χαρῶ κι ἐγὼ μιὰ ὥρα ἐλεύθερη ζωὴ ; Κατέβα, γιὰτὶ θὰ σὲ ρίξω»· καὶ χτύπησε θυμωμένος τὰ πίσω του πόδια.

Ὁ Γιῶργος ὅμως δὲν καταλάβαινε τὴ γλῶσσα τῶν γαιῶδάρων καὶ δὲν κατέβαινε. Ἐξαφνα ὁ γαίδαρος δίνει μιὰ κλοτσιὰ καὶ ὁ Γιῶργος βρέθηκε ξαπλωμένος στὴ μαλακὴ πρασινάδα.

Ὁ γαῖδαρος ἔτρεξε στὰ γαῖδουράγκαθα.

Ἕνα ἄσπρο μουλάρι πῆγε τότε κοντά του. « Καλημέρα, κύρ Μέντιε » τοῦ εἶπε.

— « Καλημέρα, κύρ Ψαρή. Γιουρτὴ σήμερα, ἔ ; » καὶ χαμογέλασε μὲ τὸ δικό του τρόπο.

— « Ἔ, ἄς ξεκουραστοῦμε κι ἐμεῖς μιὰ φορά » εἶπε ὁ Ψαρής. « Ἀρκετὰ δουλέψαμε αὐτὲς τὲς μέρες, τί λὲς καὶ σύ ; »

— « Ἔ, κύρ Ψαρή, νὰ παραπονιέμαι ἐγὼ, μὰ νὰ παραπονιέσαι καὶ σύ ; »

— « Πῶς νὰ μὴν παραπονιέμαι, κύρ Μέντιε ; Δὲν κάνω, ἐγὼ τὸ μουλάρι, πιὸ βαριά καὶ πιὸ πολλὴ δουλειὰ κι ἀπὸ σένα καὶ ἀπὸ τὸν ξάδερφό μου, τὸ ἄλογο ; Καὶ ὅμως οἱ ἄνθρωποι καλύτερα περιποιοῦνται τὸ ἄλογο ἀπὸ μένα ».

— « Μὰ τότε τί νὰ πῶ ἐγὼ, κύρ Ψαρή ; Μακάρι νὰ περνοῦσα κι ἐγὼ σὰν ἐσένα ! »

— « Ἐσὺ σὰν ἐμένα ! Μὰ ἔνα θὰ γίνωμε ἐμεῖς τὰ μουλάρια μὲ σὰς τὰ γαῖδούρια ; »

— « Δηλαδή, κύρ Ψαρή, θέλεις νὰ πῆς πῶς ἐσὺ
Ψηφισμα ἤτοκ ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

οὐρά του. «Τί κάνεις, σέ παρακαλῶ, ἐσύ παραπάνω ἀπὸ μένα καὶ σοῦ κρεμοῦν οἱ ἄνθρωποι κουδούνια καὶ χάντρες;»

—«Εγὼ τί κάνω;» ἀπάντησε ὁ Ψαρής. «Ἐμένα μου ἐμπιστεύονται οἱ ἄνθρωποι τὸ πιὸ βαρὺ φορτίο καὶ μπορῶ νὰ τὸ κουβαλήσω καὶ στὸ πιὸ ψηλὸ βουνό».

—«Μήπως κι ἐμένα δὲν μὲ φορτώνουν;» εἶπε ὁ κύρ Μέντιος.

—«Ναί, μὰ δὲν εἶναι μόνο τὸ φορτίο. Εἶναι νὰ εἶσαι κι ἔξυπνος. Νὰ μπορῇς νὰ περάσης καὶ ἀπὸ τὸ πιὸ στενὸ μονοπάτι, ὅπως περνῶ ἐγώ, χωρὶς νὰ γλιστρήσης καὶ χωρὶς νὰ χάσης ποτὲ τὸ δρόμο σου».

—«Δηλαδή θέλεις νὰ μᾶς πῆς πὼς εἶσαι κι ἔξυπνος, κύρ Ψαρή» εἶπε ὁ κύρ Μέντιος καὶ κρέμασε τὰ κάτω χεῖλια του.

—«Καὶ βέβαια ἔξυπνος. Ἐγὼ πῆρα τὴν ἔξυπνάδα ἀπὸ τὸν πατέρα μου, τὸ ἄλογο. "Αμ τί, σὰν κι ἐσένα, πού ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ξέρουν πὼς εἶσαι κουτός;»

—«Εγὼ κουτός; Δὲ φαντάζομαι ν' ἀκουσες αὐτὸν τὸ λόγο γιὰ μένα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, ἔχω ἔξυπνάδα ἐγώ, πού ἐσύ οὔτε νὰ τὴν ὀνειρευτῇς δὲ θὰ μπορούσες. Θέλεις ν' ἀκούσης μιὰ ἱστορία μου;»

Τὸ μουλάρι γέλασε:

«Γιὰ πές μας νὰ τὴν ἀκούσωμε».

— «Λοιπόν, πού λές, φίλε μου Ψαρή, μιὰ μέρα ὁ ἀφεντικός μου, ὁ κύρ Στάθης, ἄφησε στὸ χωράφι του τὰ λουριά ἀπὸ τ' ἀλέτρι του. Τὴ νύχτα τὸ μυρίστηκαν μερικὲς ἀλεπουῖδες καὶ τὰ ἔσυραν στὴ φωλιά τους. "Όταν εἶδα τὸν κύρ Στάθη τὸ πρωὶ λυπημένο, τοῦ λέω:

«Τί ἔχεις ἀφεντικό;»—«Αὐτὸ κι αὐτό» μοῦ λέει ἐκεῖνος.

—«Στάσου, τοῦ λέω, ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ φέρω τὰ λουριά.»

» Μιὰ καὶ δυό, ποὺ λές, Ψαρή, φεύγω καὶ πάω στὴ φωλιά τῶν ἀλεπούδων καὶ στρώνομαι ἀπέξω μακρὺς πλατὺς κι ἔκανα τὸν ψόφιο. Ποῦ νὰ δοῦν οἱ ἀλεποῦδες τέτιο πράμα! Τὸ πῆραν γι' ἀλήθεια. Βγάζουν τὰ λουριά, μὲ δένουν, δένονται κι αὐτὲς καὶ ἐτοιμάζονται νὰ μὲ τραβήξουν μέσα στὴ φωλιά.

» Ἐγὼ μόλις κατάλαβα πὼς ἦμουν γερά δεμένος, πετιέμαι ἀπάνω κι ἀρχίζω νὰ τρέχω κατὰ τὸ χωράφι τοῦ ἀφεντικοῦ μου σέρνοντας πίσω μου τίς ἀλεποῦδες.

» Ἀμα μὲ εἶδε ἐκεῖνος, μπράβο, μοῦ λέει, ὦραϊα τὰ κατάφερες, κύρ Μέντιε » καὶ μ' ἄφησε ὅλη τὴ νύχτα νὰ βοσκήσω μέσα στὸ γρασίδι.

» Αὐτὴ ἡ ἱστορία εἶναι ἀληθινὴ, κύρ Ψαρή. Ἔ, τί λές γι' αὐτό; »

—«Νὰ σοῦ πῶ κι ἐγὼ, κύρ Μέντιε, μιὰ ἱστορία ποὺ εἶναι κι αὐτὴ ἀληθινὴ;

» Τὴν περασμένη βδομάδα μὲ πῆγαν στὸν πεταλωτή, γιὰ νὰ μοῦ βάλουν ἓνα καινούριο πέταλο. Ὁ πεταλωτὴς ἔφερε ἀμέσως τὰ ἐργαλεῖα του. Πῆρε τὸ πόδι μου καὶ τὸ βάσταξε πάνω στὴν ποδιά του. Ἐβγαλε τὸ παλιὸ πέταλο μὲ κάτι τσιμπίδες, ἔπειτα ἔξυσε ὅσο χρειάζόταν τὸ νύχι μου, ποὺ εἶχε μεγαλώσει ἀπὸ τὴν τελευταία φορὰ ποὺ μὲ εἶχε πεταλώσει, καὶ κάρφωσε στὸ τέλος ἓνα καινούριο πέταλο.

» Ὅλον αὐτὸν τὸν καιρὸ καθόμουν ἥσυχος, γιατί

εἶναι περιττὸ νὰ κάνη κανεὶς θόρυβο γιὰ ἓνα πρᾶμα ποὺ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνη.

» Ἄμα γύρισα ὁμῶς στὴ δουλειά, ἄρχισε νὰ μοῦ πονῇ τὸ νύχι. Κατάλαβα πὼς ὁ πεταλωτῆς δὲν εἶχε προσέξει καὶ εἶχε πιάσει τὸ κρέας μὲ τὸ καρφί. Δούλεψα μὲ πολὺν κόπο ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Τὸ βράδυ μ' ἐκλείσαν στὸ στάβλο· μὰ ἐγὼ ποῦ νὰ κοιμηθῶ! Πονοῦσε τὸ πόδι μου καὶ συλλογιζόμουν τὴ δουλειά τῆς ἄλλης μέρας. Ἐπρεπε νὰ ἔχω καλὰ βαλμένο τὸ πέταλο πρὶν ξαναρχίσῃ ἡ δουλειά.

» Ἡ πόρτα τοῦ στάβλου ἦταν κλειστή. Τί κάνω λοιπόν; Μὲ τὰ δυνατά μου πόδια τὴν τίναξα τόσο ποὺ ἔφυγε ἀπ' τὸν τόπο τῆς. Ἐπειτα ἔτρεξα στὸ, πεταλωτή. Δὲν εἶχα ἀνάγκη νὰ ρωτήσω τὸ δρόμον γιατί ὅπως ξέρεις, κύρ Μέντιε, ἓνα μουλάρι ποτὲ δὲν ξεχνᾷ τὸ δρόμο ποὺ περνᾷ μιὰ φορὰ καὶ στὴν ἄλλη ἄκρῃ τοῦ τόπου μας νὰ μὲ πηγαιναν, πάλι θὰ ἤξερα νὰ γυρίσω πίσω.

» Ἄμα πῆγα στὸν πεταλωτή, αὐτὸς ξαφνίστηκε ποὺ μὲ εἶδε μοναχό. Ἐγὼ σήκωσα μπρὸς του τὸ πονεμένο μου πόδι καὶ κεῖνος κατάλαβε τί ἔτρεχε καὶ μοῦ διώρθωσε τὸ πέταλο. Τότε ἀμέσως ἔτρεξα εὐχαριστημένος πάλι στὸ στάβλο μου.

» Καὶ τώρα, κύρ Μέντιε, δὲ βρίσκεις πὼς εἶμαι ξυπνότερος ἀπὸ σένα; »

— « Ὁχι, δὲ βρίσκω » ἀποκρίθηκε σοβαρὰ ὁ κύρ Μέντιος. « Τὸ μόνο ποὺ ξέρω εἶναι πὼς ἐγὼ εἶμαι ἓνας πολὺ ἐξυπνος γάιδαρος ».

56. Ἕνα θλιμμένο τραγούδι.

Τὰ παιδιὰ περπατοῦσαν δίπλα στὸ ποτάμι. Περνοῦσαν ἀνάμεσα ἀπὸ ἀνθισμένους θάμνους καὶ λουλούδια. Τὸ νερὸ κυλοῦσε ἡσυχά· μόλις ἀκούοταν τὸ μουρμούρισμά του, γιατί τὸ τραγούδι τῶν πουλιῶν στὶς ἱτιές, στὰ πλατάνια καὶ στὶς λεῦκες ἦταν πιὸ δυνατὸ ἀπ' αὐτό. Σὰ νὰ εἶχαν σήμερα τὰ πουλιά γιορτὴ καὶ γέμιζαν τὸν ἀέρα μὲ τὶς γλυκόλαλες μελωδίες τους.

Ἀνάμεσα ὅμως ἀπὸ τὰ τραγούδια τοὺς ξεχωρίζει ἓνα λυπητερὸ τραγούδι· ἓνα τραγούδι γεμάτο πόνο καὶ ἀπελπισία.

«Ἄκου, ἄκου, Γιῶργο» εἶπε ἡ Φωτούλα· «σὰ νὰ κλαίῃ κανένα πουλί».

Τὰ παιδιὰ στάθηκαν· τὸ τραγούδι ἀκούοταν τώρα καθαρὸ σὰν κλάμα.

Προχώρησαν καὶ εἶδαν δυὸ πουλιά. Τὸ ἓνα καθόταν στὴν κουφάλα ἑνὸς γέρικου πλάτανου καὶ πότε κελαηδοῦσε λυπητερά καὶ πότε ἔπαυε καὶ χτυποῦσε μὲ τὴ μυτίτσα του τὸ στῆθος του. Τὸ ἄλλο πετοῦσε γύρω στὸ δέντρο, ἀπὸ ἓνα κλαδὶ στὸ ἄλλο, καὶ κάπου κάπου ἔβγαζε κι αὐτὸ μιὰ σπαραχτικὴ φωνή.

Τὰ παιδιὰ γιὰ πολλὴ ὥρα στάθηκαν ἀκίνητα καὶ κοίταζαν. Τί νὰ εἶχαν τὰ πουλιά; Καὶ ἦταν τόσο ὠραῖα! Τὸ στῆθος τοὺς ἦταν κίτρινος· οἱ φτεροῦγες τοὺς καὶ ἡ οὐρά τοὺς πράσινη. Στὸ κεφάλι εἶχαν ἄσπρες καὶ πράσινες βοῦλες.

«Τί ὠραῖα πουλιά! Πῶς τὰ λένε;» ρώτησε ἡ Φωτούλα.

— «Τὸ μελισσοφάγο δὲν ξέρεις ;» ἀπάντησε ὁ Μανόλης.

Ὁ Γιώργος πλησίασε στὴν κουφάλα τοῦ δέντρου.
«Μιὰ φωλιά, εἶπε, μὰ δὲν ἔχει μέσα πουλάκια».

— «Γι' αὐτὸ λοιπὸν κάνουν ἔτσι» εἶπε ὁ Μανόλης.
«Θὰ ἔχασαν τὰ παιδιὰ τους. Ποιὸς ξέρει, καμιὰ νυφίτσα ἢ κανένα φίδι θὰ τοὺς τὰ ἔφαγε. Μπορεῖ ὅμως νὰ τὰ πῆραν καὶ τὰ παιδιὰ».

Ὅλα τὰ παιδιὰ πλησίασαν τώρα στὸ δέντρο. Τὸ καθισμένο πουλάκι τρόμαξε καὶ πέταξε, μὰ σὲ λίγο ξαναῆρθαν καὶ τὰ δυὸ καὶ πετοῦσαν ψηλὰ ἀπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν.

Τὰ παιδιὰ ἔφυγαν. Στὴν πρώτη στροφὴ τοῦ δρόμου βρῆκαν τρία χωριατόπουλα. Τὸ καθένα κρατοῦσε ἀπὸ ἓνα πουλάκι στὸ χέρι του. Φαίνονταν εὐχαριστημένα.

«Ἀπὸ ποῦ τὰ πήρατε αὐτὰ τὰ πουλάκια ;» τοὺς εἶπε ἀγριεμένος ὁ Γιώργος.

— «Τί σὲ μέλει ἐσένα ; Μήπως σοῦ τὰ κλέψαμε ;»

— «Σταθῆτε νὰ σᾶς δείξω τί μὲ μέλει ἐμένα» καὶ ὥρμησε νὰ πάρῃ τὰ πουλιὰ ἀπ' τὰ χέρια τους.

Τὰ χωριατόπουλα ἔφυγαν τρέχοντας. Ὁ Γιώργος τὰ κυνηγοῦσε. Ἀπὸ πίσω του ἔτρεχαν ἡ Φωτούλα καὶ τ' ἄλλα παιδιὰ.

Ὅταν τὰ ἔφτασαν, πιάστηκαν στα χέρια. Τὰ χωριατόπουλα ἔσφιγγαν τὰ πουλάκια μέσα στὰ χέρια τους γιὰ νὰ μὴν τοὺς τὰ πάρουν.

« Δὲ θὰ μᾶς τὰ πάρετε, δὲ θὰ μᾶς τὰ πάρετε »
φώναζαν.

Πάλεψαν πολλή ὥρα· καὶ ἡ Φωτούλα πάλεψε σὰν
ἀγόρι. Στὸ τέλος τοὺς τὰ πῆραν.

Μὰ τὸ πουλάκι ποὺ εἶχε σώσει ἡ Φωτούλα, ἦ-
ταν πνιγμένο. Τὰ ματάκια του ἦταν κλεισμένα καὶ
τὸ κεφαλάκι του ἔγερνε σὰ σπασμένο κλαδί.

Τὰ δυὸ ζωντανὰ τὰ ἔβαλαν πάλι τὰ παιδιὰ στὴ
φωλιά τους.

57. Ἡ μάνα.

Γύρισε κι ἤβρε ἀκόμη τὴ φωλιά ζεστή,
μέσα στοῦ δέντρου τὴν κουφάλα, ἡ ἔρμη μάνα.

«Τσιτσιρ..., μοῦ πῆραν τὰ παιδιὰ μου», καὶ θρηνεῖ
κι εἶναι τὰ μάτια της ἀνήσυχα καὶ πλάνα.

«Τσιτσιρ, τσιτσιρ!» κι ἀπὸ κλαδάκι σὲ κλαδί
τὸν πόνο της τὸν πάει βαρὺ καὶ τότε φέρνει.
Γέρνουν τ' ἄλλα πουλάκια καὶ τὴ συμπονοῦν,
καὶ κάθε ἀνθὸς καὶ φύλλο θλίβεται καὶ γέρνει.

Ἦρθαν οἱ ψύχρες. Φεύγουν ὅλα τὰ πουλιὰ
καὶ μόνο ἡ μάνα ἀκόμη κάτι περιμένει·
κι ὁ ξυλοκόπος ποὺ περνοῦσε μιὰν αὐγὴ,
μὲς στὴ φωλιά τὴ βρῆκε, οἰμένα, πεθαμένη.

58. Στο δάσος.

Ὁ Γιώργος καὶ ἡ Φωτούλα πῆγαν στὸ δάσος νὰ μὲν ψοῦν φράουλες. Ἔχουν κι ἓνα καλαθάκι μαζί νὰ τὸ γεμίσουν.

Ἐδῶ κι ἐκεῖ βρίσκουν καὶ μενεξέδες. Τοὺς βρίσκουν κρυμμένους κάτω ἀπὸ τὶς πρασινάδες. Ὁ καθένας τοὺς ἔχει πέντε φυλλαράκια καὶ μοσχοβολοῦν. Μάζεψαν ἀρκετοὺς κι ἔκαμαν δυὸ μπουκέτα· γέμισαν καὶ τὸ καλάθι φράουλες.

« Ἄς ξεκουραστοῦμε λίγο πρὶν φύγωμε » εἶπε ὁ Γιώργος.

Γὰ παιδιὰ ξάπλωσαν στὴ ρίζα μιᾶς βελανιδιάς. Ὅλα γύρω τοὺς ἦταν ἡσυχά· σὰ φύλλα τῶν δέντρων ψιθύριζε τὸ ἀνοιξιότικο ἀεράκι. Φρρρρ.... ἀκούονταν τὰ πουλιά, ποὺ πετοῦσαν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ κλαδιά. Ὅλα ἦταν σὰ νανούρισμα.

Τὰ ματάκια τῶν παιδιῶν ἔκλεισαν καὶ ἀποκοιμήθηκαν.

Ὁ ἥλιος τὰ ἔβλεπε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ φύλλα τῶν δέντρων καὶ χαμογελοῦσε.

Ἐνὰ μεγάλο μυρμήγκι ἀνέβηκε ἀπάνω στὸ γυμνὸ πόδι τῆς Φωτούλας. « Ἐλᾶτε, ἐλᾶτε » φώναζε στ' ἄλλα μυρμήγκια. « Ἐδῶ εἶναι ὥραϊα γιὰ χορό » καὶ ἄρχισε νὰ χοροπηδᾷ.

Αὐτὴν τὴ στιγμή ἀκούστηκε θόρυβος μέτα ἀπὸ τὰ κλαριά· ἔρχονταν τρεχάτα τρία λαγουδάκια.

Τρόμαζαν σάν εἶδαν τὰ παιδιὰ καὶ στάθηκαν με-
τεντωμένα αὐτιά καὶ ἀνοιχτὰ μάτια.

«Δυὸ ἄνθρωποι!» φώναξε τὸ ἓνα λαγουδάκι. «Χω-
ρὶς ἄλλο θὰ εἶναι κυνηγοί».

Τὸ μικρότερο λαγουδάκι ἄρχισε νὰ κλαίῃ. «Νὰ
φύγωμε, νὰ φύγωμε» ἔλεγε. «Θὰ μᾶς σκοτώσουν οἱ
κυνηγοί».

—«Γιὰ σταθῆτε νὰ δῶ κι ἐγώ» εἶπε ἡ μητέρα
τους, ποὺ εἶχε φτάσει ἐκεῖνη τῇ στιγμῇ. «Ἐγὼ
τοὺς γνωρίζω καλὰ τοὺς κυνηγούς».

Παραμέρισε τὰ χαμόγλαδα, στάθηκε στὰ πίσω
πόδια καὶ πέρασε πρῶτα τ' αὐτιά της κι ἔπειτα τὸ
κεφάλι της.

«Μπᾶ, καὶ φοβάστε! Δὲν εἶναι κυνηγοί· εἶναι
δυὸ παιδιὰ, ποὺ ξάπλωσαν νὰ κοιμηθοῦν. Σὲ λίγο θὰ
ξυπνήσουν».

—«Ἐγὼ νυστάζω» ἔλεγε τὸ μικρὸ λαγουδάκι.
«Θέλω νὰ κοιμηθῶ στὸ κρεβατάκι μου. Εἶμαι κου-
ρασμένο· διῶξε τα, μητέρα».

Καὶ ἄρχισε πάλι νὰ κλαίῃ τὸ μικρὸ λαγουδάκι.

Ἕνα πουλάκι, ποὺ ἦταν ἀπάνω στὴ βελανιδιά,
ἄκουσε τὰ κλάματα.

«Ἐννοια σου, κυρὰ λαγίνα, εἶπε, ἐγὼ θὰ σέ
βοηθήσω νὰ τὰ ξυπνήσης» καὶ μὲ τὸ ράμφος του
ἐχοψε ἓνα βελανίδι καὶ τὸ ἔρριξε ἀπάνω στὰ παιδιὰ.
Ἐπεσε στὴν ποδιά τῆς Φωτούλας. Μὰ ἡ Φωτούλα
ὠνειρευόταν πῶς ὁ Γεώργιος τῆς ἔρριχνε στὴν ποδιά
της κεράσι καὶ μιὰ κερασιά. Χαμογέλασε κι ἐξα-
κολούθησε νὰ κοιμᾶται.

Τότε ἡ μητέρα τῶν λαγουδιῶν εἶπε στὸν ἄνεμο:

«Φύσηξε, σὲ παρακαλῶ, μὲ δύναμη ἀπάνω ἀπὸ τὰ παιδιὰ νὰ ξυπνήσουν, γιατί ἐπιασαν τὰ κρεβατάκια τῶν παιδιῶν μου».

Ὁ ἄνεμος φύσηξε ὅσο μπορούσε· μὰ τὰ παιδιὰ ὠνειρεύονταν πὼς βρίσκονταν σ' ἓνα ψῆλωμα ποῦ φυσοῦσε.

Μάζεψαν τὰ ροῦχα τους, γύρισαν ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρὸ κι ἐξακολούθησαν τὸν ὕπνο τους.

Τότε ἡ λαγίνα παρακάλεσε τὸν ἥλιο: «Σὲ παρακαλῶ, ἥλιε μου, ρίξε μιὰ καυτερὴ ἀκτῖνα ἀπάνω στὰ παιδιὰ καὶ ξύπνησέ τα».

Ὁ ἥλιος ἐρρίξε μιὰ καυτερὴ ἀκτῖνα ἀπάνω στὰ παιδιὰ. Μὰ ἐκεῖνα ὠνειρεύονταν πὼς κοιμοῦνταν στὸ κρεβατάκι τους καὶ κάποιος τὰ σκέπαζε μὲ μιὰ ζεστή κουβέρτα.

«Δὲν μπορῶ νὰ τὰ ξυπνήσω» εἶπε ὁ ἥλιος· «ἅμα τὰ ζεσταίνω κοιμοῦνται πιὸ βαθιά».

—«Τί νὰ κάμωμε τώρα;» εἶπαν τὰ λαγουδάκια. «Αὐτοὶ καὶ καμπάνες νὰ χτυπήσουν δὲν ξυπνοῦν».

Ἡ κυρά λαγίνα εἶχε ἀπελπιστῇ. Μὰ ἐκείνη τὴν ὥρα περνοῦσε ἀπὸ πάνω τους ἓνα μαῦρο σύννεφο. Ἡ λαγίνα δακρυσμένη τοῦ εἶπε:

«Σὲ παρακαλῶ, σύννεφέ μου, στάσου μιὰ στιγμή καὶ ρίξε λίγες κρύες σταλαματιές πάνω στὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν, ἴσως ξυπνήσουν».

Τὸ σύννεφο ἐρρίξε λίγες κρύες, δυνατὲς σταλαματιές ἀπάνω στὸ πρόσωπο τῶν παιδιῶν καὶ ἐκεῖνα τινάχτηκαν ἀπάνω.

«Μπά, κοιμηθήκαμε» εἶπαν κι ἔτριψαν τὰ μάτια

τους. Πῆραν τὸ καλαθάκι τους καὶ τράβηξαν στὸ χωριό.

Πίσω τους τὰ λαγουδάκια χόρευαν.

59. Τὰ παιδιά γυρίζουν στὴν πόλη.

Ἦρθε κι ἡ μέρα πού θὰ γύριζαν τὰ παιδιά στὴν πόλη. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα σηκώθηκαν νωρίτερα γιὰ νὰ μαζέψουν τὰ πράματά τους.

Ἀμα τὰ ἐτοίμασαν, τὰ κατέβασαν ὅλα στὴν αὐλή. Ἡ κυρὰ Ἀσήμω τοὺς ἔδωσε ἓνα μανίλι μὲ αὐγά κι ἓναν τενεκὲ φρέσκο βούτυρο. Τὴν τελευταία στιγμή τοὺς ἔκοψε ἀπὸ τὴν κερασιά τῆς αὐλῆς κι ἓνα καλάθι κεράσια.

Τὰ παιδιά λυποῦνταν πού ἔφευγαν. Τὸ χωριὸ τὸ εἶχαν ἀγαπήσει σὰ νὰ εἶχαν μείνει ἐκεῖ χρόνια.

« Πᾶμε νὰ δοῦμε ἀκόμη μιὰ φορὰ τὸ μοσχάρκι καὶ ν' ἀποχαιρετήσωμε τὴν Κοκκίνω » εἶπε ἡ Φωτούλα.

Τὰ παιδιά πῆγαν στὸ στάβλο. Τὸ μοσχάρκι ἔτριβε τὸ κεφάλι του ἐπάνω τους· οἱ ἀγελάδες κουνούσαν τὶς οὐρὲς τους.

Ἡ Φωτούλα τὶς χάιδεψε.

Ὑστερα τὰ παιδιά πῆγαν ν' ἀποχαιρετήσουν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ.

Ὁ κύρ Χρίσιος εἶχε ζέψει τὸ ἀμάξι καὶ περίμενε στὴν ἐξώπορτα. Θὰ συνώδευε τὰ παιδιά ὡς τὴν πόλη.

« Γρήγορα, παιδιά, φώναζε, πρέπει νὰ πᾶμε μὲ τὴν ὥρα μας ».

Τὰ παιδιὰ φίλησαν τὸ χέρι τοῦ παπποῦ, τῆς για-
γιᾶς καὶ τῆς θείας, χαιρέτησαν καὶ τὸ Μανόλη καὶ
τὴν Τάσω. Ἐπειτα ἀνέβηκαν στὸ ἀμάξι καὶ ξεκίνη-
σαν.

Στὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ στέκονταν ὅλοι. Κουνοῦ-
σαν τὰ χέρια τους καὶ παράγγελλαν χαιρετίσματα
στοὺς γονεῖς τῶν παιδιῶν.

Καθὼς τὰ παιδιὰ ἔφευγαν, ἔβλεπαν τὰ λιβάδια
δεξιὰ κι ἀριστερά. Ὅλα τώρα τοὺς ἦταν γνωστά,
παντοῦ εἶχαν πάει. Συχνὰ γυρνοῦσαν καὶ πίσω καὶ
ἔβλεπαν. Τὸ χωριὸ σιγὰ σιγὰ ἀπομακρυνόταν.

Τώρα φαινόταν μόνον τὸ καμπαναριό. Ὑστερα
χάθηκε κι αὐτό.

Ὅταν ἔφτασαν στὴν πόλη, πέρασαν πάλι ἀπὸ
τοὺς φαρδιοὺς δρόμους. Ἐαναεῖδαν μὲ εὐχαρίστηση τὰ
μεγάλα σπίτια καὶ τὰ ὠραῖα μαγαζιά.

Σὲ λίγο ἔφτασαν στὸ σπίτι τους· οἱ γονεῖς τους
τὰ ὑποδέχτηκαν μὲ ἀγάπη καὶ χαρὰ καὶ τοὺς ἔλεγαν
πὼς πάχυναν καὶ κοκκίνισαν στὸ χωριό.

Τὰ δῶρα τοῦ χωριοῦ φαγώθηκαν μὲ μεγάλη δ-
ρεξη.

60. Μιὰ ἱστορία.

Πέρασαν οἱ γιορτὲς τοῦ Πάσχα καὶ ξανάρχισαν
τὰ μαθήματα. Ὁ Γιώργος διάβαζε συχνὰ μὲ τὴ Φω-
τούλα στὸ βιβλίο ποὺ τοῦ χάρισε ὁ πατέρας της.
Ἐκεῖ μέσα διάβασαν καὶ τὴν παρακάτω ἱστορία:

«Μιὰ φορὰ κι ἓναν καιρὸ ἦταν ἓνα παιδὶ ποὺ τὸ ἔλεγαν Ἀντρίκο. Τὸ παιδὶ αὐτὸ συνήθιζε νὰ λέη πάντα: «κι ἐγώ, κι ἐγώ». Ἀμα ἔβλεπε ἀπὸ τὸ παράθυρο νὰ κερνᾷ κανέναν καβαλάρη, φώναζε: «Θέλω κι ἐγὼ νὰ εἶμαι καβαλάρης».

Ἀμα ἔπαιζε στὸν κῆπο κι ἔβλεπε κανένα πουλάκι νὰ πετᾷ πάνω στὰ δέντρα, χτυποῦσε τὰ χέρια του κι ἔλεγε: «Θέλω κι ἐγὼ νὰ πετάζω, θέλω κι ἐγὼ νὰ πετάζω».

Καὶ ἅμα περπατοῦσε κοντὰ στὴ λίμνη ποὺ κολυμποῦσαν τὰ ψάρια, φώναζε: «Θέλω κι ἐγὼ νὰ κολυμπήσω. Θέλω κι ἐγὼ».

Μιὰ φορὰ βρέθηκε ὁλομόναχον στὸ σπίτι. Στάθηκε μπροστὰ στὴν πόρτα καὶ χτύπησε τὸ καμισίκι του.

Ἐξαφνα, χόπ χόπ, ἔφτασε τρεχάτο ἓνα ἄσπρο ἀλογάκι, μ' ἓνα χρυσὸ σαμάρι στὴν πλάτη του.

Τὸ ἀλογάκι στάθηκε ἔμπρὸς στὸ παιδί, γονάτισε τὰ μπροστινά του πόδια καὶ τοῦ εἶπε: «Ἀνέβα, Ἀντρίκο».

Τὸ παιδὶ πήδησε ἀπάνω στὸ σαμάρι τοῦ ἀλόγου καὶ φώναζε: «Τώρα εἶμαι καβαλάρης. Ζήτω! χόπ χόπ» κι ἔφυγε.

Παραπέρα, στὸ φράχτη τοῦ χωραφιοῦ, στεκόταν ἡ ἀδερφούλα του, ἡ Μαρίκα.

«Ποῦ πᾶς, Ἀντρίκο;» τοῦ λέει.

—«Πᾶω νὰ γυρίσω τὸν κόσμον, Μαρίκα. Ἐρχεσαι μαζί;» Ἐλα, ἔχει τόπο καὶ γιὰ σένα».

—«Ἀ! ὅχι, καλύτερα νὰ μείνω ἐδῶ κοντὰ στὴ μητέρα καὶ στὸν πατέρα».

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

—«Ε, τότε μεῖνε, σὲ χαιρετῶ». Χτύπησε μὲ τὸ κχιμισίκι του καὶ τὸ ἀλογάκι ἔτρεχε ὅσο μπορούσε.

Πρῶτα πέρασαν ἓνα πολὺ μεγάλο λιβάδι. Ἐπειτα ἓνα ψηλὸ βουνὸ καὶ ὕστερα ἓνα πυκνὸ σκοτεινὸ δάσος. Ἀμα βγῆκαν ἀπὸ τὸ δάσος, μπῆκαν σὲ ὠραῖα πράσινα χωράφια μὲ κόκκινα καὶ γαλάζια λουλουδάκια. Ἐπειτα ἔφτασαν πάλι σὲ μικρὸ δάσος, πού τὰ δεντράκια του δὲν ἦταν ψηλότερα ἀπὸ τὸ χορτάρι, καὶ τόσο πυκνὰ πού δὲν ἔβλεπες τῇ γῇ. Καὶ ὕστερα βρέθηκαν μπροστὰ σ' ἓνα ὕψωμα ἀπὸ ἄμμο.

Τὸ ἀλογάκι ἀνέβαινε τώρα ἀργὰ ἀργὰ, γιατί ἦταν κουρασμένο. Ὅταν ἔφτασαν στὴν κορυφή, εἶδαν ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὴ θάλασσα, τὴν πλατιὰ καὶ λαμπερὴ θάλασσα.

«Τώρα δὲν μπορῶ πιά νὰ προχωρήσω» εἶπε τὸ ἀλογάκι. «Πρέπει νὰ κατεβῆς».

—«Μὰ ἐγὼ θέλω νὰ ἵπῶ ἀκόμη πιὸ μακριά» φώναξε ὁ Ἀντρίκος. «Θέλω».

Χόπ, ἔκαμε μιὰ τ' ἀλογάκι, τίναξε τὰ πίσω πόδια καὶ μπούμ, ἔπεσε κάτω τὸ παιδὶ καὶ κατρακύλισε στὸν ἄμμο, ὡς κάτω στὴ θάλασσα.

Τότε παρουσιάστηκε ἓνα χρυσὸ ψάρι ἀνάμεσα στὰ πόδια του.

Ὁ Ἀντρίκος τὸ καβαλίχεψε. Πιάστηκε ἀπὸ τὰ πτερούγια τῆς πλάτης του καὶ φώναξε ἀπὸ χαρά:

«Εἶμαι πάλι καβάλα, ζήτωωω».

—“Οχι, τώρα κολυμπᾶς» μурμουρίσε τὸ ψάρι.

—«Κολυμπῶ; Τόσο τὸ καλύτερο» φώναξε ὁ μικρὸς καὶ ἄρχισε τὸ κολύμπι στὴ βαθιὰ καὶ ἀτελείωτη θάλασσα.

Τὰ μικρὰ ψαράκια ἔβλεπαν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς θάλασσας τὸ παιδὶ νὰ κολυμπᾷ καὶ χόρευαν χαρούμενα.

Ἀπὸ πάνω τους πετοῦσαν τὰ πουλιὰ καὶ φώναζαν τὸ ἓνα στ' ἄλλο.

«Γιὰ δῆτε, γιὰ δῆτε, εἶναι ὁ Ἀντρίκος!»

Ἐκεῖ ποῦ κολυμποῦσαν εἶδαν νὰ ἔρχεται ἓνα πλοῖο. Ἀπάνω στὸ πλοῖο, ἐκεῖ μπροστά, στεκόταν ὁ πατέρας τοῦ Ἀντρίκου. Φαινόταν πάρα πολὺ θυμωμένος· ἔβλεπε ἐδῶ κι ἐκεῖ, κι ἔλεγε.

«Μὰ ποῦ πῆγε αὐτὸς ὁ μικρός;»

Ἄμα τ' ἄκουσε ὁ Ἀντρίκος εἶπε στὸ ψάρι:

«Γρήγορα βυθίσου, νὰ μὴ μὲ ἰδῇ».

Τὸ ψάρι βυθίστηκε καὶ πῆγαν ὡς τὸ βυθό, ὅπου λάμπουν τὰ μαῦρα κοχύλια καὶ φέγγουν τ' ἀστρουλάκια τῆς θάλασσας. Τὰ μάτια τοῦ Ἀντρίκου γέμισαν ἀπὸ ἀρμυρὸ νερό. Βράχθηκε κι ἔγινε μούσκεμα καὶ φώναξε θυμωμένος: «Θέλω ἀπάνω, θέλω ἀπάνω, κουτόψαρο». Τότε κολύμπησε τὸ ψάρι πρὸς τὰ πάνω.

Τότε, καθὼς ὁ Ἀντρίκος ἔβγαζε τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὸ νερό, πέταξε ἓνα μεγάλο ἀσπρόμαυρο πουλί, τὸν ἄρπαξε μὲ τὸ ράμφος του, τὸν πέταξε μεμιᾶς

στην πλάτη του καὶ πέταξε μαζί του ψηλά στὸν ἀέρα.

« Τώρα ἔχω καὶ φτερά, τώρα μπορῶ νὰ πετῶ » φώναξε ὁ Αντρίκος.

Τὸ πουλὶ πετοῦσε ὅλο καὶ ψηλότερα καὶ ὁ ἥλιος ἔγερνε ὅλο καὶ χαμηλότερα, ὥσπου στὸ τέλος βα-σίλεψε.

Τότε πέρασε πετώντας μπροστά τους μιὰ γυ-ναῖκα μὲ μαῦρα μακριὰ ροῦχα. Ἦταν ἡ νύχτα ποὺ κατέβαινε στὴ γῆ.

Αὐτοὶ ὅμως πετοῦσαν ὅλο καὶ ψηλότερα ὡς τὸ φεγγάρι, ὡς τὰ μικρὰ ἀστέρια.

« Καλησπέρα, Ἀντρίκο. Ἀπὸ ποῦ μᾶς ἔρχεσαι; » τὸν ἐρωτοῦσαν τὰ μικρὰ ἀστέρια. « Εἶναι ἀργά, ἐσύ ἔπρεπε νὰ κοιμᾷσαι τώρα ».

— « Μὰ ἐγὼ δὲ θέλω νὰ κοιμηθῶ. Θέλω νὰ πε-τῶ ὅλο καὶ ψηλότερα, ὡς τὸν οὐρανό, ὥσπου νὰ δῶ τὸν ἥλιο νὰ βγαίνει ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά ».

Τότε γέλασαν τ' ἀστέρια καὶ τὸ πουλὶ τοῦ εἶπε :
« Ὡς τὸν οὐρανό ! Ἐκεῖ ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ φτά-σω, πῆγαινε καλύτερα μὲ τὸ σύννεφο ».

— « Ἔ, τότε θὰ πετάξω μὲ τὸ σύννεφο. Ἐμπρός, γρήγορα ».

Τότε πέρασε ἓνα μεγάλο μαῦρο σύννεφο καὶ πῆρε στὴν ἀγκαλιά του τὸ παιδί, μαλακά μαλακά.

Ἐκεῖ ποὺ πετοῦσαν φάνηκε στὸν Ἀντρίκο πῶς ἔπεσαν πάνω στὰ μάγουλά του δυὸ σταλαματιές, δυὸ μεγάλες ζεστὲς σταλαματιές.

«Σὰ νὰ εἶναι τὰ δάκρυα τῆς μητέρας μου» εἶπε λυπημένο.

—«Μὰ βέβαια εἶναι» ἀπάντησε τὸ σύννεφο. «Τὴν ὥρα ποὺ ἔκλαιγε πέρασα ἀπὸ κοντὰ τῆς καὶ τὰ πῆρα μαζί μου. Γρήγορα σκουπίσου, γιατί φτάνομε στὸν οὐρανὸ καὶ πρέπει τὸ πρόσωπό σου νὰ εἶναι καθαρό».

Τότε ἄρχισε τὸ παιδί νὰ κλαίῃ μὲ λυγμούς.

«Δὲ θέλω, δὲ θέλω νὰ πάω στὸν οὐρανό. Οὔτε καὶ τὸν ἥλιο θέλω νὰ δῶ. Στὸ σπίτι μας μόνο θέλω νὰ πάω, θέλω νὰ πάω στὴ μητέρα μου».

Μόλις τὰ εἶπε αὐτά, ἄρχισε τὸ σύννεφο νὰ κατεβαίνει γρήγορα γρήγορα καὶ μπούμ, βρέθηκε τ' ἀγοράκι κάτω, μέσα σ' ἓνα πυκνὸ θάμνο μὲς στὸ περιβόλι τους.

Ἐμπρὸς στὸ θάμνο στεκόταν ἡ μητέρα του καὶ παραμέριζε τὰ κλαδιά.

Ὅταν τὸν εἶδε, ἀπὸ τὴ χαρά τῆς τὴν πῆραν τὰ κλάματα καὶ φώναξε:

«Νά τος, νά τος. Εἶναι ὁ Ἀντρίκος μας, εἶναι ὁ Ἀντρίκος μας».

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἔβγαινε ὁ ἥλιος καὶ κοίταζε ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ φράχτη καὶ γελοῦσε μ' ὅλο του τὸ πρόσωπο.

61. Τελευταῖες ἡμέρες τοῦ σχολείου.

Τίς τελευταῖες ἡμέρες ἔκαμε στὸ σχολεῖο πολλὴ ζέστη. Τὰ παράθυρα ἦταν ἀνοιχτά ὅλη τὴν ἡμέρα.

Τὰ παιδιὰ ἄκουαν τὶς φωνὲς τοῦ δρόμου. Στὰ δέντρα τῆς αὐλῆς κελαηδοῦσαν τὰ πουλάκια.

Δύο χελιδόνια, ποὺ εἶχαν χτίσει τὴ φωλιά τους στὴ στέγη τοῦ σχολείου, ἔμπαιναν συχνὰ μέσα στὴν τάξη καὶ πάλι ἔβγαιναν ἀπὸ τὸ παράθυρο. Κουβαλοῦσαν τροφὴ γιὰ τὰ μικρά τους στὴ φωλιά.

Τὰ χελιδονάκια ἦταν τέσσερα. Ἀνοίγαν τὰ στόματά τους, ποὺ ἦταν κίτρινα γύρω γύρω καὶ μέσα κατακόκκινα, καὶ φώναζαν ὅλα τσί τσί τσί, καὶ τὸ καθένα ἤθελε νὰ χάψῃ τὴ μυγίτσα ποὺ ἔφερνε στὴ μύτη τῆς ἡ μητέρας τους.

Τὰ παιδιὰ δὲν εἶχαν πιά πολλὴ ὄρεξη γιὰ μάθημα.

Συλλογίζονταν τὶς διακοπές, ποὺ θάρχονταν σὲ λίγες μέρες.

Ὁ Γιώργος καὶ ἡ Φωτούλα εἶναι στὸ γραφεῖο τοῦ σχολείου. Ἡ κυρία Σοφία ἐτοιμάζει τὰ ἐνδειχτικά τους, σκυμμένη πάνω σ' ἓνα μεγάλο τραπέζι, ποὺ εἶναι κάτι μεγάλα βιβλία καὶ τὸ κουτὶ μὲ τὴ σφραγίδα τοῦ σχολείου. Ἡ κυρία Σοφία, ἀφοῦ τελείωσε τὸ γράψιμό της, σφραγίζει, τὰκ τὰκ, τὰ ἐνδειχτικά καὶ τοὺς λέει:

«Παιδιά μου, εἶμαι εὐχαριστημένη κι ἀπὸ τοὺς δυό σας. Ἐσύ, Γιώργο, πῆρες λίαν καλῶς, ἡ Φωτούλα ἄριστα. Φρόντισε τοῦ χρόνου νὰ τὴ φτάσης».

Ὁ Γιώργος κοίταξε τὴ Φωτούλα γελαστός. Δὲ ζήλεψε ποὺ αὐτὴ τὸν ξεπέρασε.

Ἡ δασκάλισσα, ἡ κυρία Σοφία, φίλησε καὶ τὰ δυὸ παιδιὰ καὶ τοὺς ἔδωσε τὰ ἐνδειχτικά τους.

«Τώρα ἔχετε, τοὺς εἶπε, τόσους μῆνες μπροστά σας νὰ παίξετε».

Ὁ Γιώργος καὶ ἡ Φωτούλα φίλησαν τὸ χέρι τῆς κυρίας, χαιρέτησαν καὶ κατέβηκαν στὸ δρόμο.

«Γιὰ νὰ δῶ τὸ δικό σου χαρτί» τῆς εἶπε ὁ Γιώργος. «Ποπὸ, ἓνα μεγάλο δέκα»! Κεὶ διαγωγὴ κοσμιωτάτη.

—«Τὸ δικό σου;» εἶπε ἡ Φωτούλα, καὶ τοῦ πῆρε ἀπὸ τὰ χέρια τὸ ἐνδειχτικὸ καὶ τὸ ἀνοιξε. «Ἄ, ἔ, ἡ δική σου διαγωγὴ εἶναι κοσμία. Ποιὰ εἶναι πιὸ καλή, ἡ κοσμία ἢ ἡ κοσμιωτάτη;»

—«Αὐτὸ δὲν τὸ ξέρω, θὰ ρωτήσω ἀπόψε τὸν πατέρα μου» ἀποκρίθηκε ὁ Γιώργος· καὶ τὰ δυὸ παιδιὰ τράβηξαν γιὰ τὸ σπίτι τοὺς πιασμένα χέρι μὲ χέρι.

Τὸ βράδυ ἡ Φωτούλα καὶ ἡ μητέρα τῆς πῆγαν στὸ σπίτι τοῦ Γιώργου ν' ἀποχαιρετήσουν. Θὰ ἐφευγαν γιὰ τὴ θάλασσα. Ὁ Γιώργος κοίταξε τὴ Φωτούλα λυπημένος· καὶ ἡ Φωτούλα τὸ ἴδιο. Τί κρῖμα νὰ μὴν μποροῦν νὰ πᾶνε στὴν ἴδια ἐξοχή!

Πρῶι πρῶι τὴν ἄλλη μέρα ὁ Γιώργος ἄκουσε τὸν κρότο ἀμαξιοῦ, ποὺ περνοῦσε ἀπὸ τὸ σπίτι τους. Ἡ καρδιά του χτύπησε δυνατά. Πεινάχτηκε στὸ παράθυρο καὶ εἶδε γιὰ μιὰ στιγμή τὸ πρόσωπο τῆς Φωτούλας καὶ τὸ χέρι τῆς, ποὺ τὸν ἐχειρετοῦσε μέσα ἀπὸ τ' ἀμάξι. Δὲ θὰ τὴν ἔβλεπε πιά γιὰ κάμποσες ἐβδομάδες καὶ εἶχε συνηθίσει τόσο καλὰ νὰ μιλῇ καὶ νὰ παίζῃ μαζί της!

Ὑστερα ἀπὸ λίγες μέρες πῆγε καὶ ὁ Γιώργος, μαζί μὲ τὴν ἀδερφή του τὴ Μαρίκα καὶ τὴ μητέρα του, στὸ βουνό.

62. Καλοκαίρι.

Ὁ ἥλιος βγαίνει πολὺ νωρίς. Μερικὰ παιδιὰ κοιμούνται ἀκόμη.

Οἱ ἀκτῖνες του πέφτουν παντοῦ, στὰ βουνά, στὰ δέντρα, στὰ χορτάρια, καὶ σκορποῦν φῶς καὶ ζέστη.

Ευπνοῦν τὰ πουλιά, ξυπνοῦν τὰ ζῶα, ξυπνοῦν καὶ οἱ ἄνθρωποι.

Ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει· καὶ ὅσο ἀνεβαίνει τόσο πυρώνει τὴ γῆ καὶ κουράζονται ἀπὸ τὴ ζέστη τὰ πουλιά, τὰ ζῶα καὶ οἱ ἄνθρωποι.

Φτάνει τὸ μεσημέρι. Τὰ πουλάκια πᾶνε νὰ κουρνιασσοῦν μέσα στὰ φύλλα τῶν δέντρων καὶ τὰ ζῶα ζητοῦν τὶς σκιές. Οἱ ἄνθρωποι, ποὺ κουράστηκαν νὰ ἐργάζωνται στὴ ζέστη, θέλουν νὰ ξεκουραστοῦν καὶ αὐτοὶ λίγο στὸν ἴσκιό.

Στὶς μεσημεριανὲς ὥρες ὅλα εἶναι κουρασμένα, ὅλα ἡσυχάζουν.

Μόνο ὁ τρελὸς ὁ τζίτζικας δυναμώνει τὸ τραγούδι του αὐτὲς τὶς ὥρες.

Ἐνα μεσημέρι ὁ κύρ τζίτζικας πάνω στὸ δέντρο ξεκούφαινε ὅλον τὸν κόσμον μὲ τὸ τζίτζιρίσμά του.

Ἡ ἀράχνη, ποὺ εἶχε ὑφάνει τὸ δίχτυ τῆς ἀνάμεσα στὰ κλαδιὰ τοῦ δέντρου καὶ κοιμόταν κρεμασμένα ἀπὸ δυὸ κλωστές, ξύπνησε ἀπὸ τὸ τραγούδι.

Ἐτρεξε στὴν ἄκρη τοῦ διχτυοῦ τῆς καὶ φώναξε θυμωμένη:

«Έ, κὺρ τζίτζικα, δὲ θὰ μᾶς ἀφήσης νὰ ἡσυχάσωμε λίγο;» Ὁ τζίτζικας ὅμως, σὰν κουφὸς ποὺ εἶναι, δὲν ἄκουσε κι ἐξακολούθησε νὰ τραγουδῇ.

Τότε ἓνα πουλάκι, ποὺ εἶχε κι αὐτὸ ξυπνήσει ἀπὸ τὶς φωνὲς τοῦ τζίτζικα, ἔβγαλε νυσταγμένο τὴ μυτί-τσα του ἀνάμεσα ἀπ' τὰ φύλλα καὶ τοῦ μίλησε ἔτσι:

«Γιὰ νὰ σοῦ πῶ, θαρρῶ πὼς κι ἐμεῖς τὰ πουλιά μποροῦμε νὰ τραγουδοῦμε, καὶ μάλιστα καλύτερα ἀπὸ σένα. Μὰ καὶ τὸ τραγούδι ἔχει τὴν ὥρα του.

»Εμεῖς κάθε μέρα ἀπὸ τὸ πρωὶ δουλεύομε. Βρίσκομε τροφή, συγυρίζομε τὸ σπιτάκι μας, μεγαλώνομε τὰ παιδιὰ μας. Τώρα τὸ μεσημέρι θέλομε νὰ ἡσυχάσωμε λίγο καὶ νὰ ξεκουραστοῦμε. Ἐσύ, ὄχι μόνο δὲ δουλεύεις, παρὰ καὶ τοὺς ἄλλους δὲν ἀφήνεις νὰ ξεκουραστοῦν ἀπὸ τὴ δουλειά τους ».

Ὁ τζίτζικας γούρλωσε τὰ μεγάλα του μάτια καὶ προσπαθοῦσε νὰ καταλάβῃ ἀπὸ τὶς κινήσεις τοῦ πουλιοῦ τί ἤθελε νὰ πῇ.

«Πρέπει νὰ φύγω» ἀπ' αὐτὸ τὸ δέντρο, σκέφτηκε, σὰ θυμωμένοι μοῦ φαίνονται ».

Ἄνοιξε τὶς φτεροῦγες του καὶ πέταξε σ' ἓνα ἄλλο δέντρο γιὰ νὰ ξαναρχίσῃ τὸ τραγούδι του.

Κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο ἦταν μιὰ μυρμηγκοφωλιά. Μυρμήγκια πήγαιναν καὶ μυρμήγκια ἤρχυνταν. Κουβαλοῦσαν ἀδιάκοπα στὴ φωλιά τους σιτάρι καὶ ἄλλους σπόρους καὶ γέμιζαν τὶς ἀποθῆκες τους.

Μόλις ἄκουσαν τὸν τζίτζικα στὴ γειτονιά τους

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

«Άααα! φώναξαν, μάς ἤρθε καὶ ὁ τραγουδιστής. Τώρα, παιδιά, θὰ δουλεύουμε μὲ μουσική» καὶ γέλασαν ὅλα κοροΐδευτικά.

Ὁ ἀρχιμύρμηγκας, ἓνας μεγάλος μύρμηγκας με φτερά, στάθηκε στὰ πίσω του πόδια, πάνω σ' ἓνα σπειρὶ σιταριοῦ, καὶ φώναξε πολὺ δυνατὰ γιὰ νὰ τὸν ἀκούσῃ ὁ τζίτζικας.

«Ἐ, κύρ τζίτζικα. Μεγάλωσες βλέπω, μὰ γνώσῃ δὲν ἔβαλες. Ὁ νοῦς σου εἶναι πάντα στὸ τραγούδι».

— «Ἄμ σὰν ἐσᾶς, τὰ κουτομυρμήγκια, τοῦ ἀπάντησε ὁ τζίτζικας, ποὺ ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ δουλεύετε μὲ χέρια καὶ μὲ πόδια; Θὰ πεθάνετε χωρὶς νὰ μάθετε οὔτε ἓνα τραγούδι. Ζωὴ εἶν' αὐτή;» καὶ ἔβγαλε τὴ γλῶσσα του καὶ τὸν περιπαίξε.

Τότε θύμωσε ὁ μύρμηγκας. Σήκωσε τὸ χέρι του, τὸ κουνοῦσε καὶ τὸν ἐσοβέριζε:

«Περιπαίξεις κιόλας, ἔ; Ἐννοια σου καὶ μεθαύριο, σὰν μπῆ ὁ χειμῶνας, σοῦ δείχνω ἐγώ».

Ἐπειτα τοῦ γύρισε τὴν πλάτη καὶ ἄρχισε πάλι νὰ σπρώχνῃ τὸ σπειρὶ τοῦ σιταριοῦ.

63. Θ έ ρ ο ς.

Στὶς πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ, στὰ χωράφια, θερίζουν τώρα οἱ χωρικοί.

Τὰ στάχυα ὠριμα, βαριά, μὲ γεртές τις φοῦντες, σαλεύουν στὸν ἄνεμο καὶ κάνουν σὰν κύματα. Οἱ τελευταῖες παπαροῦνες ἐδῶ καὶ ἐκεῖ κοκκινίζουν ἀνάμε-

σα στά χρυσά στάχυα. Μέσα στά στάχυα μποροῦν καὶ τὰ παιδιὰ νὰ παίζουν καὶ νὰ κρύβωνται, ἔτσι ποὺ καθόλου νὰ μὴ φαίνωνται.

Μὰ νὰ ποὺ χύνονται τώρα μέσα στά χωράφια χαρούμενοι, μὲ τραγούδια καὶ γέλια, οἱ θεριστές. Νέοι καὶ νέες μαυρισμένοι ἀπὸ τὸν ἥλιο. Οἱ νέες ἔχουν τὰ μαλλιά δεμένα μὲ μαντίλι κι οἱ νέοι φοροῦν ψάθινα πλατιά καπέλα.

Τὸ δρεπάνι ἀστράφτει στὸν ἥλιο κάθε φορὰ ποὺ τὸ τραβοῦν ἀπάνω στά λεπτά καλάμια καὶ τὰ κόβουν χειρβολές χειροβολές, κρίτς, κρίτς. .

Ὁ Γιώργος βοηθεῖ καὶ αὐτός.

Ὅταν τελείωσε τὸ θέρισμα, κουβάλησαν τὰ στάχια στὸ ἀλώνι, ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, ψηλά, σὲ μέρος ποὺ τὸ χτυπᾷ ὁ ἄνεμος, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ τ' ἀλωνίσουν καὶ νὰ τὰ λιχνίσουν.

Ἐκεῖ ἦσαν πολλὰ ἀλώνια καὶ πολλές θημωνιές. Στὸ ἀλώνι τ' ἄλλογα τραβοῦσαν τὶς πλατιές λουκάνες, κι ἀπάνω σὲ αὐτὲς ἀνέβαινε συχνὰ ὁ Γιώργος καὶ φώναζε: «χόπ χόπ», καὶ τὸν τραβοῦσαν τ' ἄλλογα. Ἀπὸ κάτω τὸ σιτάρι ξεσπειρίζοταν καὶ τὸ καλάμι ἔσπαζε καὶ γινόταν ἄχυρο.

Ὅστερα, βράδυ βράδυ ὅταν ἔπαιρνε τὸ ἀεράκι, οἱ χωρικοὶ λίχνιζαν. Μὲ τὶς διχάλες σήκωναν ψηλὰ σωρούς ἀπὸ σιτάρι καὶ ἄχυρο. Τὸ σιτάρι ἔπεφτε βαρὺ καὶ στοιβαζόταν σὲ μιὰ μεριά καὶ τὸ ἄχυρο τὸ τραβοῦσε παραπέρα τὸ ἀεράκι καὶ τὸ σκόρπιζε ἀπλωτὸ πάνω στὴ γῆ.

Ἔτσι χωριζόταν σὲ λίγη ὥρα τὸ σιτάρι ἀπὸ τ' ἄ-
χυρο.

Ὁ Γιώργος λυπόταν πὺ δὲν ἦταν μαζί του καὶ
ἡ Φωτούλα νὰ παίζουν μέσα στὰ στάχυα, νὰ πη-
γαίνουν στ' ἀλώνια, ν' ἀνεβαίνουν στὶς λουκάνες, νὰ
κυλιοῦνται στ' ἄχυρα καὶ ὅλο τὴ συλλογιζόταν.

64. Θερισμός.

Στὰ χωράφια, μεσημέρι, μὲ τὴν ἀντηλιά
πάνω κάτω οἱ θεριστάδες δρώνουν στὴ δουλειά.
Βλογημένος πάντα ὁ κόπος κι ἡ δουλειὰ τιμὴ,
ὅλη ἡ γώρα περιμένει τὸ γλυκὸ ψωμί.

Δές, στὸν ἥλιο τὰ ὄρεπάνια, λάμπουν περισσά,
χράπ, τὰ στάχυα μεσ' ὠμένα στρώνονται χρυσά.
Καλομελετοῦν τ' ἀγόρια, τραγουδοῦν οἱ νιές,
κι ἄλλοι κουβαλοῦν δεμάτια, φτιάνουν θημωνιές.

Τώρα στρώσανε νὰ φᾶνε κάτω ἀπ' τὴν ἐλιά,
Πᾶν τὰ βόδια γιὰ νὰ πιοῦνε πέρα μιὰ σταλιά,
κι ὁ σπουργίτης, παιχνιδιάρης, ποῦβρε τὸν καιρό,
χαμηλώνει κι ἓνα στάχυ παίρνει ἀπ' τὸ σωρό.

65. Στη θάλασσα.

Ἡ Φωτούλα ἦταν τρελή μὲ τὴ θάλασσα. Πόσο γαλάζιο νερό, Θεέ μου, ὁλόστρωτο καὶ γυαλιστερό, πέρα ὡς πέρα, μακριά, ὥσπου φτάνει τὸ μάτι σου!

Ἔτσι πάνω στὸν ἄφρὸ φαίνεται σὰ νὰ κολυμπᾷ πέρα τὸ νησί, ποὺ εἶναι σὰ μιὰ μεγάλη σταχτιά χελώνα. Σὰ βελουδο ἀπαλὸς εἶναι ὁ ἄμμος.

Ἡ Φωτούλα περπατεῖ ξεκάλτσωτη στὴν ἄμμουδιά. Τὸ κυματάκι, κυνηγᾷ τὸ πόδι της νὰ τῆς τὸ βρέξι καὶ αὐτὴ τότε τραβιέται. Ἄν ἦταν κι ὁ Γεώργος ἐδῶ, τί ὥραϊα ποὺ θὰ ἔπαιζαν! Τὸν θυμᾶται μάλιστα πολὺ ὅταν πλησιάζη τὸ μεσημέρι κι ὁ ἄέρας εἶναι πολὺ ζεστός κι ἡ θάλασσα χλιαρὴ καὶ εὐχάριστη γιὰ κολύμπι.

Ἄ, τί εὐχάριστα νὰ εἶναι κανεὶς μέσα στὸ νερό. Βέβαια πρέπει νὰ φυλάγεται νὰ μὴν τὸν τσιμπήσῃ καμιὰ δράκαινα, νὰ μὴν τὸν χτυπήσῃ καμιὰ μουδιάστρα, νὰ μὴν πατήσῃ κανέναν ἄχινό, νὰ μὴν ἀπαντήσῃ στὸ δρόμο του τὴ δαγκάνα καβουριοῦ. Αὐτὰ ὅμως εἶναι εὐκολο νὰ τ' ἀποφύγῃ κανεὶς, καὶ ἅμα μάθῃ νὰ κολυμπᾷ, δὲν ἔχει πιὰ τίποτε νὰ φοβηθῇ.

Τώρα ἡ Φωτούλα μαθαίνει νὰ κολυμπᾷ. Θὰ ἤθελε ὅμως νὰ εἶναι καὶ ὁ Γεώργος κοντά, νὰ κολυμποῦν μαζί. Ἡ μητέρα της τὴν πιάνει ἐλαφρὰ ἀπ' τὸ σαγόνι.

«Ἔτσι, παιδί μου» τῆς λέει. «Ἀπλώσου ἐλεύθερα στὸ νερό, σὰν νὰ ἦταν ἓνα μεγάλο πουπουλένιο στρῶμα καὶ τώρα κούνα μαζί χέρια καὶ πόδια».

«Ἄ, τί ἀστεία ποὺ εἶσαι! Κάνεις σὰ βατραχάκι. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

“Οχι ἔτσι νευρικὰ καὶ γρήγορα, σοῦ λέω. Ἀργότερα, ἡσυχότερα, καὶ νὰ μὴν κρατῇς τὴν ἀναπνοή σου. Ἀμα προσέχεις, μπορεῖς νὰ κρατῇς τὸ στόμα ὀρθά-νοιχτο καὶ νὰ παίρνῃς ἀέρα χωρὶς νὰ καταπίνῃς θάλασσα. Ἐτσι, ἀργὰ ἀργά. Μπράβο».

Ἡ Φωτούλα βρῆκε γρήγορα τὸ μυστικὸ νὰ στέκη ὁ ἄνθρωπος πάνω σὶν ἄφρῳ. Τώρα τὰ χέρια της κουνιοῦνται μὲ ρυθμὸ μέσα στὸ νερό, σὰ δυὸ μικρὰ ὠραῖα κουπιά. Τὸ νερὸ τρέχει τριγύρω στὸ κορμί της καὶ φεύγει πίσω της καὶ τῆς χαϊδεύει χέρια, πόδια καὶ λαιμό. Μὰ τῆς Φωτούλας τῆς ἀρέσει ἀκόμη νὰ χτυπᾷ μὲ τὰ πόδια της πίσω τῇ θάλασσᾳ καὶ νὰ σηκώνῃ ἄφρῳ.

«Μητέρα, τῆς λέει, κάνω τώρα τὸ βαποράκι! Γιὰ δές, μπούφ, μπλούφ».

Μιά στιγμὴ βλέπουν κάτω στὸ βυθὸ ὠραῖα πετραδάκια, ντυμένα μὲ χορτάρια τῆς θάλασσας, κι ἓνα δυὸ ἄστρα, κολλημένα σὶν ἄμμο. Ἡ μητέρα της τῆς λέει:

«Κράτα τὴν ἀνάπνοή σου, κλεῖσε καλὰ τὸ στόμα. Ἐμπρός» καὶ τῆς δίνει μιὰ καὶ τῇ βουτᾷ ὀλόκληρη μέσα στὸ νερό. Ἡ Φωτούλα νομίζει πὼς θὰ σκάσῃ, πὼς θὰ πιῇ ὅλην τῇ θάλασσᾳ. Τινάζεται τρομαγμένη ἀπάνω καὶ τὰ μαλλιά της, τ' αὐτιά της, τὰ μάτια της, ἡ μύτη της στάζουν ὅλα νερά.

«Ἡσύχασε, δὲν πνίγεσαι τόσο εὐκόλῃ» λέει ἡ μητέρα της. «Ἀργότερα θὰ σὲ μάθω νὰ βουτᾷς. Μπορεῖς νὰ κολυμπᾷς κάτω ἀπὸ τὸ νερὸ ἀκόμη καὶ δεκαμέτρα κρατώντας τὴν ἀναπνοή σου. Εἶναι ἄνθρωποι ποὺ βουτοῦν πολὺ βαθιὰ καὶ μ' ἓνα μαχαίρι κό-

βουν τὰ σφουγγαρια, πού εἶναι κολλημένα στοὺς βράχους, στὸ βυθὸ τῆς θάλασσας ».

Ἡ Φωτούλα θαυμάζει τὴ μητέρα της, πού ἤξερε ὅλα αὐτὰ τὰ ὠραῖα πράγματα.

Ὅταν ἔβγαιναν ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἡ Φωτούλα ἔτρεχε πάνω στὸν ἄμμο καὶ τὶς περισσότερες φορές στέγνωνε στὸν ἕρα καὶ στὸν ἥλιο. Ἀγαποῦσε τὴ θάλασσα κι ἤθελε νὰ κυλυμπᾷ ὅλοένα, νὰ πιάνη γαρίδες καὶ νὰ πιγαίνει μὲ τὸν πατέρα της στὸ ψάρεμα.

Ἄ, πῶς σπαρταροῦσαν τὰ ψαράκια στὴν ἄκρη τοῦ ἀγκιστριοῦ, ὅταν τ' ἀνέβαζε! Μιὰ μέρα μάλιστα μέσα στὰ δίχτυα τῆς τράτας εἶδε νὰ χοροπηδοῦν πλῆθος ψάρια, μὲ τὴν ἀσημένια κοιλιά καὶ τὸ κόκκινο σπάραγγο.

Τὸ δειλινὸ πῆγαινε συχνὰ στὸ ψάρεμα μὲ τὸν πατέρα της, μὲ μιὰ κόκκινη βάρκα. Ἄν ἦταν καὶ ὁ Γεώργιος ἐδῶ, πῶς θὰ τοῦ ἄρεσε!

Ἐβγαιναν ἀνοιχτὰ πρὸς τὸ νησί, μὲ τὸ πανὶ φουσκωμένο, κάτωσπρο, σὰν ἓνα φτερὸ ἀπὸ μεγάλο πουλί. Ἀληθινὰ ἡ βάρκα πετοῦσε πάνω στὸ νερό, γρήγορη, κι ἄφηνε πίσω ἓνα αὐλάκι ὅλο ἀφρούς. Τὸ κύμα παραμέριζε μπρὸς στὴ βάρκα γιὰ νὰ περάσῃ τὸ γοργὸ αὐτὸ πουλί.

Ὁ πατέρας κρατοῦσε τὴ συρτὴ, μιὰ μεγάλη πετονιά ἀπὸ κίτρινο ἀρμίδι καὶ στὴν ἄκρη τὸ μεγάλο ἀγκίστρι, μ' ἓνα φτερὸ γιὰ δόλωμα, ἓνα μικρὸ φτεράκι ἀπὸ γλάρο. Καὶ τ' ἀνόητα μεγάλα ψάρια, νό-

μίζαν πώς τὸ φτεράκι αὐτὸ εἶναι ψαράκι, ποὺ τρέχει στὸν ἀφρό, τὸ κατάπιναν καὶ πιάνονταν στὸ ἀγκίσρι. «Αὐτὰ παθαίνουν, ὅσοι κυνηγοῦν τὸν μικρὸ καὶ τὸν ἀδύνατο» ἔλεγε ὁ πατέρας τῆς Φωτούλας καὶ ἔρριχνε τ' ἀνόητα μεγάλα ψάρια μέσα στὸ καλάθι.

Πλαῖι τοὺς κι ἄλλες βάρκες περνοῦν μὲ φουσκωμένα πανιά καὶ πᾶνε κι ἐρχονται, ὁμορφες καὶ γρήγορες, κι ἡ Φωτούλα τὶς χαιρετᾷ μὲ τὰ χέρια της.

Ὅμως ἡ Φωτούλα βρίσκει πολὺ πιὸ ὁμορφο τὸν περίπατο μὲ τὰ κουπιά, ὅταν δὲν ἔχη ἀέρα. Θυμᾶται μάλιστα ἓνα βράδυ, ποὺ βασιλεψε ὁ ἥλιος μέσα σὲ κάτι φλόγες ὀλοκόκκινες. Ὑστερα βγῆκε τὸ φεγγάρι, χρυσὸ καὶ μεγάλο στὴν ἀρχή, κι ὅσο ἀνέβαινε γινόταν ἀσημένιο καὶ χλομό. Ὅλη ἡ θάλασσα ἦταν κι αὐτὴ ἀσημένια καὶ γεμάτη φῶς. Ἦταν καὶ ἄλλες βάρκες ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ ἀπὸ παντοῦ ἀκούονταν τραγούδια, ὄργανα καὶ γέλια, μέσα ἀπὸ τὶς βάρκες καὶ ἀπὸ τὴν παραλία.

Τὰ σπιτάκια τῆς παραλίας φαίνονταν πολὺ μικρὰ καὶ κάτωσπρα, τὰ παράθυρά τοὺς φωτισμένα σὰ μικρὲς καντῆλες.

Οἱ μεγάλοι τραβοῦσαν κουπί, κι ὁ σκαρμὸς ἔτριζε. Τὰ κουπιά ἔλαναν πλάφ πλάφ, κι ἔβγαιναν ἀστραφτερά μέσα ἀπὸ τὸ νερὸ κι οἱ ἄκρες τοὺς ἔσταζαν κόμπους ἀσήμε.

Ἄ, ἦταν πολὺ ὠραία ἡ βραδιά αὐτή. Ἐμοιαζε σὰ νὰ τὴν ἔβλεπε ἡ Φωτούλα στὸν ὕπνο της, ἢ σὰ νὰ ἔφεγγε στὰ παράθυρα πάνω ἀπ' τὶς νεράιδες καὶ τὰ κοιμισμένα ἀρχοντόπουλα.

Τὰ παιδιὰ μαγεμένα ἄρχισαν ἰώρα νὰ τραγουδοῦν κι αὐτά:

Ἔγινε μόλα! Κῦμα, σούρουπο γλυκό,
τὸ κουπὶ στὸ χέρι.

Λάμνετε κι ἡ βάρκα πάει σὰ μαγικὸ
κι ἄσπρο περιστέρι.

Στὸ γιαλὸ φαντάζουν ἰώρα πιὸ θολὰ
τ' ἄρμυρά τὰ φύκια.

Γλᾶρε, τὸ σκοπὸ μας φέρ' τον ἀπαλὰ
στ' ἄλλα τὰ καίκια.

Πρὸς τὴ δύση ἡ φλόγα σβήνει τ' οὐρανοῦ,
κι ἡ βραδιὰ προβαίνει.

Λίγο κι ἀπ' τὴ ράχη πίσω τοῦ βουνοῦ
τὸ φεγγάρι βγαίνει.

Στὴ συρμὴ τῆς πρύμης νανουρίζει ἀριά
τ' ἀφρισμένο κῦμα.

Πάρετε, πνοοῦλες, πάλι στὴ στεριά
νὰ μῶς πᾶτε πρίμα.

Δὲν πρόφτασε νὰ πέση καλὰ καλὰ στὸ κρεβανά-
κι της ἀργὰ τὴ νύχτα ἡ Φωτούλα καὶ κουρασμένη
καθὼς ἦταν, ἀμέσως ἀποκοιμήθηκε γλυκά.

Καὶ εἶδε στὸν ὕπνο της καὶ πάλι τὴ θάλασσα.
Κολυμποῦσε, λέει, βαθιὰ μαζὶ μὲ τ' ἀσημένια ψα-
ράκια.

ΤΕΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. 'Ο Γιώργος.....	σελ.	3
2. Στο σχολείο.....	»	6
3. 'Η Φωτούλα.....	»	9
4. Τὰ καινούρια βιβλία.....	»	12
5. Τὸ σπίτι τῆς Φωτούλας.....	»	12
6. Οἱ κοῦκλες τῆς Φωτούλας.....	»	14
7. Στὸν περίπατο.....	»	17
8. Τὰ χελιδόνια.....	»	19
9. "Αἷα τὰ παιδιὰ φεύγουν ἀπὸ τὸ σχολεῖο.....	»	20
10. Κυριακή.....	»	22
11. 'Ετοιμασίες γιὰ τὸ χειμῶνα.....	»	26
12. Οἱ καλοὶ συνεργάτες.....	»	29
13. 'Η καταιγίδα.....	»	34
14. "Ενα παραμῦθι.....	»	38
15. Οἱ παραμονές.....	»	45
16. 'Ο μικρὸς κουλουρτζής.....	»	46
17. Μέσα στὴν τάξη.....	»	48
18. Τὰ παιδιὰ συλλογίζονται.....	»	49
19. 'Οργανώνεται ἡ γιορτὴ.....	»	50
20. 'Η ἑτοιμασία.....	»	52
21. 'Η γιορτὴ.....	»	53
22. Παραμονὴ Χριστουγέννων.....	»	55
23. Χριστούγεννα.....	»	58
24. Χιόνι.....	»	59
25. Χιονοπόλεμος. (ποίημα Σ. Σπεράντζα).....	»	63
26. Τὰ κίλκντα (μὲ δημοτικὸ τραγούδι).....	»	64
27. Τῇ νύχτᾳ τοῦ 'Αι-Βασίλη (μὲ δημοτικὸ νανούρισμα).....	»	67
28. Στὴ θάλασσα.....	»	70
29. 'Η γιορτὴ τῆς Φωτούλας.....	»	74
30. Οἱ καλοὶ φίλοι.....	»	76
31. Στὸν ἐλαιῶνα.....	»	78
32. Στὸ ἐλαιοτριβεῖο.....	»	80
33. Τὸ λάδι.....	»	82
34. Οἱ ἀποκριές.....	»	83
35. 'Ο κύρ 'Αναστάσης.....	»	87
36. 'Ο ἀετός.....	»	91

87.	Ὁ Γιώργος στὸ κρεβάτι.....	σελ. 98
88.	Ἡ μικρὴ δασκάλα.....	» 99
89.	Τὰ παιδιὰ πηγαίνουν νὰ δοῦν τὸ Γιώργο.....	» 100
40.	Ὁ Γιώργος ξαναπηγαίνει στὸ σχολεῖο.....	» 101
41.	Ἡ ἀνοιξη.....	» 102
42.	Τὸ χελιδόνι (δημοτικὸ τραγούδι).....	» 104
43.	Οἱ μέλισσες.....	» 104
44.	Ἡ ἀνοιξη στὴν πόλη.....	» 107
45.	Ὁ σκαντζόχοιρος.....	» 107
46.	Τὰ παιδιὰ πηγαίνουν στὴν Πλαγιά.....	» 110
47.	Τὸ χωριό.....	» 112
48.	Στὸ στάβλο.....	» 116
49.	Στὸ ποτάμι.....	» 118
50.	Ποταμάκι (ποίημα Σ. Σπεράντζα).....	» 122
51.	Ἐνα γράμμα τῆς Φωτούλας.....	» 123
52.	Ὁ ἐπιτάφιος.....	» 124
53.	Προσευχὴ τοῦ μικροῦ κοριτσοῦ (ποίημα Σ. Σπεράντζα)....	» 125
54.	Ἡ Λαμπρὴ (μὲ δημοτικὸ τραγούδι).....	» 126
55.	Στὸ λιβάδι.....	» 128
56.	Ἐνα θλιμμένο τραγούδι.....	» 134
57.	Ἡ μάνα (ποίημα Σ. Σπεράντζα).....	» 136
58.	Στὸ δάσος.....	» 137
59.	Τὰ παιδιὰ γυρίζουν στὴν πόλη.....	» 140
60.	Μιὰ ἱστορία.....	» 141
61.	Τελευταῖες ἡμέρες τοῦ σχολείου.....	» 146
62.	Καλοκαίρι.....	» 149
63.	Θέρος.....	» 151
64.	Θερισμός (ποίημα Σ. Σπεράντζα).....	» 153
65.	Στὴ θάλασσα. (μὲ ποίημα Σ. Σπεράντζα).....	» 154

Οἱ εἰκόνες εἰσὶν τοῦ Π. Ροῦμπου.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Δ. & Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ

Ἀθήναι—Ὀδὸς Σταδίου 66

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

(Γραμμένα στὴ δημοτικῇ).

1. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΜΕΡΟΣ Α'. τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κράτους (δ' «Ἡλίου»).
2. ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ ΜΕΡΟΣ Β'. *Ε. Παπαμιχαήλ.*
3. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ. Ἀναγνωστικὸ Β' δημοτικοῦ *Μ. Κλεάνθους* καὶ *Μ. Παπαμαύρου.*
4. ΟΔΥΣΣΕΙΑ (διάσκευη). Ἀναγνωστικὸ Γ' δημοτικοῦ *Δ. Ἀνδρεάδου.*
5. ΗΛΙΟΣ. Ἀναγνωστικὸ Γ' δημοτικοῦ *Ἐπ. Παπαμιχαήλ.* καὶ *Δ. Βουτυρᾶ.*

(Γραμμένα στὴν καθαρὴν γλῶσσαν).

6. Ο ΝΕΟΣ ΓΕΩΡΓΟΣ. Ἀναγνωσματάριον Α' δημοτικοῦ *Γαλ. Καζαντζάκη*
7. ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Δ' δημοτικοῦ *Μιλ. Βρατσάνου.*
8. ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ Ε' δημοτικοῦ *Μ. Σακελλαροπούλου—Χ. Κυριακάτου—Ἐλ. Βουτσούλου.*

0020561594

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ

Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

